

EGYETÉRTÉS

Előfizetési árak: Egész évre 38 korona. Félévre 14 korona. Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér. Egyes szám helyben és vidéken 10 fill., vasúti állomásokon 12 fill.

Főszerkesztő
Dr. PÁP ZOLTÁN

Szépirodalmi munkatárs
EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM:
Szerkesztőség 788. Kiadóhivatal 700.

Kérjük azokat a tisztelt vidéki előfizetőinket, kiknek előfizetése október 1-én lejár, hogy előfizetésüket az illető postahivatalnál minél előbb ujtsák meg, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne legyen.

A lényeg... a lényeg!

Budapest, szeptember 28.

Hát megint sulyt kapott a lényeg. Azon az emlékeztető november tizenhétadikán gyújtott rá Tisza István arra a nótára, hogy „egyszer, egyetlen egyszer megsérti a formát, hogy megmentse a lényegét.” Azóta mindig göröcsöket kap a forma, ha nagyon emlegetik a lényegét. Azóta mindenki tudja, hogy a lényeg erős hangsúlyozása a forma erőszakos kivégzése, a parlamenti erőszakot jelenti. Azóta az utolsó hordár is tudja, hogy amikor egy megszorult miniszterelnök a lényegre kezd esküdni, akkor már elhatározott szándéka a házszabályokon keresztülgázolni.

És Khuen-Héderváry ma már beharsogta a parlamentbe, hogy lesz alkalmunk nemsokára azon vitakozni, mi a házszabályok lényege. Tegnap még csak interpellált, az ellenzék felelősségét emlegette, de a többség mámoros viselkedése őt is mámorba ejtette és ma már kipattantotta, hogy legközelebb rákény-

szeríti a parlamentet, a házszabályok lényegének megállapítására. Mára tehát már a küszöb elé érkezett az erőszak. Hiába affektálta a miniszterelnök a rendíthetetlen flegmát, hiába mondogatta csak úgy foghegyről, hogy az ellenzék nem látott még modern szindarabokat, ha róla csak valami sablonos megoldás tervét tudja elképzelni, hiába ismételte száz külföldi tudósító előtt, hogy neki nem lesz szüksége erőszakos lépésre, mert az obstrukció, mint egy léket kapott léghajó, fog előtte összezsugorodni: ma ime ő is csak a Tisza István november tizenhétadiki nótáját fújja, ma ime ő is csak a megváltozott erőszakhoz akar nyulni, ma ime ő is imádja a lényegét, hogy leszurhassa a formát.

Igy találkozik a küszöbön Tisza István és Khuen-Héderváry. Kezdetben Tisza István volt csak az a kicéztetett politikai koldus, aki ezzel a kiáltással akart az ellenzék útjába állani: „engedni vagy megtörni”, ami a politika nyelvéről lefordítva, ugyanazt teszi, mint a „pénzt vagy életedet.” Akkor Khuen még büszke volt, mint don Caesar de Bazán és olyan koldus is volt, mint a nevezetes spanyol. Ő nem fenyegetődzött, hanem azt mondta, hogy az idő meghozza neki azt, amit az ellenzék meg akar tőle tagadni. Lassankint aztán Tisza István egy kicsit megsze-

dült, Khuen pedig egy kicsit megvadult és ma — nohát ma gyönyörűen találkoznak az erőszak gondolatában s most már duettben fujják a novemberi nótát a mindenek fölött való lényegről s a nagyon is mellékes formáról. A többség pedig ma már a Vojnich pezsgője nélkül is mámoros és úgy várja az erőszakot, mintha ezért és csakis ezért küldték volna a parlamentbe.

Nem adjuk a flegmatikust, aki könnyű vállvonogatással néz a következők elé. Az a nóta, hogy „a lényeg, a lényeg a fontos”, távolról sem hagy bennünket olyan nyugodtan. Mert egészen tisztán látjuk a helyzetet, hogy ennek a többségnek nem lesznek az erőszak pillanatában olyan lelkimardosásai, mint voltak annak a másiknak, melynek soraiban Andrásnyak és más fajsúlyos politikusok is voltak. Ebből a többségből nem fognak visszidensek kiválni, ha Khuen mindjárt szuronyos katonákkal fog is a renitens ellenzéken keresztülgázolni. S ha nem akarjuk a bejelentett erőszakkal szemben a flegmatikust játszani, ez nem azért van, mintha az ellenzékét féltjük. Az ellenzék fog maradni. Sőt akkor lesz igazi, egyseges, elszánt, mert elkeserített ellenzék. De igenis egész sulyával átérezzük azt a csorbát, melyet egy parlamenti erő-

Kabaré után.

Irta: Alba Nevis.

A márványasztal mellett, — amelyik fehérebb és erősebb volt, mint egy vékonybőrű asszonyi test, — hosszan elnyújtotta a lábát Petkó és ásitott; csak úgy, a kövér tenyerét alig a szája elé tartva; kiviesorítva a fogát és csuful lehunyt szemmel. Ő tehetett. Neki szabad volt így ásitani. Az asszonyok mégis szépek találtak és a lányok megreszkettek a láttán. Ha Petkónak nem lett volna annyi pénze, olyan vesztettül sok földje és az a nagy, mórstili, márványlépcsős, biborkárpitos palotája, akkor bizony nem viselkedhetett volna ilyen illetlenül, a kávéházi asztal mellett, a szép bácskai város selymes és flancos uritársaságának szemeláttára, bántván ásitásával mindenkit, de főképp és jogtalanul az ambíciózus kabaré-művészeket, a gyorsan tákolt szinpadon, olesó, vörös függönyök között; amint egymás után jöttek és nem ledarálták, hanem verejtékes igyekezettel megoldozták a maguk számát.

A közönség így is unatkozott, — még az elején jártak az estnek, nem volt se pezsgő, se szembeszéd, — és amikor látták, hogy Petkó nábob ásit, valamennyit elfogta a kedvetlenség:

— Nem ér semmit! — mondták. — Éppenséggel semmit sem tudnak ezek! Hogy merészelnék a zsebünkben kilopni négy koronákat?

És beszélhetett a konferanszier; reszkető idegekkel, nadrágszebbe sülyesztett kézzel, mű-nevetve és az aranyfogait szíva;

akármilyen szellemességet; Petkó folyton ásitott s a többiek doboltak az asztalon, meg az asztal alatt.

Lassan, mint ez lenni szokott, jöttek a műsoron újabb számok; — erősebbek, hatásosabbak. — ugynevezett slágerek. Jöttek gyönyörű lányok, fővárosba illő, gazdag ruhában, — hogy fölmelegítsék a barátságatlan vidéki embereket, — esudálatosan szép idomokkal, karikásra festett szemmel és sokszínű tiülcsoknyákból kibukó, fejedelmien előkelő lábikrákkal, és Petkó, aki mindezzel torkig, sőt azon is túl volt már, esőkönyöcön megmaradt ásitó kedvében.

Utóbb már nem is nézett a szinpadra, valami hosszabb dolog kezdődött éppen; egy-néhány züllött ruhájú legényke, visító süldőlány kegyelméből — hanem az éjszakát nézte amelyik nagyon meglepően, szinte sohasem látott üdeséggel és szépséggel a szemébe tünt: Dus, zöld, régen elvirult jácminok s — szinte kerítésnek, — rózsával megrakott, vékony és zsenge fácskák, sorjában álltak a kávéház udvarán. Fölül nem haragos, csak méltóságosan sötét ég, csillagfoltokkal sűrűn tarkózva. Valami illat is volt a levegőben, virágokról és asszonyok testéről összekeveredett — s mindezt észrevéve és átélve, még a zongorista muzsikája is nagyon szépek és lelketmelegítőnek tetszett.

Egyszerre csak, nem éppen tiszta és nem is egészen kifejtett althangoeska esendült meg a szinpadon, s a nábob följött, azután oldalt kapta a fejét, úgy nézett szanaszójjel: — Ni, — gondolta, — éppen olyan, mint a Tinka hangja!

Később megnézte a deszkákon ugráló lányt; egy valóságos virág volt, egy lábom-

járó rózsza; a térdig érő, rengő-ringó halványrózsaszínű szoknyácskája; csak kicsit festett, fiatal arca; piros, duzzadt és nyílott szája, mintha estéli harmatra vártak volna.

Kissé még zsenge, de mindent ígérő lábai voltak, olyanok, aminőkről cipészember álmodik néha, szombatesti kaptosságban: vékony bokák, — keresztül feszül husukon a esont, s egy marékkaal kényelmesen átölheltni őket, — feljebb kerekék és teltek; mint egy konyakos szervisz rózsaszínkristály, keces kis hordaja... A haja fekete és — ahogy az Isten megteremtette, — sötét és szemérem nélkül bátran a háta közepére hullt.

— Nini, — mondta most Petkó megriadtan, — szinte megesküdném rá...!

De mégis lehetetlennek tetszett, hogy Tinka legyen; hogy idekerüljön ebbe a mindenképen vedlett társaságba a maga érintetlen, hamvas fiatalságával!

— Tizenhétosztendős ha lehet! — gondolta a nábob, s eszébe jutott a Tinkával való furesa dolga, ami meg sem kezdődhetett, nemhogy valami eredményt hozott volna... Mindössze néhány kacagó tekintet a lány meleg, eleven szeméből, azután egy pár lóháton való séta, a Tinkák ablaka alatt, s egyszer — a kerítésen át, — valami együgyű beszéd; bemutatkozás, vagy udvarlásféle, ami inkább illett volna holmi gimnazistához, mint egy milliomos aglegényhez.

Tinkák a Zárda-utczában laktak, a kis lány, meg az édesanyja, aki özvegy volt és állandó nyugtalanságban élt amiatt, hogy a lánya ily gyönyörűen szép, s hogy egyszer elesábithatja valaki...! Ezért iskolába se járhatott Tinka, az anyja — aki tanítókisas-

szak a nemzet ellentálló képességén ejt-
het. Mert az erőszak, mely magát az
ellenzékét meg nem törheti, a nemzet
jövendő ellentálló képességét igenis
meggyöngítheti s egy új és esetleg bru-
tálisabb november tizenhatszadika
végleg kiszolgáltatathatja Magyarországot
Ausztria és az osztrák szolgák akarata-
nak. Ha tehát a tervezett erőszakkal
szemben egy ellenzéki keresztesháboru
szükségét hangsúlyozzuk, ezt nem a
mai ellenzék kényelme, hanem a jöven-
dő nemzeti ellentállások lehetősége
szempontjából tesszük.

Egy-két nap múlva hivatalosan is
megkezdődik az őszi ülés, mikor
nem lesz többé szükség a többségi tur-
nusrendszerre. Beözönlenek újra a me-
zei hadak s a kormány éppen azt az időt
várja be, mikor együtt lesz egész tábo-
ra. Ezt értjük. De erkölcsi, sőt létfen-
tartási kötelessége az ellenzéknek is,
hogy akkorára az utolsó szál emberig
együtt legyen. Az egész ellenzéknek fel-
 kell vonulnia. Minden elképzelhető erő-
szakos lépésre készen kell állania az
ellenlépéssel. Mert ez a sakkjáték nagy
tétbe megy s a nemzet csorbitatlan
ellentálló képességének biztosítása a tét.
Most már tehát a vitarendezők szerepét
vegyék át a vezérek s hátuk mögött
utolsó legényig álljon készen az ellen-
zéki tábor. S ha erőszakot vetnek, erő-
szakot arassanak is.

Budapest, szeptember 29.

A képviselőház ülése. A képviselőház
holnap, pénteken ülést tart, amelynek napi-
rendjén a máról elmaradt névszerint való
szavazások vannak, meg a keréjajavaslat ál-
talános tárgyalásának folytatása.

Gróf Apponyi Albert Párisban. Gróf Apponyi
Albert e hónap 30-án, szombaton Párisba utazik,
hogy résztvegyen az Interparlamentáris Unió ta-

szony volt leánykorában, — oktatta erre-
amarra. És korszóra se ment, barátnőkhöz
se járt, csak... nevetett ki a kerítés mögöl
a két szemével.

Mikor az özvegy rájött a Petkóval való
szóváltásra, annyira megijedt, hogy tanako-
dás nélkül felpakkolta a kis ezéknőjét és
egy éjszaka elköltözték a városkából. Nagyon
félelmes, szörnyű híre volt a nábobnak ilyen
dolgokban: soha nő után eredménytelenül
nem járt. Hízéggel, durvasággal, pénzzel,
ha kellett, de okvetlenül győztése lett minden
harczának.

Hogy így elveszett a lány, roppant iz-
gatta a fantáziáját; egyszerre egy szép és
nagy regény szövődött kettőjük között, egy
furesz éjszakai álomciklusban, ami feljűlt
és folyt, — folytatódott, egymáshoz fűződött,
mint egy sor fehér gyöngy... Petkó azt
érezte, amit még soha, hogy a lányba szerel-
mes. Mert megégett vele, — először életében,
— hogy valamit; valakit — el nem ért és
épp ezért egyszerre makacs lett és szinte bele-
betegedett a vágyba, hogy Tinka az övé
legyen.

— Ferkó! — intett a pinczérnek szem-
mel. — Gyere ide, Ferkó, és csináld meg,
amit mondok: beméssz később ehez a lányhoz,
ehéz a... kisasszonyhoz, aki tollas kalap-
ban van és idehívod... Később.

Egy két szám volt még, azután vége lett
az előadásnak. Körülbelül éjfélre járt már,
reggel hivatalba kell menni, meg holtot
nyitni; siettek haza az emberek, alig marad-
tak egy-páran.

Ferkó hozta a lányt; most már más ruha
volt rajta, szolid, szinte házias, kis, fehér
battiszt bluz, meg egy sötét szoknya, de a
tollas kalap most is ott volt a fején, s a pu-

nácsülésén. Apponyi október 8-án fog visszatérni a
fővárosba.

Küldöttség a miniszterelnöknél. A muraközi
Hodosány község küldöttsége kereste fel ma a kép-
viselőházban gróf Khuen-Héderváry Károly minisz-
terelnököt, mint belügyminisztert. Hajós Ferenc,
a kerület országgyűlési képviselője, a küldöttség
nevében átnyújtotta a miniszterelnöknek a község
kérvényét a községi jegyző súlyos visszaéléseinek
mielőbbi orvoslása tárgyában. Gróf Khuen-Héderváry
Károly miniszterelnök megígérte a küldöttség-
nek, hogy az ügyet tanulmányozni fogja s szükség
esetén nem késik az orvoslással.

Bejelentett házszabályrevízió.

— Miniszterek a királynál. —

Hírek a politikai küzdőtérrel.

Budapest, szeptember 28.

Több hónapi tétovázás, habozás után
Khuen-Héderváry miniszterelnök végre elha-
tározta magát arra, hogy kimondja, mit akar.
Ma már tudjuk, hogy a miniszterelnök telje-
sen behódolt Tiszák felfogásának és a ház-
szabályok revíziójával akarja az obstrukciót
megszüntetni. Ez pedig másként, mint erősza-
kosan, nem történhetik.

Az ellenzék a jelenlegi választójog mel-
lett nem fogadhatja el a parlamenti szólás-
szabadság legesekélyebb korlátozását sem s min-
den irányú javaslat ellen a legélesebb har-
czot fogja megindítani. A kormány előtt tehát
nincs más út, mint erőszakkal keresztülhaj-
tani a képviselőházban a házszabálymódosítást.
Szóval egy új november 18 előtt állunk,
amelynek hősei még ismeretlenek, mert na-
gyon valószínű, hogy a mostani elnökség nem
fog pályázni Perczel Dezső szomorú dícsőségére.

Hogy miben fog állni a házszabályok mó-
dosítása, arra nézve két verzió kering. Az egyik
szerint a tervbevett módosítás nem fog egyéb-
ből állani, mint a mostani házszabályok szí-
goru értelmezéséből, amelynek alapján a kép-
viselőház eddig követett gyakorlata lényegesen
megváltozna. A másik verzió szerint ismét

dertől hófehér ujjain néhány hamis brillián-
tos gyűrűt.

Szép egyszerűen a nábob mellé állt, nem
is lepődött meg, csak félreszegte egy kicsit a
fejét, mintha kérdezősködné, és mosolygott.

Petkó udvariasan felé tolt a székét, a
fejét megbillentette köszönésképen és huny-
rogva, szájharapva, erősen nézte a lányt:

— Tinka?

— Igen.

Többet nem kérdezett, pezsgőt hozatott;
finom francia márkát, hallgatva kiitták,
azután hívta a pinczért, fizetett és elindultak.

— Hova visz? — kérdezte a lány.

Petkó gunyosan biggyesztette a husos
alsó ajkát, cigarettára gyújtott és csak az-
után felelt.

— Nem kell félnie. Most már csakugyan
nincs másról félni!

Egy félóra múltán újra kérdezte Tinka:

— De hova?

— Sétálunk egyet. Ilyen gyönyörű éj-
szakában kár lenne sokat aludni. Keljen ké-
sőbbben inkább...

— Oh, én ugyanis későn kelek, — felelte
most már vigan a lány; — megésem sokszor,
hogy reggelig mulatunk, s átaluszszuk az
egész napot.

Petkó megborzadt.

— Nézze, — mondta halkán, — ugy
gondolom, egy kis bizalommal lehetne hoz-
zám... Mi majdnem jóbarátok lettünk, csak
a véletlen, csak... másvalaki volt az oka,
hogy egymáshoz idegenek maradtunk. De
még így is!... Sokszor az eszembe jutott...

— Nekem is maga! — hazudta átlátszó
édeskedéssel a lány.

— Hát, hát ugy kellene, hogy elmond-

feltámadna a lex-Dániel, amelyet az emléke-
zetes november 18-iki ülésen Tiszák akartak
a Ház nyakába varrni.

De akármelyik verzió mellett fog is állást
foglalni a kormány, az ellenzék nem találja
készenlétlenül. Az ellenzék már ma el van ké-
szülve minden előállható eshetőségre és harc-
zakészen várja az alkotmányellenes támadást,
amelynek bekövetkeztét a politikai időjósok a
jövő hét végére teszik.

Mai hireink egyébként a következők:

Zichy János a királynál.

Gróf Zichy János vallás- és közoktatás-
ügyi miniszter ma este Budapestről titkára
kieséréteben Bécsbe érkezett és a Magyar Ház-
ban szállt meg. A kultuszminiszter holnap kü-
lön kihallgatáson jelenik meg a királynál, hogy
neki a részort ügyekről jelentéseket tegyen.

Lukács kihallgatása.

Lukács László pénzügyminiszter tegnap
éjszaka Bécsbe érkezett. Ma délelőtt a Magyar
Házban Vertessy államtitkárt és Rédy minisz-
teri tanácsost fogadta, azután a külügyminisz-
teriumba hajtatott, ahol gróf Aehrenthal közös
külügyminiszterrel tanácskozott. Később érint-
kezett a huskérdésben hivatott tényezőkkel is.
Délben kettőkor Lukács külön kihallgatáson
jelent meg a királynál, ahol — félhivatalos je-
lentés szerint — a képviselőház elé terjesz-
tendő 1912 évi költségvetéséről tett jelentést. A
kihallgatás egy félóráig tartott.

Lukács László kihallgatását a mai képvi-
selőházi eseményekkel kapcsolatban több ol-
dalról oly színben tüntették fel, mintha
Lukács azért jelent volna meg a király előtt,
hogy a kormány jövőbeli taktikájára nézve
adjon a királynak véleményt. És ez a hír an-
nál alaposabbnak látszott, mert Lukács László
— ellentétben Khuen mai harcziás kijelen-
téseivel — még az általános választások idején
állást foglalt egy esetleges parlamenti erőszak
terve ellen és élesen elítélte Tisza november
18-iki merényletét.

Lukács Lászlónak ez a nyilatkozata, ame-
lyet 1910 május 22-én tett Körmöczbányán,
az akkori félhivatalos tudósítás szerint a követ-
kezőképp hangzik:

— Majd az obstrukcióról és az erőszakról

jön nekem egyet-mást a viszonyairól, a jela-
neről, azokról a körülményekről, amik ide,
— a színpadra, — hozták... Arról, hogy
hogyan élt, mit csinált eddig, és hogyan él ma?

Tinka furesán nézett rá, egy kis nyug-
talansággal, idegenkedéssel.

— Ugyan, mit akar tőlem? — gondolta.

— Mondja! — sürgette Petkó.

Erősen, merészen világlott a hold; tej-
színű volt; olyan, mint egy törött gyöngy-
hüvely, amú lekvánkozik a kék bársony-
ruháról... Künt jártak a város végén, a
Petkó kastélya előtt, a kapuzó ártek, a férfi
kínvitotta és bementek a parkba, ott meg-
ültek a padon.

A kis alt-hangoeska nem remegett, egy-
szerre nagyon biztos lett, néha érdes is, de
néha azért meleg, mint az anyáé, aki a gy-
erekének mesél, s közbe a folytatáson gondol-
kodik.

— Akkor, — mondja, — elmentünk in-
nen, mert a mama nagyon féltett engem. —
Hiszen ezt tudja. Felmentünk Pestre, mert
az nagyváros és ott egészen elvész az ember.
Aztán éltünk — éltünk, elzárkózva, a mama
szigorúsága szerint és nem is láttunk soha
más embert a tejesasszonynál, meg a péknél.
A pék... a pék... de hát erről nem érde-
mes beszélni...

— De igen!

— Nem, nem. Mondom, hogy nem érde-
mes! Hát azután a mama egyszer csak be-
tegett... és... és meghalt. Most itt marad-
tam én; egyedül, elhagyottan, nyomoru-
ságban...

Már sugva beszélt, a kezét — szinte ün-
tudatlanul — rácsuszattatta a férfi vállára,
Petkó odább húzódott és egy kicsit underod-
va mondta:

obstrukciót elítélte, de azt mondta, hogy annak oka érthető, mert nem lévén parlamenti váltó-gazdaság, a kisebbségek elkeserednek. Azonban kezdett beszélni (t. i. Lukács László). Az eliteli az erőszakot is, melyet az obstrukciók le akarják törni. Önámításnak tartja, ha valaki azt hiszi, hogy egy választás segélyével sikerül egy egész nagy pártot, vagy pártokat annyira letörni, annyira kisebbségbe szorítani, hogy azok nem képesek kerékkötőjévé válni a parlamenti munkásságnak, ha ezt tenni akarják.

— Az előbb említett körülménnyel számolni kell, — folytatta tovább Lukács — mert az erőszakos eszköz segélyével lehet ugyan momentán eredményeket elérni, de hogy annak a hatása állandó legyen, hogy annak a hatása hosszú időre kiterjedjen, hogy az obstrukció le-törésére alkalmazott erőszakos eszközt a közvélemény is támogassa, azt már nem hiszem.

— Hivatkozott a szabadelvű párt bukására, amely azért következett be, mert Tisza erőszakot alkalmazott.

Akik tehát ma a miniszterelnök aggresz-szív kijelentéseit hallották és Lukácsnak ezeket a nyilatkozatait ismerték, azok az első percze tisztában voltak azzal, hogy a miniszterelnök és pénzügyminiszter felfogása az erőszakos házabályrevízió kérdésében meg nem egyezhetik. A követendő taktikára nézve tehát nem lehet egységes a kormány álláspontja és erről — kétségkívül — tudomása van a királynak is. Ha most a helyzet mégis odáig fejlődött, hogy a kormánynak a miniszterelnök által bejelentett házabályrevízió kérdésében egységes állásfoglalásra van szüksége, akkor nagyon valószínűnek látszott az a feltevés, hogy Lukács László nemcsak reszortügyekben, hanem a taktika kérdésében is tett előterjesztést a királynak. És ez a kombináció ma délelőtt a képviselőház folyosóján gyors népszerűsége tett szert és mindenütt hitelt talált. Egy dél-előtti bécsi lap pedig mint pozitívumot le is közölte.

A kormány ezzel ezekben a következő félhivatalos ezáfolatot adta ki:

Egy mai bécsi lap azt jelenti, hogy Lukács László pénzügyminiszter a czéliből jelent meg a király előtt, hogy előkészítse gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnöknek egy, a legközelebbi napokban várható kihallgatását, melyben a miniszterelnök a legközelebb várható parlamenti eseményre

— Elég, kérem, elég!

Azután még hozzátette:

— Ezek a történetek mind egyformák...

A lány sértődötten kapta fel a fejét:

— Nem hiszi?

Petkó mosolygott:

— De igen, ha úgy akarja; szívesen elhiszek mindent. Cserébe én is kérem valamire: fogadja el a karomat és igyekezzék innen épp oly felemelt fővel és érintetlenül eltávozni, ahogyan jött!... Esztendeje már, mindig magára gondolok, vágyódva és szenvedve, ahogy a csillagokra gondol — elérhetetlenségük révén, — az ember! Magának köszönhetek én igen sok szép percet, fiatal hitet, életkedvet, még imádságot is. Azt, hogy hinni tudtam; tisztaságban, szerényben és imádkozni valamiért: ami egyszer csak az enyém lesz mégis, amit az Isten nekem ad...

— Én — mondta ijedten Tinka, — a nagy nyomorúságomban is becsületos maradtam, én...

Petkó befogta a fülét.

— Kérem, — szökött most már idegesen; — nagyon kérem, ne mondjon semmit! Hagyjon meg az illúziómból valamit legalább!

A kapuban kivett a zsebéből egy nagy, tömört bortárczát és nyújtotta a lány felé:

— Cserébe az illúzióért!...

Talán, — egy kicsit, homályosan, — reménykedett, hogy nem fogadja el, de Tinka éhesen utánakapott és becsusztatta a ridiküljébe.

— Igy, — mondta a nábob, s kinyitotta a vasrácsajtót; mire a lány, — kívülről, — visszanezett, már haladt felfelé a márványlépcsőn.

nyekre vonatkozólag fog a királynak előterjesztéseket tenni. Illetékes helyről kijelentik, hogy ez a hír nem felel meg a tényeknek. Lukács László pénzügyminiszter ma délelőtt megjelent a királynál kihallgatáson, de kizárólag azon czéliből, hogy az 1912. esztendőre szóló költségvetést referálja az uralkodónak, melyet a kabinet legközelebbi a Házban be fog terjeszteni.

Megzafolta a kormány még azt a hirdetést is, hogy Lukács mai audienciáját csakhamar a miniszterelnök kihallgatása fogja követni. A félhivatalos erre nézve kijelenti, hogy a miniszterelnök kihallgatása ezidőszerint tervbevéve nincs.

Auffenberg hivatalba lép.

A hadügyminisztérium üléstermében lovag Auffenberg hadügyminiszter ma délelőtt féltíz órakor fogadta a hadügyminisztérium hivatalnokait, akik neki bemutatkoznak. A fogadáson Krobalin osztályfőnök, Hoffmann és Schénuaht altábornagyok és a hadügyminisztérium más magasállású hivatalnokai megjelentek. A hadsereg ma megjelent rendeleti lapja közli, hogy Bardolf ezredes bevonult a vezérkarhoz. Ez az intézkedés Brosch alezredes, Ferencz Ferdinánd trónörökös szárnysegédének és katonai irodája főnökének a csapathoz való bevonulásával és Bardolf ezredesnek a trónörökös katonai kabinetirodájára főnökévé való kinevezéssel áll összefüggésben.

Bécsből jelentik: Lovag Auffenberg közös hadügyminiszter a jövő héten Budapestre utazik és bemutatkozik a magyar kormány tagjainak.

K. und k. Kriegsministerium.

A közös hadsereg és haditengerészet rendeleti közlönye a következő, e hó 27-ikéről keltezett körrendeletet teszi közzé: A birodalmi hadügyminisztérium ezentul a „császári és királyi hadügyminisztérium“, németül k. u. k. Kriegsministerium, nevet viseli.

Ez az új elnevezés nyilvánvaló megosufolása a magyar közjognak, mely császári és királyi hadügyminisztert nem ismer, hanem csak magyar és osztrák közös hadügyminisztert.

A vitarendező bizottság ülése.

A függetlenségi pártok vitarendező bizottsága ma délelőtt a képviselőházban értekezletet tartott, amelyen megállapították a jövő hét taktikáját és a jövő heti szónokokat. Kedden Bakó József fog felszólalni a javaslatok ellen. Az értekezleten jelen voltak a Kossuth-párt részéről Déry Zoltán, Kelemen Béla és Kállay Ubul. A függetlenségi Justh-párt részéről Holló Lajos, Justh János, Kovács János, Eitner Zsigmond és Beck Lajos, a pártönkivüli függetlenségek részéről pedig Polónyi Géza.

A pártkörökből.

A negyvennyolczas függetlenségi Kossuth-párt tagjai már csaknem valamennyien a fővárosba érkeztek, hogy a képviselőház ülésén teljes számban vehessenek részt. A napokban érkezik meg a párt vezére, Kossuth Ferencz is, akinek egészségi állapota már annyira javult, hogy részt vehet a parlamenti tanácskozásaiban. A párttagok esténként nagy számmal keresik fel a pártkör helyiségeit, hol élénken vitatják meg a nap politikai eseményeit. Ma este is sok képviselő és kültag látogatott fel a pártkörbe, az elnökség részéről Déry Zoltán, Barabás Béla és Sándor Gyula voltak jelen. A beszélgetés tárgyát főleg a miniszterelnök mai képviselőházi beszéde képezte, mely egyes megfenyegetése az ellenzéknek. A párt azonban tovább is megmarad álláspontja mellett és a képviselőház holnapi ülésén a napirend előtt ismét szóvá teszik azt a vádat, mintha az ellenzék visszaélne a házabályokkal. Sok szó esett a horvát bán ügyéről is, és a párt tagjai megütözéssel konstatálták, hogy a miniszterelnök még most sem nyilatkozott e kérdésben. A vélemények megegyeztek abban, hogy a bán ügyét elajteni nem szabad. Felháborodással beszéltek a pétervárdi csetről, amely szerint Pétervárad képviselőtestülete határozattá emelte azt, hogy a városnak az a lakósa, aki gyermekét magyar iskolába iratja be, elesik mindama jogoktól, illetve kedvezményektől, amelyek

a város többi lakosát megilletik. E vakmerő hallatlan támadás mindennél fényesebben igazolja, minő állatokat teremtett Tomasiacs kormányzása horvátországban. A párt különben elhatározta, hogy a képviselőház holnapi ülésén szóvá teszi ezt az ügyet és kérdőre vonja a miniszterelnököt érte.

A függetlenségi és 48-as Justh-párt klubhelyisége az este folyamán rendkívül látogatott volt. A pártnak összes Budapesten időző tagjai fennjártak a körben és igen beható beszélgetésben foglalkoztak a politikai helyzettel. Az elnökség tagjai közül Holló Lajos alelnök járt fenn, akinek mai képviselőházi felszólalásához, amely a párt tagjainak felfogását a leghivebben tükrözi vissza, melegen gratuláltak. A beszélgetés főleg a képviselőház mai ülésén történtek körül forgott és beható eszmecserére szolgáltatott alkalmat azok a külső jelenségek, amelyek a kormány és a többség jövődni magatartására és taktikájára vetnek világot. Szó volt azután arról, hogy a kormány milyen indolenciát tanusit Tomasiacs Miklós horvát bán ismeretes ügyében a képviselőházban elhangzott interpellációkkal és a választ sürgező felszólalásokkal szemben. A párt tagjai egyértelműleg szükségét látják annak, hogy ebben a kérdésben a kormányt mielőbbi nyilatkozattételre bírják és ennek érdekében már legközelebb a szükséges lépések meg is fognak tétetni.

A nemzeti munkapárt körhelyiségeiben a párttagok ma este nagy számmal gyűltek egybe és nagy élénkséggel kommentálták a képviselőház mai ülésének eseményeit, első sorban természetesen gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök nyilatkozatait. A pátkörben nyolcz óra után megjelent gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, akit a terembe léptekor a párt tagjai, köztük gróf Serényi Béla földmivelésügyi miniszter, dr. Székely Ferencz igazságügyi és Hazai Csamu honvédelmi miniszter éljenzéssel fogadtak.

Politikai afférek.

A képviselőház mai ülésén Eitner Zsigmond és báró Lévy között szóváltásból támadt lovagias ügyet kardpárbajjal intézik el. A felek segédei és pedig Eitner Zsigmond részéről Lovász Márton és Polónyi Dezső, báró Lévy Lajos részéről pedig báró Solymosy Ödön és báró Podmaniczky Endre még a képviselőház ülése folyamán állapodtak meg a feltételekben. A párbajt holnap reggel a Fodor-féle vívóteremben vívják meg.

Kassán a tiszai ág. ev. egyházkerület tegnapi gyűlése alkalmából banket volt. A banketen Szentiványi Árpád országgyűlési képviselőnek a királyra mondott felköszöntője után Sziklay Ede főispán mondott beszédet, kijelentvén, hogy ő a kormány képviselője. A közelben ülő Hammersberg László országgyűlési képviselő erre félhangosan valami megjegyzést tett, amire Sziklay elpirult, majd félbeszakítva beszédét, rászólt Hammersbergre:

— Ne tessék közbeszólni, itt nem lehet obstruálni az ország pénzén!

Kubinyi Géza, Münnich Kálmán és báró Hámos Antal közbelépésére a kínos incidensnek a banketen nem lett folytatása, Sziklay főispán azonban még aznap provokáltatta Hammersberg Lászlót. Az ügynek eszerint még folytatása lesz.

A verseczi átirat.

Versecz városának az obstrukciót elítélő átiratát legközelebb a következő törvényhatóságok közgyűlése fogja tárgyalni: Fejérmegye október 2-án, Nógrádmegye október 7-én, Baranyamegye október 9-én és Alsófehérmegye október 10-én.

Győr szab. kir. város köztörvényhatósága ma délután Goda Béla főispán elnöklésével tartott rendes közgyűlésén tárgyalta a verseczi átiratot. Az ellenzék részéről dr. Tauber Károly az átiratoknak irattárba való helyezését kérte. A közgyűlés valamennyi szóval 37 ellen elfogadta a verseczi átiratot és egyszermind magáévá tette Budapest székesfővárosnak a sajtószabadság hatályosabb biztosítása iránti átiratát és elhatározta, hogy hasonló értelmű feliratot intéz a kormányhoz.

Székesfehérvár város törvényhatósága ma gróf Széchényi Viktor főispán elnöklésével tartott közgyűlésén foglalkozott Versecz, valamint Seimecz és Bélabánya városoknak az obstrukció elleni átiratával. A tanács azt az indítványt terjesztette be, hogy annak megítélésénél, hogy egymással szembeálló pártok közül melyiket terhelje a felelősség a

békés parlamenti munkásság fennakadásáért — nem tartja magát illetékesnek. Ennek ellenében a munkapárt részéről Tóth Aladár az obstrukciót elítélő indítványt terjesztett elő, mely szerint Székesszék törvényhatósága feltétlenül elítéli a parlamentarizmus lényegével ellenkező s komoly tárgyalást megghiúsító obstrukciót, amelynek megszüntetését sürgős és fontos törvényalkotások érdekében is követelik. Nagy Ignác a függetlenségi párt nevében napirendterét indítványozott. Többek hozzájárulása után 55 szavazattal 52 ellenében elfogadták Tóth Aladár indítványát, melylyel az obstrukciót elítélik.

Kassa város törvényhatósági bizottsága ma délután rendes havi közgyűlést tartotta, amelyen Sziklay Ede főispán elnöklésével tárgyalás alá vették Versesz város körlevélét a parlamenti obstrukció elítélése tárgyában. Igen élénk vita indult meg, amelyben ugyyszólván az ellenzék összes tagjai résztvettek. Dr. Blanár Béla felszólalása után az elnök szavazás alá bocsátotta az átiratot, mire a közgyűlés 56 szavazattal 29 ellen kimentotta, hogy az obstrukciót elítéli.

Az osztrák huskérdés.

Gróf Serényi földmivelségi miniszter az osztrák földmivelségi miniszterrel egyetértésben elrendelte, hogy két belgrádi exportör visszavonásig engedélyt nyerjen 15,000 disznónak vágott állapotban való behozatalára azon feltétel alatt, hogy a vágás 60 napon belül a belgrádi vágóhídon meg fog történni és hogy a húst a magyar közegek egészségének és fogyasztásra alkalmasnak fogják találni. Ez a behozatali engedély csak Bécs részére szól és a behozatalt hus az autonóm tarifa tételei szerint fog elvámoltatni. A Szerbiával a kontingens emelése ezéliből indítandó esetleges tárgyalásokat a jelen rendelkezés nem érinti és az itt szóban levő szerződésbehozatal semmi körülmények közt nem fog a kontingensbe beleszámítatni.

Khuen harci riadója.

— Készül a házszabályrevízió. —

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 28.

A képviselőház mai ülésén Khuen végre levetette álarézt és az álarézt mögül — általában csodálkozásra — előtűnt: gróf Tisza István az ő erőszakos terveivel és fortélyjaival. Mert az a fenyegető válasz, amit ma Khuen Décsy Zoltán és Holló Lajos házszabályvédő felszólalására adott, olyan, hogy azt inkább Tisza mondotta el, mint Khuen. A Tisza István türelmetlenkedő erőszakosságát találjuk meg a miniszterelnök mai szavaiban és ezzel végleg eldöntöttnek tekinthető, hogy Khuen az obstrukció elleni harcban Tiszáék szerint fog cselekedni. A hadüzenet ma már megtörtént.

Amai ülése tehát mozgalmas volt és mindvégig igen izgatott hangulatban folyt le. Napirend előtt Décsy Zoltán tette szavá a miniszterelnöknek azt a tegnap tett kijelentését, hogy az ellenzék visszaél a házszabályokkal és az interpellálás jogával, aminek folytán a miniszterelnök nem érzi kötelezettségét magát arra, hogy a hozzáintézet interpellációkra válaszoljon. Décsy igen energikusan utasította vissza a miniszterelnöknek ezt a vádját és kimutatta, hogy akkor, amikor a miniszterelnök megtagadja az interpellációra a választ, tulajdonképpen a miniszterelnök él vissza a házszabályokkal és nem az ellenzék.

Décsy beszédét a munkapárton igen türelmetlenül hallgatták és közbeszólásokkal zavarták meg, ami a munkapárti és ellenzéki képviselők közt heves jelenetekre szolgáltatott alkalmat. Affér is keletkezett belőle Eitner Zsigmond és báró Lévy Lajos között, amit lovagias uton intéznek el.

Décsy után a Justh-párt részéről Holló Lajos szólalt fel és utasította vissza az ellenzék zajos helyeslése közben a miniszterelnök gyanúsításait és kimutatta, hogy a most folyó obstrukció jogos parlamenti fegyver.

Erre következett azután a miniszterelnök felszólalása, mely bejelenti a házszabálymódosítást és így valószínű hadüzenet jellegű bir. Khuen kifejtette, hogy a kormány a házszabályoknál nem a formát, hanem a lényegét tekinti és ennek az alapján fog a jövőben el-

járni. A miniszterelnök elismerte, hogy az ellenzék nem él vissza a házszabályokkal, de ragaszkodik azok betűihez, holott a betű ő.

— Önöket fogja megölni! — kiáltották át balról.

— Mi élni akarunk! — folytatta a miniszterelnök.

— Nem fognak sokáig élni! — hangzott a válasz balról.

A miniszterelnök azzal fejezte be felszólalását, hogy az ország a munkapártra bizta életét és ez jogosítja fel a kormányt a cselekvésre.

Az ellenzéken megdöbbenés nélkül hallgatták a miniszterelnök hadüzenetét. Meglepetést nem keltett, hiszen az ellenzék elő volt készítve arra, hogy a kormány végre is engedni fog Tiszáék pressziójának és bejelenti az erőszakot. Az ellenzéken inkább azon csodálkoztak, hogy ez csak ma történt és már nem előbb. Így tehát a miniszterelnöknek az az újabb kijelentése sem lepte meg az ellenzékot, amit Holló Lajos újabb felszólalására tett, hogy lesz még alkalom a házszabályok lényegével foglalkozni.

A munkapárt persze tombolt és éljenzett, de az ellenzék nyugodt, harckészségét ez sem volt képes gyöngíteni. Az ellenzék akkorára tartogatja a puskaport, amikor majd tette kerül a sor és nem puffogatja el mindjárt a háború kezdetén.

Ezt a komoly harckészséget árulta el azután Décsy Zoltán válasza, amelyben leplezetlenül arra hívta fel a miniszterelnököt, hogy oszlassa fel a Házat és kérdezze meg a nemzetet.

A képviselőház mai üléséről részletes tudósításunk a következő:

Rendreállítás a bánért.

Berzeviczy Albert elnök negyed 11 órakor megnyitja az ülést.

A mult ülés jegyzőkönyvét hozzászólás nélkül hitelesítik.

Elnök jelenti, hogy október 4-én, a király névnapja alkalmából ünnepies istentisztelet lesz, amelyre meghívták a Házat.

Tudomásul veszik.

Elnök bemutatja a francia kamara elnökének táviratát, amelyben megköszöni a Ház minap nyilvánított részvétét.

Tudomásul veszik.

Elnök utólag rendreállításra Sümegi Vilmost tegnap a bánra tett ama közbeszólásáért, hogy magyar pénzen hazatérülök.

Gróf Batthyány Tivadar: Ezzel nem lehet a horvát kérdést elintézni.

Elnök jelenti, hogy az elnökségnek több elterjesztése nincs.

Décsy Zoltán felszólalása.

Décsy Zoltán a miniszterelnök tegnap nyilatkozatai kapcsán a házszabályok értelmezéséhez szól s pártja nevében a Ház engedelmevel felel a miniszterelnök vádjaira is. Szembeszáll a miniszterelnökkel azzal a fölfogásával, hogy tulteng az interpellálás joga s hogy a miniszterek nem kötelesek felelni az interpellációkra. Ez az értelmezés a miniszteri felelősség elve mellett nem állhat meg. Óriási veszedelem számazhatnék ebből a magyarázathól egy hatalmi cselekből kiküldött kormány és összevadásolt többség kezében, mert akkor a közkormányzat minden tényét a legnagyobb sötétségben lehetne tartani. Maga és pártja nevében tiltakozik az ellen a vád ellen, hogy visszaél az interpellálás jogával s megállapítja, hogy a kormány nem tett elég a házszabályokban előirt köteletségének. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Báró Lévy Lajos: A koalíziós kormány szavótvenkét interpellációra nem felelt.

Felkiáltások a baloldalon: Pooh! Pooh!

Báró Lévy Lajos (fölugrik a helyéről): Micsoda beszéd ez! Akinék baja van velem, álljon föl és beszéljen! (Óriási zaj a baloldalon.)

Eitner Zsigmond: En mondtam!

Felkiáltások balról: Szégyenletes dolog! (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Báró Lévy Lajos: Alaptalanul gyanúsítani pimaszság! (Óriási zaj minden oldalán. A baloldalon fölugrának és izgatottan kiabálnak Lévy felé.)

Elnök Lévy Lajost rendreállításra s legközelebbi rendezéséig a mentelmi bizottsághoz utasítását fogja indítványozni. (Folytonos nagy zaj az egész Házban.)

Décsy Zoltán: Ha az előző kormány is adós maradt a választásokkal, vele szemben is ugyanaz az álláspontja. Tiltakozik azután a miniszter-

elnök ama kijelentése ellen, hogy az ellenzék visszaél a házszabályokkal. E kritikával a miniszterelnök a Ház elnökének jogkörébe avatkozott. A harc mostani formája jogos, mert a véderő-reform terhei hallatlanok.

Elnök figyelmezteti, hogy a véderőről most nem beszélhet.

Décsy Zoltán: Újból bejelenti, hogy ezek ellen a javaslatok ellen folyni fog az obstrukció, amíg csak itt leszünk. Van egy megoldás: tessék appellálni a nemzetre! (Zaj.)

Felkiáltások jobbról: Meg lesz! (Nagy zaj.)

Décsy Zoltán: És a választás eredményét el fogjuk ismerni, ha az tényleg választás lesz. Egyébként folytatjuk a harcot. A miniszterelnök fölfogása az interpellációs jogról alkotmányellenes és visszautasítja. Mi nem élünk vissza a házszabályadta jogainkkal. Mi élünk ezekkel a formális fegyverekkel a formális választásokon szerzett többséggel szemben. (Élénk tetszés, éljenzés és taps a baloldalon.)

Holló az obstrukció jogáról.

Holló Lajos: Szintén azért szólal fel, hogy a miniszterelnöknek az interpellációs jogra vonatkozó fejtegetéseivel foglalkozzék és visszautasítsa a függetlenségi párt ellen intézett azt a támadást, mintha a párt a házszabályokkal visszaélné. A miniszterelnöknek nincs joga arra, hogy megjegyzéseket tegyen arra, hogy milyen terjedelmű beszédek kíséretében terjesztik elő az interpellációkat. A kormány tagjai azért panaszkodnak az interpellálók ellen, mert nem respektálják a képviselők alkotmányos és házszabályokban gyökerező jogát. (Zajos helyeslés balról.) A miniszterelnök azzal is vádolta az ellenzékot, hogy megakasztja a parlament munkáját. (Ugy van! kiáltások a jobboldalon.)

K. Jónás Ödön: Próbálnák meg ezt az angol parlamentben!

Felkiáltások balról: Ott nem hoznak ilyen országgyomorító javaslatokat a parlament elé!

Holló Lajos rámutat arra, hogy hány javaslatot engedett át az ellenzék minden nagyobb vita nélkül; de most, amikor az országot a gazdasági tönk szélére akarják juttatni egy javaslattal, amely minden nemzeti aspirációkat háttérbe szorítja, az ellenzék kötelességének tartja a parlamenti harcot. (Zajos helyeslés és taps balról.) Ilyen kivételes fegyverekkel csak kivételes esetekben élünk. (Ugy van! balról. Felkiáltások jobbról: Minden esztendőben!) Hány szükséges obstrukció volt a magyar parlamentben Tisza Kálmán óta? Maguk a házszabályok nyújtják erre a módot, amelyet az ellenzéknek kötelessége igénybe venni: Két választás után azoknak adott többséget a nemzet, akik önök szerint ezt a visszaélést alkalmazták. (Zajos helyeslés balról.) Ezt a javaslatot Bécsből köldték ide, hogy leigázzák a magyar nemzetet... (Ugy van! a baloldalon.) Khuen vádjait visszautasítja.

Khuen hadüzenete.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök válaszol Décsy és Holló felszólalására. Tegnap is nyíltan kijelentette, hogy ismeri és respektálja azt a nagy alkotmányos érdeket, amely az interpellálás jogában van. Nyíltan megmondta, hogy ha nem is válaszol a kormány nyomban minden interpellációra, ebben nincs szándékosság. Ha a válasz késik, ennek az oka, hogy az adatokat kell beszerezni, vagy a Ház elfoglaltsága vagy tanácskozási módja nem olyan, hogy azonnal válaszolhatnának. Nem ragaszkodik olyan szoroson a formákhoz, mint a lényeghez, ezért mondotta, hogy több interpellációra nem fog felelni, mert az azokban foglalt ügyek a Ház tudomása szerint is elintéződtek. A kormánynak nem érdeke, hogy a fölvetett kérdések válasz nélkül maradjanak, mindenről készségesen beszámol az országgyűlésnek. De sokszor találkozott olyan jelenségekkel, hogy nem interpellációba illő hosszú közjogi előadásokat tartottak, azután a végén rövid fölvilágosítást igénylő rövid kérdést terjesztettek csak elő. Más parlamentekben másképp kezelik ezt a jogot. Ott tiszteletben tartják a parlamenti jogokat, elsősorban a parlament törvényalkotási jogát. (Zajos tetszés és taps a jobboldalon.) Mert az interpelláló joga csak egy másodrendű parlamenti jog, az első a törvényalkotás. (Ugy van! Ugy van!) Hogy a házszabályokkal visszaélés történik, azt nem tagadja senki.

Zajos felkiáltások a baloldalon: Nem áll! Mondja meg, mi a visszaélés. (Nagy zaj balról.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: A felszólalók is csak a házszabályok legszűkebb magyarázatához folyamodtak. A visszaélés éppen abban van, hogy csupán a házszabályok betűjéhez ragaszkodnak, mert ha nem ahöz kölnék magukat, akkor a Ház elnöksége rendet tudna csinálni. Ez az eljárás éppen a lényegrel való visszaélés. (Zajos helyeslés a jobboldalon.) Ez ellen nemcsak mi protestálunk, hanem protestál az egész nemzet. (Hosszantartó zajos helyeslés és

taps a jobboldalon. Zajos ellenmondások bairól.) Mi nem a betűkhöz kötjük az alkotmányt, hanem annak lényegét akarjuk megvalósítani. (Zajos tetszés jobbról.)

Félkiáltások a baloldalon: Ezt a választásnál mutatták volna meg. (Nagy zaj a baloldalon.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Mikor a visszaélés szót használta, nem azt akarta kifejezésre hozni, hogy az ellenzék nem ragaszkodik a házszabályok betűihez. Elismeri, hogy éppen ahhoz ragaszkodik. (Derűtség a jobboldalon.) De erre van egy jó magyar közmondás, amely azt mondja: a betű öl. (Zajos tetszés a jobboldalon.)

Félkiáltások balról: Nagyon helyes! Önöket fogja megölni.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Mi élni akarunk (Zajos tetszés jobbról. Élénk derűtség a baloldalon.)

Egy hang a baloldalon: Nem fognak sokáig élni!

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Még pedig azért akarunk élni, mert a nemzet az ő életét a mi kezünkre bízta. (Nagy tetszés és taps a jobboldalon.)

Polónyi Géza többször közbeszól.

Nagy Sándor: Van itt élőhalott is.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Mi a nemzettől reánk bízott ezen misszióknak megfelelni kötelességünknek tartjuk és annak meg is fogunk felelni. (Zajos helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon. Félkiáltások a baloldalon: Hoch! Hoch! Zsvió! Zsvió!)

Mi a lényeg?

Holló Lajos szavai értelmének helyreigazítása címén szólal fel. Khuen azt mondotta, hogy mi az én szavaim szerint a házszabályok végső magyarázásához folyamodunk.

Félkiáltások jobbról: Félremagyarázásához!

Holló Lajos: Igaz, hogy a betű öl, de eddig is azokat ölte meg, akik a kormányhatalommal visszaéltek. Láttunk már mi ilyen jeleneteket és ez a nagyhangú tombolás, amit a többség részéről tapasztalunk, a vég kezdete. (Zajos helyeslés és taps balról.) Az ellenzék a kisebbség részére lefektetett jogokkal él. Ez az önvédelem fegyvere, amellyel élni fognak, amíg csak itt lesznek. (Taps balról.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök szólásra áll fel: Elfogadja Holló Lajos magyarázatát, amellyel szavait helyreigazította. Fő a lényeg.

Félkiáltások balról: Mondjon le!

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Különbösen lesz alkalmunk még arról beszélni, hogy mi a parlament lényege és mi a házszabályokkal való élés lényege. (Zajos éljenzés és taps a munkapárton.)

Polónyi Géza: Ez a taps utalvány a jövő választásra.

Désy Zoltán nem reflektál a miniszterelnök fejtegetéseire. Fenyegetőzéseitől nem ijed meg. Egyet mond csak: itéljen a nemzet! De gyorsan! (Zajos helyeslés és taps a baloldalon.)

Ezután két névszerinti szavazás volt. Háromszék- és Liptó vármegyék főiratára nézve az elnök indítványát fogadták el Vertán Endre, illetve Sümegi Vilmos ellenindítványával szemben, a feliratokat tehát a kérvényi bizottsághoz teszik át.

Elnök háromnegyed kettőkor félbeszakítja a tanácskozást s az ülést berekeszti.

EGYHÁZAK.

— (A katolikus püspöki kar konferenciája.)

A magyar kath. püspöki kar évenként szokásos konferenciáját október hónap 15-én fogja Budapesten megtartani. A püspökök konferenciáját *Vaszary Kólos* hercegprímás fogja vezetni. Ez alkalommal a hercegprímás hosszabb időt fog Budapesten tölteni.

— (Refermátus egyházkerületi új tanácsbírók.)

Nagykőrösi jelentés szerint a dunamelléki refermátus egyházkerület szavazatait egy egyházkerületi tanácsbíró választása ügyében most bontotta fel a kiküldött bizottság. E szerint 198 szavazattal 127 ellen a nagykőrösi tanítóképző tudós és sokérdemű igazgatóját, hegymegi Kiss Kálmánt választották meg. Világi tanácsbírává dr. Bernáth Gézát választották.

— (350.000 koronás hagyatéka egy fiúvárázra.) Megemlékeztünk Pör Antal esztergomi kanonok elhunytáról. Esztergomi jelentés szerint most fejezték be a kanonok hagyatékának leltározását. A főpap egy esztergomban létesítendő fiúvárázra 350.000 koronát hagyományozott.

Olaszország ultimátuma.

Okkupálni akarja Tripoliszt. — Huszonnégy óra a döntésre.

Olaszország ma ultimátumot küldött Törökországnak, melyre huszonnégy órán belül követeli a választ. Ennek az ultimátumnak a hangja olyan aggresszív, és olyan éles, hogy teljesen elmérgezi a helyzetet. Hogyha nem Törökországról lenne szó, immár bizonyosra lehetne venni a háborút. Az ultimátum egyszerűen bejelenti, hogy *Olaszország rövidesen hozzáfog Tripolisz és a hozzá tartozó földterületek katonai okkupációjához.* Törökországtól „elvárja” az olasz kormány, hogy az okkupáció elé nem gördít akadályokat.

Ezzel a durva hangú, minden nemzetközi illemt megcsufoló ultimátummal Olaszország minden hidat felégett maga mögött. Az európai diplomáciában általános az a vélemény, hogy most már csak Tripolisz megszállása következhetik. Olaszország kapzsiságában s nácionalista terjeszkedő vágyában a legfenyegetőbb arányokban idézte Európára a közeli háború rémét. Elbizakodottan, nyersen vág neki ennek a háborús kalandnak, kétségtelenül több bátorsággal és kevesebb ildomossággal, mintha nem az elgyengült, belső bajokkal küzdő Törökország, hanem más, az erők nemzetközi versenyében súlyosabb jelentőségű ország állana velük szemben.

Olaszország nagyon jól tudja, hogy Törökország ebben a perczben tehetetlen vele szemben. Franciaország, miután Marokkón hajtott végre ugyanezt az operációt, nem ellenezheti Tripolisz megszállását. Anglia csak örömmel látná azt, hogyha Olaszország Tripoliszban elérné célját, mert akkor meg lenne a precedense arra, hogy hasonló követeléssel lépjen fel a protektorátusa alatt álló Egyiptomban. Oroszországnak a messze észeken flotta nélkül módja sincs arra, hogy beleavatkozzék az ügyek elintézésébe. Németország és az osztrák-magyar monarchia pedig még erkölcsi támogatásukban is szívesen részesítik Olaszországot, hogy ezzel hű szövetségi mivoltukat bizonyítsák — a más kárán természetesen.

Olaszország előre látta, előre biztosította magának a nagyhatalmak semlegességét, jól tudta, hogy ebben az esetben izolálva, Törökországgal szemtől-szembe marad. Törökország pedig ezuttal nem számbavehető ellenfél. Kétségtelen, hogy ha módja lenne arra, hogy egész szárazföldi haderejét érvényesítse Itália ellen, a fanatikus és jól verekedő török seregek összemorzsolnák a puha és fegyelmetlen olasz csapatokat. Ám erre nincsen módja: Tripolisz és Törökország között a tenger fekszik, az olasz flotta máris elzárta az esetleges török csapat-szállítmányok útját és néhány rozoga hadihajójával Törökország nem is gondolhat arra, hogy az olasz flotta ellen felvegye a harcot. Arra sincsen Törökországnak módja, hogy Olaszországot közvetlenül megtá-

madja, mert közben ismét ott fekszik a tenger a czirkáló olasz hadihajókkal.

Törökország ilyenformán ugyszólván megkötött kezekkel kénytelen tűnni, hogy Olaszország megrabolja. Eddig még nincsen hír arról, hogy az olasz ultimátum milyen fogadtatásra talált Konstantinápolyban? Valószínű, hogy Törökország számára minden erőtlensége és készületlensége dacára nem marad más hátra, mint — a hadüzenet.

És azzal itt van az, amitől a civilizált emberek folytonosan rettegnék, egy háború Európában, a komplikációk és újabb veszedelmek minden lehetőségével. Egy távirat már azt jelenti, hogy Görögország azonnal annektálná Krétát, az albánok már is fellázadtak, szerb forrásból azt jelentik, hogy Boszniában a mi haderőnk is napok óta vonul a novibazári szandzsák felé. Csak az események rosszindulatú fejlődése kell hozzá és a Balkán egyszerre levegőbe röpti egész Európa békejét.

Mai hireink a következők:

Az ultimátum.

Róma, szeptember 28.

Az olasz kormány a török kormányhoz jegyzéket küldött, melyben értesíti Törökországot, hogy amennyiben török csapatokat indítottak utnak Tripolisz felé, az olasz kormány arra az elhatározásra jutott, hogy rövidesen hozzáfog Tripolisz és a hozzá tartozó földterületek katonai okkupációjához.

Elvárja az olasz kormány, hogy az ottmáni kormány nem gördít ez elé akadályokat és reméli, hogy a két kormány között meg fognak történni a tárgyalások és megegyezések az okkupáció által előálló helyzet végleges rendezése céljából.

Elvárja továbbá az olasz kormány, hogy Törökország huszonnégy órán belül adja meg választát, mert ellenkező esetben indítatva érzi magát arra, hogy a katonai okkupációt azonnal megkezdje.

Konstantinápoly, szeptember 28.

Az olasz ügyvivő ma délután három órakor nyújtotta át a portán az ultimátumot, amelyre 24 órán belül kért választ. Olaszország bejelenti az ultimátumban Tripolisz és Boughazi okkupációját s követeli, hogy a törökök azonnal ürítsék ki ezt a két tartományt.

Róma, szeptember 28.

Törökország választát az ultimátumra legkésőbb holnap délben várják itt. Az olasz kormány a tripoliszi népekhez proklamációt intézett, mely török, arab és olasz nyelven van megszóvegezve. Mihelyt a török válasz megérkezik, a tripoliszi vizeken lévő olasz hajóraj parancsnokához utasítás fog menni, hogy a kapott utasításokat azonnal hajtsa végre.

Róma, szeptember 28.

A kormány egy tagja szóról-szóra ezt mondta ma egy hírlaptudósítónak:

— Az olasz kormány olyan terv szerinti cselekszik, amelynek minden legkisebb részlete is pontosan meg van állapítva s ennek keresztülvitele a legnagyobb megelégedésünkre megy előre. A Dorza esetében csak az történt, amit az olasz kormány ki-

békés parlamenti munkásság fennakadásáért — nem tartja magát illetékesnek. Ennek ellenében a munkapárt részéről Tóth Aladár az obstrukciót elítélő indítványt terjesztett elő, mely szerint Székesszék törvényhatósága feltétlenül elítéli a parlamentarizmus lényegével ellenkező s komoly tárgyalást megghiúsító obstrukciót, amelynek megszüntetését sürgős és fontos törvényalkotások érdekében is követelik. Nagy Ignác a függetlenségi párt nevében napirendterét indítványozott. Többek hozzájárulása után 55 szavazattal 52 ellenében elfogadták Tóth Aladár indítványát, melylyel az obstrukciót elítélik.

Kassa város törvényhatósági bizottsága ma délután rendes havi közgyűlést tartotta, amelyen Sziklay Ede főispán elnöklésével tárgyalás alá vették Versesz város körlevélét a parlamenti obstrukció elítélése tárgyában. Igen élénk vita indult meg, amelyben ugyyszólván az ellenzék összes tagjai résztvettek. Dr. Blanár Béla felszólalása után az elnök szavazás alá bocsátotta az átiratot, mire a közgyűlés 56 szavazattal 29 ellen kimentotta, hogy az obstrukciót elítéli.

Az osztrák huskérdés.

Gróf Serényi földmivelségi miniszter az osztrák földmivelségi miniszterrel egyetértésben elrendelte, hogy két belgrádi exportör visszavonásig engedélyt nyerjen 15,000 disznónak vágott állapotban való behozatalára azon feltétel alatt, hogy a vágás 60 napon belül a belgrádi vágóhídon meg fog történni és hogy a húst a magyar közegek egészségének és fogyasztásra alkalmasnak fogják találni. Ez a behozatali engedély csak Bécs részére szól és a behozatalt hus az autonóm tarifa tételei szerint fog elvámoltatni. A Szerbiával a kontingens emelése ezélebből indítandó esetleges tárgyalásokat a jelen rendelkezés nem érinti és az itt szóban levő szerződésbehozatal semmi körülmények közt nem fog a kontingensbe beleszámítatni.

Khuen harci riadója.

— Készül a házszabályrevízió. —

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 28.

A képviselőház mai ülésén Khuen végre levetette álarézt és az álarézt mögül — általában csodálkozásra — előtűnt: gróf Tisza István az ő erőszakos terveivel és fortélyával. Mert az a fenyegető válasz, amit ma Khuen Décsy Zoltán és Holló Lajos házszabályvédő felszólalására adott, olyan, hogy azt inkább Tisza mondotta el, mint Khuen. A Tisza István türelmetlenkedő erőszakosságát találjuk meg a miniszterelnök mai szavaiban és ezzel végleg eldöntöttnek tekinthető, hogy Khuen az obstrukció elleni harcban Tiszáék szerint fog cselekedni. A hadüzenet ma már megtörtént.

Amai ülése tehát mozgalmas volt és mindvégig igen izgatott hangulatban folyt le. Napirend előtt Décsy Zoltán tette szavát a miniszterelnöknek azt a tegnap tett kijelentését, hogy az ellenzék visszaél a házszabályokkal és az interpellálás jogával, aminek folytán a miniszterelnök nem érzi kötelezettségét magát arra, hogy a hozzáintézet interpellációkra válaszoljon. Décsy igen energikusan utasította vissza a miniszterelnöknek ezt a vádját és kimutatta, hogy akkor, amikor a miniszterelnök megtagadja az interpellációra a választ, tulajdonképpen a miniszterelnök él vissza a házszabályokkal és nem az ellenzék.

Décsy beszédét a munkapárton igen türelmetlenül hallgatták és közbeszólásokkal zavarták meg, ami a munkapárti és ellenzéki képviselők közt heves jelenetekre szolgáltatott alkalmat. Affér is keletkezett belőle Eitner Zsigmond és báró Lévy Lajos között, amit lovagias uton intéznek el.

Décsy után a Justh-párt részéről Holló Lajos szólalt fel és utasította vissza az ellenzék zajos helyeslése közben a miniszterelnök gyanúsításait és kimutatta, hogy a most folyó obstrukció jogos parlamenti fegyver.

Erre következett azután a miniszterelnök felszólalása, mely bejelenti a házszabálymódosítást és így valószínű hadüzenet jellegű bir. Khuen kifejtette, hogy a kormány a házszabályoknál nem a formát, hanem a lényegét tekinti és ennek az alapján fog a jövőben el-

járni. A miniszterelnök elismerte, hogy az ellenzék nem él vissza a házszabályokkal, de ragaszkodik azok betűihez, holott a betű ő.

— Önöket fogja megölni! — kiáltották át balról.

— Mi élni akarunk! — folytatta a miniszterelnök.

— Nem fognak sokáig élni! — hangzott a válasz balról.

A miniszterelnök azzal fejezte be felszólalását, hogy az ország a munkapártra bizta életét és ez jogosítja fel a kormányt a cselekvésre.

Az ellenzéken megdöbbenés nélkül hallgatták a miniszterelnök hadüzenetét. Meglepetést nem keltett, hiszen az ellenzék elő volt készítve arra, hogy a kormány végre is engedni fog Tiszáék pressziójának és bejelenti az erőszakot. Az ellenzéken inkább azon csodálkoztak, hogy ez csak ma történt és már nem előbb. Így tehát a miniszterelnöknek az az újabb kijelentése sem lepte meg az ellenzékét, amit Holló Lajos újabb felszólalására tett, hogy lesz még alkalom a házszabályok lényegével foglalkozni.

A munkapárt persze tombolt és éljenzett, de az ellenzék nyugodt, harcalkészégét ez sem volt képes gyöngíteni. Az ellenzék akkorára tartogatta a puskaport, amikor majd tette kerül a sor és nem puffogatja el mindjárt a háború kezdetén.

Ezt a komoly harcalkészégét árulta el azután Décsy Zoltán válasza, amelyben leplezetlenül arra hívta fel a miniszterelnököt, hogy oszlassa fel a Házat és kérdezze meg a nemzetet.

A képviselőház mai üléséről részletes tudósításunk a következő:

Rendreállítás a bánért.

Berzeviczy Albert elnök negyed 11 órakor megnyitja az ülést.

A mult ülés jegyzőkönyvét hozzászólás nélkül hitelesítik.

Elnök jelenti, hogy október 4-én, a király névnapja alkalmából ünnepies istentisztelet lesz, amelyre meghívták a Házat.

Tudomásul veszik.

Elnök bemutatja a francia kamara elnökének táviratát, amelyben megköszöni a Ház minap nyilvánított részvétét.

Tudomásul veszik.

Elnök utólag rendreállításra Sümegi Vilmost tegnap a bánra tett ama közbeszólásáért, hogy magyar pénzen hazatérülök.

Gróf Batthyány Tivadar: Ezzel nem lehet a horvát kérdést elintézni.

Elnök jelenti, hogy az elnökségnek több elterjesztése nincs.

Décsy Zoltán felszólalása.

Décsy Zoltán a miniszterelnök tegnap nyilatkozatai kapcsán a házszabályok értelmezéséhez szól s pártja nevében a Ház engedelmevel felel a miniszterelnök vádjaira is. Szembeszáll a miniszterelnökkel azzal a fölfogásával, hogy tulteng az interpellálás joga s hogy a miniszterek nem kötelesek felelni az interpellációkra. Ez az értelmezés a miniszteri felelősség elve mellett nem állhat meg. Óriási veszedelem számazhatnék ebből a magyarázathól egy hatalmi cselekvésből kiküldött kormány és összevadásolt többség kezében, mert akkor a közkormányzat minden tényét a legnagyobb sötétségben lehetne tartani. Maga és pártja nevében tiltakozik az ellen a vád ellen, hogy visszaél az interpellálás jogával s megállapítja, hogy a kormány nem tett elég a házszabályokban előirt köteletségének. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Báró Lévy Lajos: A koalíziós kormány szavotvenkét interpellációra nem felelt.

Felkiáltások a baloldalon: Pooh! Pooh!

Báró Lévy Lajos (fölugrik a helyéről): Micsoda beszéd ez! Akinék baja van velem, álljon föl és beszéljen! (Óriási zaj a baloldalon.)

Eitner Zsigmond: En mondtam!

Felkiáltások balról: Szégyenletes dolog! (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Báró Lévy Lajos: Alaptalanul gyanúsítani pimaszság! (Óriási zaj minden oldalán. A baloldalon fölugrának és izgatottan kiabálnak Lévy felé.)

Elnök Lévy Lajost rendreállításra s legközelebbi rendezettségkor a mentelmi bizottsághoz utasítását fogja indítványozni. (Folytonos nagy zaj az egész Házban.)

Décsy Zoltán: Ha az előző kormány is adós maradt a választásokkal, vele szemben is ugyanaz az álláspontja. Tiltakozik azután a miniszter-

elnök ama kijelentése ellen, hogy az ellenzék visszaél a házszabályokkal. E kritikával a miniszterelnök a Ház elnökének jogkörébe avatkozott. A harc mostani formája jogos, mert a véderő-reform terhei hallatlanok.

Elnök figyelmezteti, hogy a véderőről most nem beszélhet.

Décsy Zoltán: Újból bejelenti, hogy ezek ellen a javaslatok ellen folyni fog az obstrukció, amíg csak itt leszünk. Van egy megoldás: tessék appellálni a nemzetre! (Zaj.)

Felkiáltások jobbról: Meg lesz! (Nagy zaj.)

Décsy Zoltán: És a választás eredményét el fogjuk ismerni, ha az tényleg választás lesz. Egyébként folytatjuk a harcot. A miniszterelnök fölfogása az interpellációs jogról alkotmányellenes és visszautasítja. Mi nem élünk vissza a házszabályadta jogainkkal. Mi élünk ezekkel a formális fegyverekkel a formális választásokon szerzett többséggel szemben. (Élénk tetszés, éljenzés és taps a baloldalon.)

Holló az obstrukció jogáról.

Holló Lajos: Szintén azért szólal fel, hogy a miniszterelnöknek az interpellációs jogra vonatkozó fejtegetéseivel foglalkozzék és visszautasítsa a függetlenségi párt ellen intézett azt a támadást, mintha a párt a házszabályokkal visszaélné. A miniszterelnöknek nincs joga arra, hogy megjegyzéseket tegyen arra, hogy milyen terjedelmű beszédek kíséretében terjesztik elő az interpellációkat. A kormány tagjai azért panaszkodnak az interpellálók ellen, mert nem respektálják a képviselők alkotmányos és házszabályokban gyökerező jogát. (Zajos helyeslés balról.) A miniszterelnök azzal is vádolta az ellenzékét, hogy megakasztja a parlament munkáját. (Ugy van! kiáltások a jobboldalon.)

K. Jónás Ödön: Próbálnák meg ezt az angol parlamentben!

Felkiáltások balról: Ott nem hoznak ilyen országnyomorító javaslatokat a parlament elé!

Holló Lajos rámutat arra, hogy hány javaslatot engedett át az ellenzék minden nagyobb vita nélkül; de most, amikor az országot a gazdasági tönk szélére akarják juttatni egy javaslattal, amely minden nemzeti aspirációkat háttérbe szorítja, az ellenzék kötelességének tartja a parlamenti harcot. (Zajos helyeslés és taps balról.) Ilyen kivételes fegyverekkel csak kivételes esetekben élünk. (Ugy van! balról. Felkiáltások jobbról: Minden esztendőben!) Hány szükséges obstrukció volt a magyar parlamentben Tisza Kálmán óta? Maguk a házszabályok nyújtják erre a módot, amelyet az ellenzéknek kötelessége igénybe venni: Két választás után azoknak adott többséget a nemzet, akik önök szerint ezt a visszaélést alkalmazták. (Zajos helyeslés balról.) Ezt a javaslatot Bécsből kildték ide, hogy leigázzák a magyar nemzetet... (Ugy van! a baloldalon.) Khuen vádjait visszautasítja.

Khuen hadüzenete.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök válaszol Décsy és Holló felszólalására. Tegnap is nyíltan kijelentette, hogy ismeri és respektálja azt a nagy alkotmányos érdeket, amely az interpellálás jogában van. Nyíltan megmondta, hogy ha nem is válaszol a kormány nyomban minden interpellációra, ebben nincs szándékosság. Ha a válasz késik, ennek az oka, hogy az adatokat kell beszerezni, vagy a Ház elfoglaltsága vagy tanácskozási módja nem olyan, hogy azonnal válaszolhatnának. Nem ragaszkodik olyan szoroson a formákhoz, mint a lényeghez, ezért mondotta, hogy több interpellációra nem fog felelni, mert az azokban foglalt ügyek a Ház tudomása szerint is elintéződtek. A kormánynak nem érdeke, hogy a fölvetett kérdések válasz nélkül maradjanak, mindenről készségesen beszámol az országgyűlésnek. De sokszor találkozott olyan jelenségekkel, hogy nem interpellációba illő hosszú közjogi előadásokat tartottak, azután a végén rövid fölvilágosítást igénylő rövid kérdést terjesztettek csak elő. Más parlamentekben másképp kezelik ezt a jogot. Ott tiszteletben tartják a parlamenti jogokat, elsősorban a parlament törvényalkotási jogát. (Zajos tetszés és taps a jobboldalon.) Mert az interpelláló joga csak egy másodrendű parlamenti jog, az első a törvényalkotás. (Ugy van! Ugy van!) Hogy a házszabályokkal visszaélés történik, azt nem tagadja senki.

Zajos felkiáltások a baloldalon: Nem áll! Mondja meg, mi a visszaélés. (Nagy zaj balról.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: A felszólalók is csak a házszabályok legszűkebb magyarázatához folyamodtak. A visszaélés éppen abban van, hogy csupán a házszabályok betűjéhez ragaszkodnak, mert ha nem ahöz kölnék magukat, akkor a Ház elnöksége rendet tudna csinálni. Ez az eljárás éppen a lényegrel való visszaélés. (Zajos helyeslés a jobboldalon.) Ez ellen nemcsak mi protestálunk, hanem protestál az egész nemzet. (Hosszantartó zajos helyeslés és

taps a jobboldalon. Zajos ellenmondások bairól.) Mi nem a betűkhöz kötjük az alkotmányt, hanem annak lényegét akarjuk megvalósítani. (Zajos tetszés jobbról.)

Félkiáltások a baloldalon: Ezt a választásoknál mutatták volna meg. (Nagy zaj a baloldalon.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Mikor a visszaélés szót használta, nem azt akarta kifejezésre hozni, hogy az ellenzék nem ragaszkodik a házszabályok betűihez. Elismeri, hogy éppen ahhoz ragaszkodik. (Derűtség a jobboldalon.) De erre van egy jó magyar közmondás, amely azt mondja: a betű öl. (Zajos tetszés a jobboldalon.)

Félkiáltások balról: Nagyon helyes! Önöket fogja megölni.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Mi élni akarunk (Zajos tetszés jobbról. Elénk derűtség a baloldalon.)

Egy hang a baloldalon: Nem fognak sokáig élni!

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Még pedig azért akarunk élni, mert a nemzet az ő életét a mi kezünkre bízta. (Nagy tetszés és taps a jobboldalon.)

Polónyi Géza többször közbeszól.

Nagy Sándor: Van itt élőhalott is.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Mi a nemzettől reánk bízott ezen misszióknak megfelelni kötelességünknek tartjuk és annak meg is fogunk felelni. (Zajos helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon. Félkiáltások a baloldalon: Hoch! Hoch! Zsvió! Zsvió!)

Mi a lényeg?

Holló Lajos szavai értelmének helyreigazítása címén szólal fel. Khuen azt mondotta, hogy mi az én szavaim szerint a házszabályok végső magyarázásához folyamodunk.

Félkiáltások jobbról: Félremagyarázásához!

Holló Lajos: Igaz, hogy a betű öl, de eddig is azokat ölte meg, akik a kormányhatalommal visszaéltek. Láttunk már mi ilyen jeleneteket és ez a nagyhangú tombolás, amit a többség részéről tapasztalunk, a vég kezdete. (Zajos helyeslés és taps balról.) Az ellenzék a kisebbség részére lefektetett jogokkal él. Ez az önvédelem fegyvere, amellyel élni fognak, amíg csak itt lesznek. (Taps balról.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök szólásra áll fel: Elfogadja Holló Lajos magyarázatát, amellyel szavait helyreigazította. Fő a lényeg.

Félkiáltások balról: Mondjon le!

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Különbösen lesz alkalmunk még arról beszélni, hogy mi a parlament lényege és mi a házszabályokkal való élés lényege. (Zajos éljenzés és taps a munkapárton.)

Polónyi Géza: Ez a taps utalvány a jövő választásra.

Désy Zoltán nem reflektál a miniszterelnök fejtegetéseire. Fenyegetőzéseitől nem ijed meg. Egyet mond csak: itéljen a nemzet! De gyorsan! (Zajos helyeslés és taps a baloldalon.)

Ezután két névszerinti szavazás volt. Háromszék- és Liptó vármegyék főiratára nézve az elnök indítványát fogadták el Vertán Endre, illetve Sümegi Vilmos ellenindítványával szemben, a feliratokat tehát a kérvényi bizottsághoz teszik át.

Elnök háromnegyed kettőkor félbeszakítja a tanácskozást s az ülést berekeszti.

EGYHÁZAK.

— (A katolikus püspöki kar konferenciája.)

A magyar kath. püspöki kar évenként szokásos konferenciáját október hónap 15-én fogja Budapesten megtartani. A püspökök konferenciáját *Vaszary Kólos* hercegprímás fogja vezetni. Ez alkalommal a hercegprímás hosszabb időt fog Budapesten tölteni.

— (Refermátus egyházkerületi új tanácsbírók.)

Nagykőrösi jelentés szerint a dunamelléki refermátus egyházkerület szavazatait egy egyházkerületi tanácsbíró választása ügyében most bontotta fel a kiküldött bizottság. E szerint 198 szavazattal 127 ellen a nagykőrösi tanítóképző tudós és sokérdemű igazgatóját, hegymegi Kiss Kálmánt választották meg. Világi tanácsbírává dr. Bernáth Gézát választották.

— (350.000 koronás hagyaték egy fiúvárázra.) Megemlékeztünk Pör Antal esztergomi kanonok elhunytáról. Esztergomi jelentés szerint most fejezték be a kanonok hagyatékának leltározását. A főpap egy esztergomban létesítendő fiúvárázra 350.000 koronát hagyományozott.

Olaszország ultimátuma.

Okkupálni akarja Tripoliszt. — Huszonnégy óra a döntésre.

Olaszország ma ultimátumot küldött Törökországnak, melyre huszonnégy órán belül követeli a választ. Ennek az ultimátumnak a hangja olyan aggresszív, és olyan éles, hogy teljesen elmérgezi a helyzetet. Hogyha nem Törökországról lenne szó, immár bizonyosra lehetne venni a háborút. Az ultimátum egyszerűen bejelenti, hogy *Olaszország rövidesen hozzáfog Tripolisz és a hozzá tartozó földterületek katonai okkupációjához.* Törökországtól „elvárja” az olasz kormány, hogy az okkupáció elé nem gördít akadályokat.

Ezzel a durva hangú, minden nemzetközi illetet megcsufoló ultimátummal Olaszország minden hidat felégett maga mögött. Az európai diplomáciában általános az a vélemény, hogy most már csak Tripolisz megszállása következhetik. Olaszország kapzsiságában s nácionalista terjeszkedő vágyában a legfenyegetőbb arányokban idézte Európára a közeli háború rémét. Elbizakodottan, nyersen vág neki ennek a háborús kalandnak, kétségtelenül több bátorsággal és kevesebb ildomossággal, mintha nem az elgyengült, belső bajokkal küzdő Törökország, hanem más, az erők nemzetközi versenyében súlyosabb jelentőségű ország állana velük szemben.

Olaszország nagyon jól tudja, hogy Törökország ebben a perczben tehetetlen vele szemben. Franciaország, miután Marokkón hajtott végre ugyanezt az operációt, nem ellenezheti Tripolisz megszállását. Anglia csak örömmel látná azt, hogyha Olaszország Tripoliszban elérné célját, mert akkor meg lenne a precedense arra, hogy hasonló követeléssel lépjen fel a protektorátusa alatt álló Egyiptomban. Oroszországnak a messze északon flotta nélkül módja sincs arra, hogy beleavatkozzék az ügyek elintézésébe. Németország és az osztrák-magyar monarchia pedig még erkölcsi támogatásukban is szívesen részesítik Olaszországot, hogy ezzel hű szövetségi mivoltukat bizonyítsák — a más kárán természetesen.

Olaszország előre látta, előre biztosította magának a nagyhatalmak semlegességét, jól tudta, hogy ebben az esetben izolálva, Törökországgal szemtől-szembe marad. Törökország pedig ezuttal nem számbavehető ellenfél. Kétségtelen, hogy ha módja lenne arra, hogy egész szárazföldi haderejét érvényesítse Itália ellen, a fanatikus és jól verekedő török seregek összemorzsolnák a puha és fegyelmetlen olasz csapatokat. Ám erre nincsen módja: Tripolisz és Törökország között a tenger fekszik, az olasz flotta máris elzárta az esetleges török csapat-szállítmányok útját és néhány rozoga hadihajójával Törökország nem is gondolhat arra, hogy az olasz flotta ellen felvegye a harcot. Arra sincsen Törökországnak módja, hogy Olaszországot közvetlenül megtá-

madja, mert közben ismét ott fekszik a tenger a czirkáló olasz hadihajókkal.

Törökország ilyenformán ugyyszólván megkötött kezekkel kénytelen tűnni, hogy Olaszország megrabolja. Eddig még nincsen hír arról, hogy az olasz ultimátum milyen fogadtatásra talált Konstantinápolyban? Valószínű, hogy Törökország számára minden erőtlensége és készületlensége dacára nem marad más hátra, mint — a hadüzenet.

És azzal itt van az, amitől a civilizált emberek folytonosan rettegnék, egy háború Európában, a komplikációk és újabb veszedelmek minden lehetőségével. Egy távirat már azt jelenti, hogy Görögország azonnal annektálná Krétát, az albánok már is fellázadtak, szerb forrásból azt jelentik, hogy Boszniában a mi haderőnk is napok óta vonul a novibazári szandzsák felé. Csak az események rosszindulatú fejlődése kell hozzá és a Balkán egyszerre levegőbe röpti egész Európa békejét.

Mai hireink a következők:

Az ultimátum.

Róma, szeptember 28.

Az olasz kormány a török kormányhoz jegyzéket küldött, melyben értesíti Törökországot, hogy amennyiben török csapatokat indítottak utnak Tripolisz felé, az olasz kormány arra az elhatározásra jutott, hogy rövidesen hozzáfog Tripolisz és a hozzá tartozó földterületek katonai okkupációjához.

Elvárja az olasz kormány, hogy az ottmáni kormány nem gördít ez elé akadályokat és reméli, hogy a két kormány között meg fognak történni a tárgyalások és megegyezések az okkupáció által előálló helyzet végleges rendezése céljából.

Elvárja továbbá az olasz kormány, hogy Törökország huszonnégy órán belül adja meg választát, mert ellenkező esetben indítatva érzi magát arra, hogy a katonai okkupációt azonnal megkezdje.

Konstantinápoly, szeptember 28.

Az olasz ügyvivő ma délután három órakor nyújtotta át a portán az ultimátumot, amelyre 24 órán belül kért választ. Olaszország bejelenti az ultimátumban Tripolisz és Boughazi okkupációját s követeli, hogy a törökök azonnal ürítsék ki ezt a két tartományt.

Róma, szeptember 28.

Törökország választát az ultimátumra legkésőbb holnap délben várják itt. Az olasz kormány a tripoliszi népekhez proklamációt intézett, mely török, arab és olasz nyelven van megszóvegezve. Mihelyt a török válasz megérkezik, a tripoliszi vizeken lévő olasz hajóraj parancsnokához utasítás fog menni, hogy a kapott utasításokat azonnal hajtsa végre.

Róma, szeptember 28.

A kormány egy tagja szóról-szóra ezt mondta ma egy hirlapudósítónak:

— Az olasz kormány olyan terv szerint cselekszik, amelynek minden legkisebb részlete is pontosan meg van állapítva s ennek keresztülvitele a legnagyobb megelégedésünkre megy előre. A Dorza esetében csak az történt, amit az olasz kormány ki-

vánt. Ha nem akartuk volna, könnyű szerrel megakadályozhattuk volna a török hadihajók kikötését a tripoliszi partokon.

Konstantinápoly, szeptember 28.

Az olasz ügyvivő délután 2 órakor jelent meg a portán és átadta a nagyvezérnek kormánya ultimátumát, amely bejelenti, hogy Olaszországnak szándéka megszállani Tripoliszt és Benghazit, a török csapatoknak ezekből azonnali való eltávolítását követeli és Törökország válaszáat 24 óráig belül várja. A nagyvezér az ultimátum nagyon megdöbbentette és azonnal minisztertanácsot hívott egybe.

Hivatalos kommentár az ultimátumhoz.

Róma, szeptember 28.

San Giuliano külügyminiszter a szeptember 26/27-iki északán a konstantinápolyi olasz nagykövethöz a következő táviratot intézte, amelyet a külügyminiszter a római török nagykövettel is közölt:

Évek hosszabb során át az olasz kormány sohasem szünt meg a portánál hangsúlyozni annak fejtellen szükségességét, hogy a rendellenesség és elhanyagoltság, melyben Törökország Tripoliszt és Kirenaikát hagyja, véget érjen és ezen területek ugyanolyan haladásnak részesíve legyenek, melyek Észak-Afrika egyéb részeiben már megvalósultak. Az ilyen kormányzás, melyet a civilizáció általános követelményei szükségessé tesznek, Olaszország számára, amennyire tekintetbe jön, elsőrangú életérdek, tekintettel a csekély távolságra, mely eze országokat az olasz partoktól elválasztja. Az olasz kormány magatartása dacára, melyvel az ottomán császári kormánynak a legutóbbi idők különböző politikai kérdéseiben mindenkor lojális támogatásában részesítette, a mérséklet és türelem dacára, melynek az olasz kormány eddig nem egyszer nyújtotta bizonyítékait, az ottomán kormány nemcsak Tripoliszra vonatkozó szándékait felreismerte, hanem, ami még súlyosabban esik latba, minden olasz vállalkozás a fentemlítt területekben állandóan a legrendszeresebb, legmakacsabb és legjogsúlytalanabb ellentállásra talált. A császári kormány, amely ily módon bizonyítékát adta az olaszok Tripoliszban és Kirenaikában való minden legitím tevékenysége ellen táplált állandó ellenséges érzületének, legutóbb diplomáciai lépéssel az utolsó órában azt a javaslatot tette az olasz kormánynak, hogy megállapodás kötéssé és késznek nyilatkozott, hogy minden az érvényben álló szerződésekkel, valamint Törökország méltóságával és magasabb érdekeivel összeegyeztethető gazdasági koncessziókat megadjon. Az olasz kormány azonban úgy véli, hogy nincs több abban a helyzetben, hogy e pillanatban hasonló tárgyalásokba bocsátkozzék, melyeknek hibabavalóságát a múltak tapasztalatai világossá tették és amelyek távonról sem nyújtanának garanciát a jövőre, hanem ellenkezéleg csak állandó feszültségekre és konfliktusokra teremtenének alkalmat.

Másrészt azon jelentések, melyek az olasz kormányhoz tripoliszi és kirenaikai konzuli ügynökeiktől érkeznek, a helyzetet rendkívül veszélyesnek és fenyegetőnek tüntetik fel, azon agitáció következtében, melyet ott Olaszország ellen üznek és amelyben nyilvánvalóan tiszták és más hatósági közegek vesznek részt. Katonai csapatoknak Tripoliszba való érkezése, amely intézkedésnek komoly következményeire az olasz kormány nem mulasztotta el már előzőleg felhívni az ottomán kormány figyelmét, csak még élesíteni fogja a helyzetet és a királyi kormányra azt a határozott és föltétlen kötelezettséget hárítja, hogy az ebből előálló veszélyeknek elejét vegye. Miatán ez szerint az olasz kormány kényszerítve látja magát, hogy méltóságának és érdekeinek védelmére gondja legyen, elhatározta, hogy hozzájárul Tripolisz és Kirenaika katonai okkupációjához. Ez a megoldás egyetlen, amelyre Olaszország elhatározhatja magát és a királyi kormány elvárja, hogy az ottomán kormány megfelelő utasításokat fog oly értelemben adni, hogy ezen intézkedések Törökország jelenlegi képviselőjének részéről semmiféle ellenállással ne találkozzanak és hogy azon intézkedések, amelyek az előbbiek szükséges következményei lesznek, nehézség nélkül megvalósulhassanak. A két kormány között további megállapodásoknak kell történniök az így létrejövő helyzet végleges rendezésére. A konstantinápolyi királyi követésig utasítatik, hogy az ottomán kormánytól ebben az ügyben határozott választ követeljen ezen okmányok a portán való átnyújtásától számított 24 óráig belül. Ellenkező esetben az olasz kormány kénytelen lesz az okkupáció biztosítására szükséges intézkedések haladéktalan keresztülviteléhez hozzájárulni. Méltóztassék hozzátenni, hogy a porta válasza a fent megjelölt 24 órai határidőn belül szintén a római török nagykövetség útján lesz velünk közlendő.

Di San Giuliano.

Törökország álláspontja.

Konstantinápoly, szeptember 28.

A belügyminiszter ma fogadta a lapok tudósítóit és közölte velük, hogy Tripoliszban teljes a nyugalom, a porta pedig reméli, hogy sikerül fog a félreértéseket diplomáciai úton békésen elsimítani. Báró Marschall német nagykövet ma tanácskozott a nagyvezérrel és a konferencián az osztrák-magyar ügyvivő is jelen volt. Hatvan ellenzéki képviselő azon tanácskozott a képviselőházban, hogy kérényt intézzenek-e a szultánnak a kormány felmentése céljából, de határozatot nem hoztak és holnap fogják folytatni az értekezletet.

Saloniki, szeptember 28.

Az egység és haladás központi bizottsága összes osztályaihoz proklamációt intézett, amelyben utalás történik arra, hogy a tripoliszi kérdés az utóbbi napokban a nemzeti méltóságra nézve komoly fordulatot vett. Még nem lehet megérteni, ugymond a proklamáció, hogy Olaszország borzasztó beavatkozásra gondol Törökország területiális integritásába. Ha azonban tényleg ez az eshetőség következne be, mindenki meg van győződve arról, hogy a nemzet újból bebizonyítja életrevalóságát és hogy nem fog rezignált álláspontot elfoglalni, hanem mind egy szálal közreműködik a veszély elhárításában. Ez idő szerint még nincsen konfliktus Olaszország és Törökország között, mely sérteré a nemzetközi jogot. Ép ezért kerülni kell mindent, ami Olaszországot a beavatkozásra készíthetné. A bojkott alkalmazása, avagy olasz állampolgárok megtámadása az intervenciót csak siettetné. Bár a bizottság nem ismeri a portának a tripoliszi ügyben tett összes lépéseit, mégis számít arra, hogy a nemzet minden tagja egyesülni fog a nemzet jövőjét fenyegető veszély elhárítására és annak bizonyítására, hogy a dicső török nemzet élni akar és képes még nagyobb erő kifejtésre is, mintsem gondolnák. A bizottság bízik a nemzet hazaszerettségében és elvárja a nagyhatalmak lojalitásától, hogy tiltakozni fognak az ezen nemzet és alkotmánya ellen irányuló merénylet ellen.

Konstantinápoly, szeptember 28.

A reggeli lapok a helyzetet, amelynek komolysága előtt nem hunyruk szemet, nyugodtabban ítélik meg és a lakosságot nyugalomra intik. A legtöbb lap azt ajánlja, hogy a tripoliszi kérdést meg kell oldani, még mielőtt akut alakot ölt. Olaszország érintkezése Törökországgal az utóbbi napokban valószínűtlenné teszi bármely olasz támadást Tripolisz ellen. A bojkottot Törökország nem fogja kimondani Olaszország ellen, mert a tripoliszi olaszokat Törökország saját édes gyermekeinek tekinti.

Konstantinápoly, szeptember 28.

A belügyminiszter az összes helyi hatóságokhoz körrendeletet intézett, melyben kijelenti, hogy a kormány mindent meg fog tenni az ország érdekeinek és a nemzeti becsületének védelmére. Ezelőre csak Olaszország tervéről van szó, amely még nincsen végrehajtva. A rendelet azt tanácsolja, hogy amíg az Olaszországgal való viszony nincs megszüktva, minden bojkottmozgalmat nyomjanak el a hatóságok. A tripoliszi képviselők is nyugalomra intik a tripoliszi lakosságot, mert aggodalomra nincsen ok. A török flotta, mely a szíriai vizeken van, rövidesen parancsot kap, hogy Konstantinápoly előtt jelenjen meg. A tripoliszi váli, akinek tegnap este kellett volna elutaznia Tripoliszba, telefonutasítást kapott a belügyminisztertől, hogy elutazását halasztza el. Hír szerint a váli új instrukciókat fog kapni. Egy másik hír szerint egy katonát vállivá fognak kinevezni.

A török parlament összehívása.

Konstantinápoly, szeptember 28.

Mintegy 80 képviselő ma délután tanácskozásra gyűlt egybe, amelyen a parlament rendkívüli ülészakának egybehívását tárgyalták. A vita igen izgatott volt. A tripoliszi képviselők memorandum tartalmát terjesztették elő, amelyet a napokban intéztek a kormányhoz és amelyben a tripoliszi rendezetlen viszonyokat, az ott uralkodó éhínséget, az ország viszonyaival nem ismerős török hivatalnokok sikertelen munkálkodását vázolták és sürgős segítséget

kértek. Elénk birálat tárgyává tették a kormány eddigi apáthiáját. Végetelül egyhangulag az a kívánság jutott kifejezésre, hogy a parlamentet mihamarabb hívják össze. E kívánságot azonnal közölték a délelőtt óta tanácskozó minisztertanácsal.

Török minisztertanács.

Konstantinápoly, szeptember 28.

A minisztertanács mindeddig nem ért véget. Autentikus híradás szerint a parlament sürgős egybehívását illetőleg a minisztertanácsnak az az álláspontja, hogy ma kizárólag Olaszország ultimátumával kell foglalkoznia és más kérdés tárgyalására nem ér rá. Ellenőrizhetlen hírek szerint a minisztertanács visszautasította az ultimátumot és a szenátus és kamara elnökeit sürgősen a palotába rendelte.

A minisztertanács az olasz ultimátumra adandó válasz szövegezésével foglalkozott. Ebben hír szerint kijelenti, hogy kész Olaszország gazdasági érdekeit biztosítani Tripoliszban, az okkupációt azonban nem fogadhatja el. Egyidejűleg hír szerint Olaszország és a nagyhatalmak lojalitására appellál.

Törökország védelemre készül.

London, szeptember 28.

A „Daily Mail“ értesülése szerint a török külügyminiszter engedélyt kért az angol kormánytól, hogy Törökország Egyiptomon keresztül küldhesse csapatait Tripoliszba. Az engedélyre azért van szüksége, mert Egyiptom török tulajdon ugyan, de angol protektoratus alatt áll. Még válasz nem érkezett, hogy az angol kormány teljesíti-e Törökország kérését.

Konstantinápoly, szeptember 28.

(Este 8 óra.) A belügyminiszterium információi szerint a Derna nevű Tripoliszba érkezett szállítóhajót Szicília és Tripolitánia között az egész uton olasz hadihajók harmincz mértföldnyi távolságból követték. Az olasz hajók Tripoliszt nyolcz mértföldnyi távolsáig közelítették meg. A Derna török páncélos nagymennyiségű fegyvert, lőszert és eleséget hozott, amelyet aztán tevéken szállítottak tovább és felosztottak a kikötővárosokban.

Tripolisz, szeptember 28.

Az arab lakosság e hónap 19-én a mecsetekben megesküdött, hogy utolsó csöpp vérig kész a török félholdért harcolni erre a porta rögtön felszerelte az első hadihajót Tripolisz számára. A tripoliszi török hatóságok a legnagyobb rendet tartják fenn, de azért az európai nép, különösen a zsidók rémületesen menekülnek innen. A Banca di Róma be van zárva, az üzleti élet megbénult, a kereskedőcégek a konzulátusokra vitték vagyonukat és üzleti könyveiket. A gazdag arabok félnek, hogy a beduinok be fognak törni a városokba fosztogatni, mert a vidéken éhínség dühög.

Konstantinápoly, szeptember 28.

(Este 8 óra.) A kormány elhatározta, hogy Konstantinápoly és Tripolisz között rendszeres gyorsgőzjáratot szervez.

Olasz hadikészülődés.

Páris, szeptember 28.

Ma érkezett jelentések szerint már két olasz páncélos hadosztály van a tripoliszi vizeken, melyek 8 sorhajóból állanak több torpedóuzóval és torpedónaszádokkal. A szállítóhajópark, amely jól van felszerelve, 30—40,000 főnyi szárazföldi sereget vett fel. Az olasz citikálók valószággal elzárják a tripoliszi partot, hogy török hajók semmit se szállithassanak oda. Ki van zárva, hogy Törökország flottát küldjön Tripoliszba, mert Konstantinápolyban belátják, hogy a török tengerészet nem ér fel az olasz flottával és biztos pusztulás várna rá. Tripoliszban mindössze ötezer török rendes katonaság van, amelyhez kell számítani a bennszülött arabokat, de azok megbízhatatlanok.

Frankfurt, szeptember 28.

Konstantinápolyból táviratozzák: Az olasz kormány visszarendelte a török szolgálatában álló olasz csendőrtiszteket és a török hadsereg újjászere-

vezésére kiküldött tiszti bizottság parancsnokát, Bebilant tábornokot, aki már el is utazott Konstantinápolyból.

Róma, szeptember 28.

A Praspasino közli azoknak a tábornokoknak névsorát, akiknek szerep jut Tripolis okkupációjában. A főparancsnok Caneva tábornok lesz, aki a bécsehelyi katonai akadémiából került ki és a közigazgatási útközvetben mint hadnagy harcolt. — Caneva tábornok Udineben született.

Milano, szeptember 28.

Azokon az olasz vasutvonalakon, amelyek a kikötőkkel tartják fenn a forgalmat, a hadügyi kormány ráterelte kezét minden vonatra. A katonai vonatokat lázas sietséggel rakják meg lőszerrel és a csapatzállítás is javában halad. A tripoliszi expedícióra toborzott katonaságot a kikötőkben koncentrálták.

Messzina, szeptember 28.

A vonatokon, amelyek Dél-Olaszország kikötővárosai felé mennek, sok polgári ruhás tiszt van. Viselkedésük menten elárulja, hogy katonatisztek. Mindegyiküknek podgyászában meglátszik a zöld posztóhévely, amelyben kardjukat rejtgetik. Valamennyien szabadságot szereztek a szárazföldi hadseregheli és haditengerész tisztek, akiket a kormány sürgősen hazahívott és csapattestükhöz rendelt vissza. Begombolkoztak, titkolózók, senkivel sem állnak szóba, de azért annyit meg lehetett tudni, hogy Tripolisba egységes hadtestek fognak menni, teljes ezredekkel és hirtelenben összeszedett csapatok, mint az utolsó afrikai expedíció alkalmával, mikor a tisztek nem is ismerték a legénységet, mert véletlenül kerültek össze.

A szállítógézők közül, amelyeket a kormány csapatzállításokra bérelt már csak alig néhány nem jött meg.

Spezia, szeptember 28.

A Sabote, a Rex d'Italia és a Regina d'Italia, amelyeket kórházaknak rendeznek be, a tengerészeti arzenál előtt vetettek horgonyt s a jövő vasárnap indulnak Augustába. A kórházakat gróf Foscarini és gróf Marcello képviselők ellenőrzése alá helyezi a kormány.

London, szeptember 28.

A New York Heraldnak jelentik Tripolisból: Görög hajósok három olasz cirkálóval találkoztak a tripoliszi partvidéken.

Róma, szeptember 28.

A közjogi ellenzék vezére, Sonnino, felhívást tesz közzé, melyben arra szólítja fel, hogy a tripoliszi akcióban minden erejükkel támogassák a Giolitti-kormányt.

Tripolisz, szeptember 28.

Tripolisz előtt olasz hadihajó cirkál és az olasz postagözhöz vált üzeneteket, melyek megerősítik a megváltoztatják.

Tripolisz, szeptember 28.

Ma tíz cirkáló és csatahajó látták a partvidék mentén cirkálni. A lakosság magatartása nyugodt.

Görögország Krétát akarja.

Berlin, szeptember 28.

A Presselegraphnak jelentik Konstantinápolyból: Titkos szerződés van Olaszország és Görögország között, melynek értelmében, ha az olaszok megszállják Tripoliszt, Görögország okkupálni fogja Krétát.

Az Agence Ottomane jelenti, hogy a krétai végrehajtó-bizottság titokban elhatározta arra az esetre, ha a török flotta elindul Tripolisba, hogy nyomban ki fogja kiáltani Kréta függetlenségét.

Olaszország és Albánia.

Róma, szeptember 28.

A Stefani-ügynökség jelenti: San Giuliano márkai külügyminiszter e hó 26-iki kelettel az athéni, belgrádi, szófiai, cettinjei és bukaresti olasz követségekhez, valamint a szaloniki, drinápolyi, janinai, valonai, úszkubi, prizrendi, skutarii (Albá-

nia), monasztiri, kaneai és durazzo olasz konzulátusokhoz táviratot intézett, melyben többek között ezeket írja:

A királyi kormány el van határozva, hogy a tripoliszi kérdést Olaszország érdekeinek és méltóságának megfelelő módon oldja meg. Bárminők legyenek is azonban az eszközök, amelyek a cél elérésére igénybeveendők lesznek, a királyi kormány politikájának alapja volt és marad a balkánfélszigeti statusquo fenntartása és az európai Törökország konszolidációja. Ennek következtében nemesak nem szándékunk bárminő mozgalmat a balkánfélszigeten Törökország ellen bátorítani, hanem erősen el vagyunk határozva, hogy megkettőzzük fáradozásainkat abban az irányban, hogy különösen a jelen pillanatban megakadályozzuk ily események bekövetkezését és szükséges, hogy ha netalán ilyenféle remények, vagy illúziók keletkeztek, vagy készülöben volnának, azokat azonnal eloszlatni. Méltóztatásuk magatartását és szavait, míhelt arra alkalom kínálkozik, a királyi kormány politikájának ezen végzéljéhez alkalmazni.

Szaloniki, szeptember 28.

A szalonikii váli a kormány utasította, hogy ügyeljen arra, hogy a tripoliszi kérdés a közvéleményt ne izgassa tovább. Gondoskodjék róla, hogy tüntetések ne legyenek és azokat szükség esetén fegyverrel is nyomja el.

Cetinje, szeptember 28.

Albániában a mohamedán arnauták újabb felkelést rendeznek. Az egyik banda már el is fogta az úszkubi váli. A kozai arnauták szintén fegyvert fogtak és ugyanazokat az előjogokat követelik, amelyekkel a katolikus malisszorok bírnak. Az arnauták lázadása egyre terjed.

Belgrád, szeptember 28.

Prisztinában a tegnapi nap folyamán a török katonaság és a nép között összeütközés támadt. A katonaság kénytelen volt fegyverét használni és a tömeg közé lőtt. Tizen megsebesültek, köztük több nő és gyermek. A zavarodások miatt a prisztinai kereskedők két nap óta nem nyitották ki boltjaikat. Zavargások híre érkezik Ipekből és Grakoviczából is. A rend helyreállítására katonaságot vezényeltek ezekre a helyekre.

Bécsben háborút jósolnak.

Bécs, szeptember 28.

Feltétlenül jól értesült diplomáciai részről a következőket közlik a Neue Freie Presse munkatársával:

— Az olasz ultimátumot nyilván ma délben nyújtották át Konstantinápolyban, tehát a válaszadásra kitűzött határidő holnap délben fog lejárni. A Konstantinápolyban átnyújtott ultimátum nem jött váratlanul és nem keltett meglepetést, mert Olaszországnak erre az erőszakos fellépésére el voltak készülve. Kétség sem lehet afelől, hogy milyen lesz a török válasz az olasz ultimátumra. Törökország semmiesetre sem nézheti békétűrrel egy tartományának okkupálását és ha az olaszok Tripolisban partraszállanak vagy bármilyen ellenséges szándékot árulnak el, Törökország nyomban megüzeni a háborút Olaszországnak. Az még bizonytalan, hogy vajon Olaszország forma szerint is hadat fog-e üzeni Törökországnak? Egyidejűleg Törökország megszünteti a diplomáciai viszonyt az olasz királlyal és az adott körülmények között rendelkezésre álló eszközökhöz fog nyulni. Európa tehát már holnap az előtt a tény előtt fog állni, hogy Olaszországnak a török birodalom megüzeni a háborút. A hadjáratot két fronton fogják megvívni és a hadjárat módja a két arcvonalban kétféle lesz. Az bizonyos, hogy Tripolisban vérontásra kerül a sor, mert Törökország már is készült arra, hogy fegyveresen fogja visszaverni az olaszokat, ha Tripolisban partra akarnának szállani. Az európai Törökországban és a Levanteban viszont megkezdődik a gazdasági háború Olaszország ellen. A hadüzenet után az Ottomán-birodalomban élő olaszokat kiutasítják és ezek tartoznak 24 óra

alatt elhagyni Törökország földjét. A porta fel fogja bontani az olasz kereskedelmi szerződéseket, a kapitulációk jogát megvonja Olaszországtól és az olasz iskolákat bezárja, de egyidejűleg az egész török birodalomban megindul a bojkott az olasz iparcikkek ellen. Hogyha valamely olasz hadihajó merészkednék egy török kikötőben az aegai tengeren vagy a Levanteben mutatkozni, sőt esetleg csapatokat is partraszállítani, a török haderő ezt a kísérletet fegyveres erővel verné vissza. E részben a hadi kormány már megfelelő utasításokkal látta el a partvidéki helyőrségek parancsnokait.

Az is kétségtelen, hogy számolni kell a Balkánon esetleg támadható bonyodalmakkal és Törökország erre az eshetőségre is elkészült. Ebben az esetben csak érdekei által vezettetné magát és ebben az esetben is alkalmazná rendszabályait az olasz alattvalók ellen, ha ezeket Olaszország egy másik nagyhatalom védelme alá helyezné.

A Balkán.

Szófia, szeptember 28.

Bulgáriának egyáltalán nem szándéka, hogy a tripoliszi bonyodalmakat a saját előnyére aknázza ki és Törökországnak kellemetlenségeket szerezzen. A bolgár kormány úgy vélekedik, hogy elég dolga van odahaza kulturális és gazdasági téren. A miniszterelnök sincs a fővárosban, ami figyelemreméltó körülmény.

Belgrád, szeptember 28.

A tripoliszi kérdés kiélesedését a szerb kormánykörök a legelőkelőbb figyelemmel kísérik. Attól tartanak e körökben, hogy fegyveres konfliktus kitörése Olaszország és Törökország között erős visszahatással lehetne a balkáni viszonyokra, de abban a reményben vannak, hogy sikerülni fog a béke megzavarásának elejét venni.

Szaloniki, szeptember 28.

Hír szerint a bolgár-macedón és az albán bizottság között teljes megegyezés jött létre és így közös akciók várhatók.

A nagyhatalmak.

Konstantinápoly, szeptember 28.

Itt azt híresztelik, hogy Oroszország felajánlotta Olaszországnak háború esetére és ha a diplomáciai viszony megszakad Törökországgal, hogy a török birodalomban élő olasz alattvalókat oltalmába venni.

Konstantinápoly, szeptember 28.

Báró Marschall nagykövet a porta kérésére megkereste a kormányt, hogy a német birodalmi kabinet vegye át a közvetítő szerepét. Ez a kérés azonban rideg fogadtatásra talált Berlinben. A szultán lemondási szándékáról elterjedt híreket a konstantinápolyi udvar a leghatározottabban megczófolja.

London, szeptember 28.

A Times jelentése szerint a konstantinápolyi német nagykövet, kihez a szultán intervencióért fordult, azt válaszolta, hogy szívesen eljár az olasz kormánytól, de sok eredményt nem vár fellépésétől.

Páris, szeptember 28.

Beavatott helyen képtelenségnek tartják, hogy Olaszország okkupáció nélkül vonuljon vissza, mert túlságosan messze ment.

London, szeptember 28.

Feszült érdeklődéssel várják politikai körökben a tripoliszi híreket. Az a meggyőződés, hogy az elintézés további halasztása ki van zárva és a válság sima elintézése nem remélhető. Biztosra veszik, hogy Olaszország mihamarabb meg fogja szállani Tripoliszt.

Menekülés Tripoliszból.

Tripolisz, szeptember 28.

Az itteni olasz koloniz majdnem teljes számban a Banco di Roma gözhöz van, a városban csak az olasz hivatalnokok és néhány honpolgár maradt, akik az olasz konzulátuson tartózkodnak. Azonkívül még néhány szerzetes maradt itt, akik

holnap egy idevált tehergőzökre fognak szállani. A kereskedelem pang.

Tripolisz, szeptember 28.

A Banca di Roma itteni fiókját bezárták. Az itteni olasz alattvalók összes értékeit az olasz konzulátusnál helyezték el. A kereskedelem és ipar teljesen stagnál. Az olaszok becsukták üzleteiket.

A biztosítási díjak emelkedése.

London, szeptember 28.

Az utolsó 24 órában a Lloydnál ismét emelkedett a biztosítási díjak százaléka. A hajósok szárai valósággal megrohanják a biztosító-társaság épületét, akik a Földközi tengerre fognak tengerre szállni.

Bologna, szeptember 28.

A „Politika“ című lapnak azt jelentik Visegradból, hogy az osztrák-magyar monarchia katonái már napok óta Novibazár felé vonulnak. Nevezett lap arról is tud, hogy a boszniai garnizonok az utóbbi időben nagyobb létszámszállítmányokat kaptak.

Tüntetések Olaszországban.

Nápoly, szeptember 28.

Amalfiban a csöselék megtámadta egy török gyümölcskereskedő boltját. A tulajdonost leszúrták és családjának tagjait megsebesítették. A dologban az a legtragikusabb, hogy az áldozat nemrég megszerezte az olasz honpolgári jogot.

Ancona, szeptember 28.

A sztrájkbizottságok az Ancona—Bologna közötti gyorsvonat elleni merényletre vezették. Szétrombolták a vasuti jelzőkészüléket, elvagták a táviródrókat és szétszedték a síneket. Szerencsére azonban a vonatvezető idejekorán észrevette a veszedelemet és a vonatot kellő időben megállította.

Modena, szeptember 28.

A rendőrök és az általános sztrájkban résztvevők közötti véres verekedésről Nonentólából még a következő részleteket jelentik: Abban a percben, midőn a sztrájkolók megtámadták a rendőröket, ezek rögtön kivont karddal védekeztek. A küzdelem következményeképpen a sztrájkolók közül ketten meghaltak, négyen súlyosan megsebesültek. Midőn ez Modenában ismeretessé vált, ott is újabb zavargások törtek ki, a tüntetők megtámadták a rendőröket. A zavargásban 14 tüntető szenvedett kisebb-nagyobb sérüléseket.

Hogyan érvel Olaszország.

Hosszu időkre nyúlik vissza az a feszültség, amely most Itália és Törökország között ilyen háborús formában tört ki. Számos előzménye, incidense volt már a török-olasz feszültségnek. Az olasz nacionalisták most egy röpiratban összeállították ezeket az 1908. óta emlékezetes tripoliszi incidenseket. 1908-ban Kirenaikában meggyilkolták *Giustino* páteret, aki olasz misszionárius volt. A dennai kaimakám, akit a gyilkosságért az olaszok felelőssé tettek, erre elhagyta állását, de csak azért, hogy azt egy nagyobbal cserélje föl. Egy *Terreni* nevű olasz ember halála, amit a törökök öngyilkosságnak tulajdonítanak, voltaképpen egy török rendőr műve volt. Ugyenebben az időben kezdte *Redjed* pasa, az ottani váli megakadályozni az olaszokat abban, hogy földeket vásároljanak, amihez pedig az olaszoknak törvényben biztosított joguk volt. Ez a sérelem bántotta leginkább az olaszokat.

A következő évben még jobban elmérgesült az a viszonyok. A tripoliszi lapok állandóan támadták *Pestalozza* ottani olasz főkonzult és ezek a támadások lassanként a lakosság részéről is megismétlődtek. Az olasz vállalatok ellen csaknem nyílt harcok indult meg. Bengáziban rá akarták bérni a háztulajdonosokat, hogy olaszoknak ne adjanak lakást bérebe, szokot az atyákat pedig, akik gyermekeiket olasz iskolákba merik járattatni, törőnnél fenyegették. Egy olasz tudományos társaságnak éveken át nem engedték meg a török hatóságok, hogy Tripolisban archeológiai kutatásokat végezzenek, holott egy amerikai társaságnak ezt megengedték. Ezt az olaszellenes akcióit *Ibrahim* pasa, az új váli még csak erősítette.

A sok panaszon kívül az olaszok még azt is szemérem vetették a törököknek, hogy rossz gazdálkodásuk által az országot a legteljesebb gazdasági romlásnak viszik elébe. *Gerhard Rohlfs* már 1894-ben egy terjedelmes röpiratot írt a török gazdasági rendszer ellen, amely culycsabítja az adóterheket és egészen elszegényíti az országot. És mint az olaszok mondják, azóta sem javultak az állapotok.

Törökország részére Tripolisz, — amely most

szé esik az anyaországtól, — csak egy gyarmatot jelent. Olaszország most azt kérde, hogy egy olyan zilált, belső hajókkal küzködő állam, mint Törökország, képes-e arra, hogy egy gazdaságilag oly rossz állapotban lévő gyarmatot, mint Tripolisz, magának megtartsa és felvirágoztassa. A török pénzügyi kormány természetesen még Tripoliszból is megfelelő hasznot tudott kisajtolni. Ezt a hasznot pedig Olaszország szívesen fizetné Törökországnak.

Végül pedig azt mondja Olaszország: Ha mi nem nyulunk Tripoliszhoz, akkor előbb-utóbb jön valaki más, aki elorozza előlünk. Mert lehetetlennek tartják, hogy egy olyan kiterjedt tengerparti terület, mint Tripolisz, még sokáig kiaknázatlanul heverjen. Törökország eddig még a szomszéd államok beavatkozásától sem tudta megvédeni Tripoliszt.

Szóval Olaszország minden érvet összehalmoz annak a bizonyítására, hogy Tripolisz érdekében jobb, ha ottan Olaszország az ur. De szinte természetes, hogy Törökországnak is csaknem ugyanilyen ellenérvei vannak. És be kell vallani, hogy az általános szimpátia ezuttal is a gyengébb részén, Törökország részén van.

TÁVIRATOK.

Perzsiái harcok.

Tebrisz, szeptember 28.

Suda és Dauleh tegnap négy oldalról támadást intézett Tebrisz városa ellen. A lakosság heves ellentállást fejtett ki. A támadók végül visszavonultak korábbi hadállásaikba. A veszteségek mindkét részről csekélyek.

A marokkói bonyodalom.

Páris, szeptember 28.

Németország válsza a marokkói francia jegyzékre ma reggel érkezett ide és a francia javaslatoknak az igazságszolgáltatásra és a protekturátusra vonatkozó kérdésekben szövegváltozásokat kér és új gazdasági követeléseket állít fel. Ez a körülmény késleltetni fogja a Marokkóra vonatkozó szerződés végleges megkötését.

Páris, szeptember 28.

A német válasz új követeléseket állít fel és oly fenntartásokat állapít meg, amelyek komoly vizsgálatot tesznek szükségessé.

Közgazdasági táviratok.

A petroleum-kartel.

Bécs, szeptember 28.

A kőolajfinomító vállalatok képviselői ma a kereskedelmi minisztériumban tanácskozást tartottak, amelyen az elnöklő dr. *Brosche* osztályfőnök ismételte a kormány elvi követeléseit, amely szerint a petroleum-ipar bajainak szanálása semmi esetre sem történhetik meg a belföldi fogyasztópiacok költségére és hogy a detail-árakat semmi szín alatt sem szabad az egykori kartel-árakig emelni. A finomítók részéről hangoztatták, hogy a mai angro-árak mellett (35 korona loco Odeberg) nyereséget nem lehet elérni és hogy ezen árak leszállítása a kőolajfinomító-iparra nézve újabb veszteséget jelentene és tekintetbe kell venni még az ásványolaj-ipar válságát. A tanácskozásnak az az eredménye, hogy a finomítók képviselői hozzájárultak az osztályfőnök azon követeléséhez, mely szerint a mai angro-árak nem emelők és e mellett a kereskedelmi minisztérium fenntartja magának a jogot, hogy esetleg az angro-árak további leszállítását fogja követelni.

Kamatláb emelések.

Zürich, szeptember 28.

A Nemzeti Bank a leszámítolási kamatlábat 4%-ra emelte fel.

Stockholm, szeptember 28.

A svéd birodalmi bank a leszámítolási kamatlábat 5 százalékról 5½ százalékra emelte fel.

Krisztiania, szeptember 28.

A norvég bank a leszámítolási kamatlábat 5 százalékról 5½ százalékra emelte fel.

Amerikai tőzsdék zárllata.

	Newyork.	szept. 28.	szept. 27.	szept. 26.
Buza helyben	101	100¼	—	—
szeptemberre	100	100	—	—
decemberre	103¾	103¼	—	—
Chicago.				
Buza szeptemberre	94¾	95¼	—	—
decemberre	98¾	98¼	—	—
Tengeri szeptemberre	68	68¾	—	—

Katasztrófák vizen és szárazon

— A Szajnába zuhant egy automobil. —

A kis francia flotta balesete

Budapest, szeptember 28.

Franciaországban egyik borzalmas szerencsétlen hajszoja a másikat: Páris még föl sem ocsudott a touloni katasztrófa rémületéből, amikor már magában a francia fővárosban történt egy rémes szerencsétlenség. Egy utasokkal zsufolt autóbussz belezuhant a Szajnába és majdnem valamennyi utas belefuladt a vízbe. A szerencsétlenség az Archveque-hidon történt. A katasztrófának tizenöt halott áldozata van és sok sebesültje.

Közben a francia flottának két torpedóhajója összeütközött és mind a kettő használhatatlanná vált. Hire ment annak is, hogy Nizza közelében egy páncéloshajó szerencsétlenül járt, ezt azonban még nem erősítették meg.

A francziák nemzeti gyászáról tudósítunk a következő:

A folyóba zuhant autóbussz.

A halálzuhanás.

Uj borzalom és új irtózat korbácsolja fel a párisiak idegzetét: egy utasokkal teli automobil-omnibusz tegnap délután a Szajnába zuhant és utasai nagyrészt a folyóba fullasztotta.

A szerencsétlenség délután öt órakor történt a Szajna egyik kisebb hidján, amely a szigetéről a balpartra vezet. Egy autóbussz, amely az állatkert és Battignoles közt közlekedik, harminez utassal kevéssel 5 óra előtt a Pont d'Archeveque-ra kanyarodott. Utasainak egy része az állatkertben szállott fel, a többiek a Vieux Dieu-szálló előtt kerültek a szerencsétlen autóbusszra. A hidon meglehetősen nagy volt a forgalom, az autóbussz azonban gyorsan futott végig a hid kocsiútjának bal oldalán. Már majdnem a tulsó oldalon volt, mikor hirtelen a hidra kanyarodott egy megrakott teherkocsi. A soffőr ijedten kapott a túllökhöz, hogy kitérésre figyelmeztesse a teherkocsit, de már későn. Láta, hogy a nehéz szekér nem térhet ki neki, ezért hirtelen mozdulattal erősen balra kormányozta az autóbusszt.

A nehéz, emeletes kocsi felugrott a járdára, de ott oldalt billent és áttörve a hid rácsát, tüvegek csörömpölése, deszkák és vasak recsegése közben, a bennülők és körülállók vérfagyasztó sikongásától kísérve a Szajnába zuhant.

Hatalmas csattanással vágódott a vízbe a több mázsa súlyu, hatalmas alkotmány.

A mentés.

A partról azonnal a csónakba ugrottak a rendőrök, a hajósok és a közönségből azok, akik menteni akartak. Odaevettek, ahol az autóbussz a vízbe esett és ahol kilátzott az imperiál korlátjának egyik sarka. Körös-körül emberek kapálóztak, ezeket gyorsan a csónakokba emelték. Az első, akit megmentettek, az autóbussz kalauza volt. A szerencsétlen ember fején ott szorult a sapkája és nehéz ruhája már-már a víz alá húzta. Mikor a csónakba emelték, lélektelen szemmel meredt maga elé s amint kitétték a partra, úgy, ahogy volt, vizesen és kimerülve vérfagyasztó javjeszékeléssel elrohant. Az embereknek nem volt idejük utána szaladni s a kalauz azóta nem került meg, úgy látszik, a katasztrófa megörjítette. Négy embert a mentők szemeláttára sodort el a Szajna, ezek ott fulladtak meg az emberek szemeláttára. Néhányan sikerült a partra usznia, ezek közt első volt egy *Richard* nevű vidéki pap, aki mikor először vergődött partra, egy gyermeket tartott a karján. Odaadta a kis fiút a partra állóknak, maga pedig visszaugrott a vízbe s egymásután öt embert mentett ki.

A partonállók mindannyiszor vissza akarták tartani, mert félték, hogy ő maga is a hullámok lövése ves, de az abbé erőszakosan kiszabadította magát közülük és rövid negyedóra lefolyása alatt a hatodik szerencsétlent is partra hozta. Ekkor azonban már elhagyta ereje és ájultan esett össze. A mentők vették gondozásukba és kórházba vitték.

a többi menekülttel együtt, akik közt alig maradt épkezléb ember. Összesen tizenötöt sikerült élve kimenteni, ezek közül tizenhárman súlyosan megsérültek a zuhanástól és az összetört üvegektől, szilánkokra szakadt fa- és vasalkatrészeketől. Csak két ember menekült sértetlenül.

Holttestek a Szajna partján.

Az omnibusz belsejét csak egy óra múlva lehetett átkutatni, mikor buvárok érkeztek a szerencsétlenség színhelyére és a víz alá ereszkedtek. Villamos lámpákkal keresték az autobus roncsai közt a megfulladt és összezuzott emberek holttesteit. Mindjárt az első órában sikerült felszínre vinniük a soffőr hulláját. Gyors egymásutánban kerültek felszínre a holttestek, amelyeket egymás mellé fektettek a parton és fekete lepellet borítottak le.

Éjfélkor a buvárok az utolsó holttestet is kiszabadították az autobus roncsai közül. Tizenegy mozdulatlan, fekete tömeg feküdt egymás mellett. Közülük négy egészen kis halott is, négy gyermek, akik az állatkertből jöve lettek halálukat az autobus roncsai közt. A városban gyorsan hirtelt a szerencsétlenségnek és 9 óra felé már megrázó jelenetek játszódtak le a holttestek körül. Három halottra ráismertek hozzátartozói. A megmentett utazók közt öt elsőosztályú utas volt, a többiek az imperiálon és a második osztályban ültek.

A holttestek agnoszkálását ma reggel kezdték meg.

Szemtanuk elbeszélése.

Egy megmenekült utas, egy *Cormenin* nevű kereskedő, aki sértetlen maradt, a következőket mondotta el:

— A kocsis mérsékelt sebességgel haladt. Hirtelen azonban feltűnt egy teherkocsi és a soffőr kénytelen volt az autobuszt oldalt irányítani, hogy az összeütközést kikerülje. A fordulat olyan éles volt, hogy az autobus nekilódult a parti korlátnak és azt 5 méter hosszúságban áttörte. Nekem sikerült a vízben az ablakon át a kocsis tetejére kuszni. Ugyanílyen módon menekült meg Richard abbé, aki mellettem ült és a katasztrófánál hősiességéről és áldozatkészségéről tett tanubizonyságot.

Richard abbé a következőkben mondja el benyomásait:

Mielőtt még tudomásul vehettem volna, hogy mi történt az autóbusszal, a víz már egészen körülölelt bennünket. Az egyik ablakhoz usztam, a kocsis tetejére kapaszkodtam s miután egy kissé tájékoztam magam a kétségbejítő helyzetről, öt vagy hat fuldoklót megmentettem.

A soffőr volt hibás.

A szerencsétlenséget az autóbussz vezetőjének figyelmetlensége okozta, aki akkor vezetett először automobil. A vezető maga is halállal bünhődött meg vétkeért. Jogos szemrehányás illeti az automobil-omnibusztársaságot, amely tapasztalatlan és tanulatlan vezetőre bízta annyi ember életét.

Azt hiszik, hogy az elmerült autóbussz még három-négy halottat rejt magában. Ezzel a halottak száma tizenhatra emelkednék. Borzalmas sors érte a Greccourt-családot Dieppeből. A család látogatásban volt Párisban. A fiatal anya és három gyermek a hullámok közt pusztult el. Az autóbusszban a kalauzzal és a soffőrrel együtt buszonhatan ültek. Hat ember meghalt, tizenötön megsebesültek, öten eltűntek. Igen valószínű, hogy az eltűntek valamennyien a Szajnába fuladtak.

Részletek az életmentésről.

Az autóbussz katasztrófájánál különösen egy *Richard* nevű fiatal pap viselkedett hősiessé. Ő maga is veszedelemben forgott. Lezuhant az automobilról, de kiugrott a kocsiból s közben reverendája beleakadt az autóbusszba és a gépkocsi magával ragadta a Szajnába. Úszni kezdett, aztán megfordult és az automobil ablakán keresztül két gyermeket mentett ki. A partra uszott velük, majd ismét vízszatárt és hat utast mentett meg a biztos halálból. A parton aztán a nagy erőlködéstől erőteljesen rogyott össze. A közönség, mely a hidról és a partról látta a katasztrófát, lelkesen tüntetett a hős abbé mellett. Kivüle még egy *Menavoul* nevű uszóhajónok és egy szabadoszoda uszóimestere tüntették ki magukat. Richard abbé megmentett egy férfit, aki-

nek felesége, három gyermeke és sógornője odavesztett. A szerencsétlenség helyén már egyszer volt hasonló katasztrófa. Ott ugyanis a Szajna hidjának korlátja nagyon rozoga s éppen most van a város programjában a hid karfájának kicserélése. Mentés közben megható jelenet történt. A Notre Dame székesegyház plébánosa kijött a partra teljes ornátusban, a kihozott holttesteket beszentelte, a haldoklókat ellátta az utolsó kenettel, a folyó fele keresztet vetett s a rengeteg nézőközönség, mely összefutott, sirva nézte és letérdelt.

A touloni katasztrófa.

Ujabb touloni jelentések szerint a katasztrófa áldozatainak számát növelte az a körülmény, hogy a felrobbant „Liberté” vasrészei több kilométer távolságra repültek és a többi hajókon is sok ember pusztítottak el, vagy sebesítettek meg. Magán a „Liberté”-n 143 halottat és 91 sebesültet számláltak; a halottak között 3 tiszt volt. A „Republique” hajón 3 halottat és 20 sebesültet, a „Democratie”-n 3 halottat és 2 sebesültet, a „Vérité”-n 2 halottat és 2 sebesültet, a „Justice”-n 1 eltűntet és 10 sebesültet, a „Suffren”-en 10 eltűntet és 6 sebesültet, a „Jules Ferry”-n egy sebesültet, a „Jules Michelet”-en 1 eltűntet és 2 sebesültet és a „Foudre”-n 1 halottat és 1 sebesültet számláltak. Azonkívül még 48 tengerészkatona sebesült meg, akik a második hajóraj különböző hajóihoz tartoztak. A harmadik hajórajhoz tartozó hajók is szenvedtek a robbanás miatt és a „Marseillaise” 15 halottat és 5 sebesültet, a „St.-Louis”-on 9 eltűntet, az „Edgar Quinet”-en 3 sebesültet, a „Carnot” és a „Quiberry” nevű hajókon pedig egy-egy halottat számláltak.

Egy újabb távirat jelenti a következőket: A touloni katasztrófa oka még nincs teljesen felderítve. *Aubert* admirális szerint a szerencsétlenséget a francia hadseregben legújabbban használatos fehér lőpor okozta. Ez a lőpor ugyanis szerves termék és kész állapotában is tovább fejlődik. A lőpor megvizsgálásakor a lövés próbák jól sikerültek, de már akkor gondolták róla, hogy nem marad eredeti állapotában. Az admirális véleménye az, hogy vissza kell térni a fekete lőporhoz. A katasztrófa alkalmával sok matróz bámulatos hősiességet tanúsított. Az első robbanás után mérges gázok fejlődtek ki a kamrákban, nagy füstfelhő támadt, a villamos vezetékek alszakadtak és koromsötétség lett a hajón. *Lestin* főgépész felrohant a fedélzetre és jelentette egy hadnagynak, hogy nem sikerült a lőporoskamrákat vízzel megtölteniök. Megpróbálta, de a csövek, úgy látszik, eldugultak. A hadnagy utasította, hogy próbálja meg még egyszer, mert az egész legénység élete veszedelemben forog.

— Értse meg, miről van szó, okvetlenül meg kell lennie — adta ki az utasítást újból a hadnagy.

— Jó — felelt a főgépész és katonásan tisztelgett — lemeget a gépterembe, hátha sikerül valamely csövet rendbehoznom. Tudom, többé nem jövök fel.

Le is szállott, aztán bekövetkezett az utolsó robbanás és *Lestin* többé senki sem látta.

Torpedóhajók összeütközése.

A francia flottát tegnap újabb szerencsétlenség érte. Mialatt *Delcassé* tengerészeti miniszter Toulonban a *Liberté* mentési munkálatait nézte, a szomszédos *Hyères*-i kikötőben, a hasonló nevű szigetek között gyakorlatozott Franciaország közepentengeri kis flottája. Gyakorlatozás közben a *Mousgeton* nevű torpedó vadászahajó összeütközött a *Trident* nevű torpedóval. Az összeütközés oly heves volt, hogy mindkét hajó majdnem teljesen elmerült a vízbe. A *Trident*et hamarosan a partra vontatták, a másik hajó mentési munkálatai most folynak, de mind a kettő teljesen használhatatlanná vált. A hulló hajóroncsok a személyzetből többeket megsebesítettek.

Tegnap késő este az a hír érkezett Párisba, hogy a *Voltaire* nevű páncélos *Antibes* kikötő előtt, Nizza közelében szerencsétlenül járt. A tengerészeti miniszteriumba eddig még nem érkezett hír a szerencsétlenségről.

Tripoliszi képek.

(Nehéz kikötés. — Séta a vásáron végig. — Gyümölcs-
ligetektől a sivatagba. — A török katonaság.)

Az egész világ szeme Tripolis felé irányul. Látni véljük Mars istent, amint a háboru szabályát villogtatja és a modernebb tréninghez szoktatott fülünk már szinte ballja a *Dumdum* ágyúk dörgését.

Valljuk meg őszintén, az iskolai idők óta keveset foglalkoztunk e ma annyira érdekes országgal, s minthogy *Baedecker*től sem akarunk száraz adatokat kölcsönözni, örömmel kapunk egy élvezetesen írott naplót, amelyet báró *Eisenstein* *Richard* osztrák altábornagy vezetett a „Reise nach Malta, Tripolitania und Tunesien” czimen adott ki.

Ebből az érdekes utazási könyvből vesszük ki a Tripolis városára vonatkozó leírásokat a következőkben:

Nem könnyű e várost megközelíteni, amennyiben a gőzösök a kikötő nagy elszaposodása miatt csak 800 méternyire közelíthetik meg a partot s erősebb vihar idején be se uszhatnak a kikötőbe. Vakító fehér, lapos tetejű épületek, szintén káprázatóan fehér sziklákra épített köerődök s magasan felnyuló karsu minaretek, Tripolis partiképének jellegzetes pontjai. A kikötőben csupán ladikok és árbozesok láthatók, ami eléggé elárulja a kereskedés alacsony fokát.

A közvetlen, csakis keményre taposott homokból álló utcatalajon sokféle afrikai népek kereskedéssel találkozunk. Látnunk ott sárga arcbőrű s fekete hajú és szakállu arabusokat, fehér öltönyben s veres fezzel a fejükön; a valamivel alacsonyabb és némileg fehérebb arcú mórokat, akik arannyal vagy selyemmel himzett ruhában s turbánosan járnak-kelnek. Ők többnyire kereskedők. Gyapjas haju, fekete bőrű, izmos, magas négereket, akik fehér gyapot buraszukat a vállukra s fejükre vetve viselik. E három néptörzs asszonyai eltakart arczal mumuskodnak az utcán. 26,000 lakosának legnagyobb része e három néptörzshöz tartozik. A többi lakosság így oszlik meg: 8000 Spanyolországból származó zsidó, 4000 máltai és 1000 olasz.

Tripolisban van a Tripolitania török tartomány pasa-kormányzóságának legfőbb polgári és katonai képviselőlete s ott székel a pasa-marsall a város és környékén elhelyezett 15,000 főnyi katonaság fölött. A csapatok majdnem kivétel nélkül a nagy kaszárnyákban vannak elszállásolva s csak nagyon kis részük kénytelen sátrak alatt táborozni.

Az osztrák-magyar konzul a tengerparton épített magának kétemelletes, szép házat. A kormányzó a keleti körödben lakik, a marsall pedig a külvárosban s csak arról ismerhető fel, hogy kapuja előtt katonasor áll. Egyébként csak nagyon kevés érdekös épület van Tripolisban. A legszebb házakban az idegen államok konzuljai laknak.

A zsidók *Gettoja* semmivel se piszkosabb a város többi részénél. A minden leírással daczó egészségellenes szennyről csak úgy nyerünk teljes fogalmat, ha végig sétálunk a városban. A még V. Károly császártól származó, de már roskadozó várfalakon túl büzös pocsolyákban, kimult dromedárok tetemén kutyák és pakényok lakmároznak.

A városból kiérve utunk magas homokfalak közt vezet, narancs-, citrom- és datolyapálmakertek mentén. Ebben a szerencsés országban egész éven át tart a gyümölcsüzlet, mert apriltól júniusig a mandula és a barackz érik — a gabonával egyidejűleg, júliustól szeptemberig a füge és a szőlő; októbertől decemberig a datolya és az oliva; novembertől ápriliséig a narancs és mandarin s egész éven át pedig a citrom.

A datolyaültetvények gyönyörű, feledhetetlen képet nyújtanak s egész ligetekké terjednek. Ha ezeket elhagyjuk, beláthatatlan, végtelennek tetsző sivatagba jutunk, ahol a rótsárga homok az egyedüli ur, mely egy nyomorult fűszáltól is elvonja az életet. Csak ama ritka pontokon, ahol forrás fakad, zöldel egy kis nyomorúságos pázsit s emelkednek bokrok, fák.

E háborus időben mindenkit érdekelhetnek a

tripolisi katonák. Nos ezek éppen nem tetszetősek: Egyenruhájuk rendkívül ócska, rongyos, szurtos. A katonák többnyire papucsban vagy mezítláb járnak. Még a tisztek külseje is elhanyagolt s csak nagyon kevés fiatal katonatiszt válik ki előnyösen a többiek közül. A fegyelem, a mi fogalmaink szerint, felette laza. Az őrségen álló katonák a polgári ismerősökkel fecsegnek, kártyáznak, szeretőkkel enyelgnek. De olyanok is vannak, akik puszkájukat maguk mellé állítva — harisnyát kötnek.

A katonák „lényeg”-jét nem valami pontosan fizetik ki. A hamidi korszak idejéből beszélnek, hogy a katonák nyolc hónapig se kaptak pénzt, csak éppen ebédet és lenyeret. Ezért hát gyakran láthatunk katonákat, amint a piacon kenyéruket eladják, hogy egy kis aprópénzhez jussanak. Még a katonatisztek is nagyon rendetlenül kapták gázsijukat, el vannak adósodva és kevés a társadalmi tekintélyük.

A ravasz padisah

vagy

ki fizeti a messengert?

A nagyvezír: Dicső padisah, egy messenger boy várakozik az előcsarnokban és azt mondja, hogy veled akar beszélni.

A szultán: A Korán mondja: ha messenger boy keres, mosd meg arcodat kétszer és állj eléje emelt fővel. Az arcodat ma már hétszer mostam és nincs kedvem újra pancsolni, eredd ki hát fiam és kérdezd meg, hogy mit akar.

A nagyvezír (kimegy és visszatér): A gyaur izenetet hozott... Olaszország izeni, hogy háborút kezd velünk Tripolisz miatt.

A szultán: Látod ezért kár lett volna mosakodnom... Semmi hasznunk az izenetből és én most itt állnék megfürödve... Ha háborút kezd, hát kezdjen háborút... .

A nagyvezír: Felséges padisah, ez téged nem izgat?

A szultán: Nem, fiam, kis dolgok engem nem izgatnak... Mit tartsz ott a kezdben?

A nagyvezír: Egy cédulát... A hatetlen adta, hogy ird alá... . Azután fizess két denár küldöncdíjat... .

A szultán (haraggal): Én fizessem a küldöncdíjat? Hát küldtem én valahová küldöncöt? fizesse Olaszország... .

A nagyvezír: Fényes ábrázatu nagyur, ebből baj lehet... A nagy hatalmak meg fognak haragudni... .

A szultán (a szakállát tépi): Haragudjanak... pukkadajnak meg, de én nem fizetem ki ezt a messengert... . Azonnal lődüljön, mert a Boszporusba dobatom... .

A nagyvezír (harmadnap): Megint izent Olaszország... . Azt izeni, hogy fizessük ki a messengert, mert azonnal elfoglalja Tripoliszt... .

A szultán: Össze kell hívni a bölcseket, keressék ki a Koránból: ki fizeti a messengert.

A bölcsek: (Tíz napig bujják a Szent könyvet, végre kijelentik, hogy a Korán 1714. szurája megparancsolja, hogy a messzről jött követet étellel-itallal kell tartani, a messenger tehát kaphat piláfot és forrásvizet, de pénzt nem.)

A szultán: Így legyen.

A nagyvezír (kimegy és visszajön): Azt mondja a messenger, hogy nem eszik, mert neki pénz kell... . Két denár jár az utjára... .

A szultán: Dobb ki... .

A nagyvezír: Elment magától... . Azt mondta, lepöröl téged... .

A szultán: Dehogy pöröl... . Majd meglátod, nemsokára megint itt lesz.

A nagyvezír (négy nap múlva): Itt a messenger, eszi a piláfot... .

A szultán (diadallal): Na látod fiam... . Tudtam én ezt... . Csak nem szabad megjádnai a gyaurtól... .

A nagyvezír: Böles vagy, oh padisah... .

A szultán: Ravasz vagyok, fiam és ravaszság-

gal mindent el lehet intézni... . Az okosság, fiam, mindig győz... .

A nagyvezír: Igazad van, oh nagy ur... . Ja richtig... . az olaszok a múlt héten megszállták Tripoliszt... .

A szultán: Bánom is én, de a gyaur kutyát még sem fizettem ki, csak egy kis piláfot kaptam neki... . A győzelem a mienk... .

„És Tripolisz Olaszországgá

Ray.

UJDONSÁGOK.

Justitia.

* * *

Napok jönnek, napok mennek, sőt egy kis variációval mondhatjuk: évek jönnek, évek mennek, hogy az igazságszolgáltatás esarnokaiban minden egész egyszerűen végbemeget, anélkül, hogy történnék valami. Vádlottakat elítélnék, vagy fölmentenek; eljárásokat beszüntetnek, vagy hivatalból tovább folytatnak; pöröket befejeznek, vagy felújítanak. Ez az egész. Az érdekelték feszülten várják a fejleményeket s a bíróság ítéleteit. De a közönség, az a kolosszális tömeg, melyre oly sokan hivatkoznak és amelyre oly kevesen ismernek, nem mozdul meg. Mert csak olyan dolog szól a lelkéhez, ami történik, nem ami egyszerűen leperreg, vagy végbemeget.

Most történt valami. Lehet, hogy aközönség most sem mozdul meg, ami nem ellenőrizhető, mert a közönség megmozdulásai sokszor alig észrevehetőek. De ha nem mozdul meg, az azért van, mert esodálatos megnyugvás szállhatja meg a lelkeket.

A vádhatóság részéről hozzá volt szokva mindenki, hogy a vádat a szélsőségig képviseli és mindenáron marasztaló ítéletet akar provokálni. Ez már a közzévaló természetrajzához tartozik, csak úgy, amint a védelem természetétől el nem választható a fölmentő ítélet kiforszírozásának a törekvése.

Most a lezajlott Zucker-ügyben más dolog történt. Miután a vád tarthatatlannak bizonyult, mégis azt várta mindenki, hogy az ügyész is elejti a vádat. Nem lepett meg senkit, hogy a közzévaló fentartotta a vádat. De az ügyész argumentumai voltak azok, amelyek eseményszámába mentek.

Azért ragaszkodott konokul a vád fentartásához, hogy bírói ítéletet provokáljon. Tudta előre, hogy ez az ítélet fölmentő lesz. S ezt a fölmentő ítéletet várta be, nem appellált, hogy az ítélet jogerőssé váljék. És aztán a világ bámulatára azt indítványozta, hogy azokat, akik hamis vádaskodással idézték elő a bírói eljárást, vád alá helyezték s tekintettel a rájuk váró büntetés nagyságára, le is tartóztassák.

Az igazságszolgáltatás ezzel a faktummalhémérföldes lépéssel haladt előre. Mert ezzel a faktummal valóban nem ment végbe valami, hanem történt valami.

A törvényszéki precedenseknek ugyanis messzire kiható következményei vannak. Végzetesek, vagy üdösek aszerint, amint az igazságszolgáltatás szellemének megfelelnek, vagy azokkal merő ellentétben állnak.

De ezek után kétszer is megfontolják majd azok, akik emberek becsületére utaznak, hogy hamis vádaskodásokkal álljanak elő. A precedens az, hogy nem kell megvárni, amíg a hamisan megvádolt s jogerősen fölmentett emberek a meghuzeltatás után maguk keresik tovább a becsületüket, hanem az ügyész maga ott rögtön rajtuk üt a hamis vádaskodókon és torkukra forrasztja goncszágukat.

Száz fölmentő, vagy száz marasztaló ítélet sem tudja úgy megnyugtanni a lelkeket, bármilyen igazságosak is azok, mint ez a precedens.

Ezért mondtuk és ismételtük is, hogy nem végbemeget, hanem történik valami a törvényszéken. S az, ami történt, purifikálóan hat és néhány nemzedéken át emlékezetben fog maradni.

(t.)

NAPIREND. Naptár: péntek, szeptember 29. — Róm. kath.: Mihály főangy. — Prot.: Mihály. — Görög-orosz: szeptember 16. Jozefát órs. — Zsidó: Tisri 7. — A nap két reggel 5 óra 55 perczkor, nyugszik este 5 óra 44 perczkor. — A hold két délután 1 óra 32 perczkor, nyugszik este 8 óra 58 perczkor.

A kereskedelmi miniszter fogad délután 4 órakor. A földmívelésügyi miniszter fogad délelőtt 11 kor. Molnár Viktor és Nárágy Szabó Sándor közoktatásügyi államtitkárok fogadnak délután 4 órakor.

A posta- és távirata vezérigazgatója fogad délelőtt 12—2-ig.

A képviselőház ülése délelőtt 10 órakor. Petőfi-ház (Bajza-utca 21.) Nyitva 10—2-ig. Belépődíj 1 korona. — Háziipari Szövetség kiállítása (Kigyó-tér 1.) Nyitva egész nap. Belépődíj nincsen.

Nyitvalevő múzeumok: Nemzeti Múzeum régi képtára 9—2-ig. — Arcinumi Múzeum 9—4-ig. — Fővárosi Múzeum 9—2-ig. — Gyermektanulmányi Múzeum (Mária Valéria-utca 12.) 9—12-ig és 6—8-ig. — Iparművészeti Múzeum 9—1-ig. — Közlekedési Múzeum 9—12-ig és 2—6-ig. — Mezőgazdasági Múzeum 10—1-ig. — Néprajzi kiállítás az Iparcsarnokban 3—7-ig. — Társadalmi Múzeum (Mária Valéria-utca 12.) 9—12 óráig és 6—8-ig.

Nyitvalevő könyvtárak: Akadémiai Könyvtár 3—7 óráig. — Egyetemi Könyvtár 9—6-ig. — Fővárosi Könyvtár 9—2-ig. — Iparművészeti Múzeum Könyvtára 9—12-g és 6—8-ig. — Kereskedelmi Múzeum Könyvtára 9—2-ig. — Statisztikai Könyvtár 10—1-ig.

Nyitvalevő képtárak: A Nemzeti Szalon 6-zi kiállítása a Nemzeti Szalonban. Nyitva 9—6-ig. Belépődíj 1 korona. — Italo Brass és Lándori Vilmos kiállítása a Művészházban (Kristóf-tér 2.) Nyitva 9—6-ig. Belépődíj 1 korona. — Vészi Margit és Kubinyi Sándor gyűjteményes kiállítása a Könyves Kálmán művészeti szalonjában (Nagymező-utca 37—39.) Nyitva 9—7-ig. Belépődíj 60 fillér. — A Szépművészeti Múzeum modern képtára. Nyitva 10—2-g. — Történelmi Képtár. Nyitva 10—2-ig.

— **József főherceg állapota.** Kistapolcsányi jelentés szerint József főherceg állapota kielégítő. Hacsak komplikációk nem következnek be, még eddig enyhe lefolyású.

Kistapolcsányi legújabb jelentés szerint József főherceg állapotában tartós a javulás; a főherceg a mai napot már ágyon kívül töltötte, bár szobáját még nem hagyhatja el. Alapos a remény, hogy a főherceg már a legközelebbi napokban teljesen felgyógyul.

— **Udvari tanácsosság.** A király dr. Mrzlják Roko szerajevói kerületi törvényszéki elnöknek nyugalomba helyezése alkalmából az udvari tanácsosi címet és jellegűt díjmentesen adományozta.

— **Királyi kitüntetések.** A király Kiss Zsigmond altábornagy, a szegedi II. honvédkerület parancsnokának a Lipót-rend lovagkeresztjét, Kolibál Józsefnek, a honvédelmi minisztériumhoz beosztott századosnak a katonai érdemkeresztet adományozta és dr. Virág Lászlót, a budapesti honvéd helyőrségi kórház törzsorvosát királyi leiratban megdicsérte.

— **Ehrlich tanár rákszeruma.** Frankfurti jelentés szerint Ehrlich Pál egyetemi tanár, a salvarsan feltalálója, most egy rákgyógyító szerumnak az előállításán dolgozik, amely munkájában egész sereg kitünő orvos támogatja. A beavatottak Ehrlich szeretől esodákat várnak. Ehrlich tanár ezenfelül a vérbaj gyógy módjának a tökéletesítésén is dolgozik és olyan eredményeket ért el a javított salvarsannal, amelyekről a szakértők a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak.

— **Török ifjak koszorúja a Petőfi-szobron.** A budapesti török-magyar iskola növendékei és a török futballozó ifjak holnap, pénteken délelőtt tizenegy órakor meg fogják koszorúzni Petőfi Sándor szobrát.

— **Nagy felhőszakadás.** Calábriai jelentés szerint Bagnara vidékén óriási esőzések voltak. A patakok kiáradtak és harmincz ember befúlt a vízbe. Több községből is vészhirek érkeznek. Egy helyen hegyomlás is volt, amelyik sok ember halálát okozta.

— **Október hatodika.** Az aradi vértanúk halálának évfordulóját a hagyományos módon ünneplik meg az idén is a fővárosban. Az évforduló alkalmából október 6-án, pénteken délelőtt 10 órakor ünnepi gyásztüntetést lesz a ferenczendi belvárosi templomban, ahol előzőleg Magyarország vértanú miniszterelnökének, Bathány Lajos grófjának lelkiüdvéért mondanak rekviumet. A gyásztüntetést részt fognak venni az 1848—49-iki honvédegyet elnökségének és választmányának tagjai, a honvéd menedékház parancsnoksága és ötreg honvédei, az orsz. függetlenségi pártok tagjai, a fővárosi bazafias polgári körök, valamint az egyetemi polgárok.

— **Magyarországi új cseppkőbarlang.** Kassai jelentés szerint a Jánosköhgyi határban egy nagyon szép cseppkőbarlangot fedeztek fel, mely a vasúti állomástól alig háromnegyed órányi távolságban fekszik és könnyen hozzáférhető.

A kolera. A mai napon Budapesten nem fordult elő kolera-megbetegedés, ellenben az újpesti Váci-ut 38. számú vesztégyáros bérkaszárnnyából két súlyos beteget szállítottak a járványkórházba. Ma reggel kilenc órakor a kolera két új áldozatát: *Palásdi Jakabné* és *Hajcsik Gyulát* költöztették örök nyugalomra a temetőörok. Hajcsikot, aki egy újpesti gyár alkalmazottja volt, tegnap este vitték a járványkórházba *Novotny János* munkással együtt a Váci-ut 38. számú koleraszállóba. Újpesten dr. *Hajdu Ferenc* közegészségügyi felügyelő vezetésével megfeszített energiával küzd a hatóság a kolera terjedése ellen.

Nagybeeskerekről jelentik: Törökbece torontalmegyei községben *Schmidt Antal* fűrészyári kocsis 42 éves felcsége és *Musity Miklós* 10 éves fiu kolera-gyanus tünetek között megbetegedtek. *Heidegger Lajos* megyei főorvos nyomban a helyszínre ment és a legszigorubb óvintézkedéseket fogantatosította.

Fiuméből táviratozzák: A Zágrábban megjelent bakteriológiai vizsgálat két dragai kolera-gyanus tünetek között megbetegedett személynél megállapította az ázsiai kolera. A terzatti barakkból ma hat személyt bocsátanak el, akiknél a bakteriológiai vizsgálat negatív eredménnyel végződött. Ezek azért voltak elkülönítve, mert a néhány nap előtt ázsiai kolera-ban elhunyt *Horváth Lujzával* érintkeztek. Újabb zágrábi értesítés szerint a Dragában fekvő *Franelics Johannánál*, *Kos Szvetozárnál* és *Sikics Jánosnál* a bakteriológiai vizsgálat nem állapította meg a kolera. Tegnap este *Franelics Szlavicza* halt meg kolera-gyanus tünetek között. A terzatti barakban fekvő *Kuzma* testvérek és *Senjan József* esetében a zágrábi vizsgálat ázsiai kolera-t állapított meg.

Szalónikiból jelentik: Az elmúlt huszonnégy órában itt 9, Likvisben 16, Negotinban 6, Monastirba 3, Köprülüben 12, Ochridában 4, Perlepeben 3, Ostrovban 12 és Kastoriában 6 kolera-megbetegedés, legnagyobb részben halálos kimenetellel fordult elő. Ferisovicban, a katonai táborban 24 megbetegedés és 16 halálest történt.

Egy pozsonyi urleány öngyilkossága. Pozsony város egyik legelőkelőbb és leggazdagabb urcsaládját borzalmas csapás érte. Vaszója és udvarnokai Scherz Alreda örnagy másfél évvel ezelőt vonult nyugalomra s telepedett meg Pozsony városában. Az örnagy gazdag ember, egy fiával és tízenöt éves Blanka leányával kedvence lett az egész Scherz-család a pozsonyiaknak. Különösen a fiatal, szép Blankát karolták fel nagy szeretettel a legelőkelőbb házakban. Azonban egy idő óta feltűnt mindenkinek a leány buskomorsága. Tegnap hajnalban azután elszökött hazuról. Még levelet sem hagyott hátra. Közben is olyan szokatlan időben távozott el, hogy már ez is nagyon gyanus volt a család előtt és a szép Blanka eltűnését mindjárt jelentették a rendőrségen, a detektívek egész délelőtt keresték az eltűnt urleányt, de eredménytelenül. Később megérkezett a gyászhar. Pozsonyon tul, Bécs felé, négy kilométernyire van az első vasúti állomás, Vöröshid. Eppen tizenegy óra volt, amikor az állomási előjáró és egy két vasúti alkalmazott a Budapest felé érkező gyorsvonatra várakozott. Amikor a gyorsvonat megállás nélkül átrobogott az állomáson, rémülettel látták, hogy egy szőke haja, elegáns nő száz méterrel odébb a sínekre veté magát. A következő pillanatban a lokomotív leéperte a földre a holdogtalan teremést. Amire odarohantak, a vonat már messze járt, de ott hagyott egy iszonyuan megcsontított holttestet. Az esetről telefonon jelentést tettek a pozsonyi rendőrségnek, amelynek kiküldöttéi azután a borzalmas véget ért nőgyben fölismerék az eltűnt Scherz Blankát. A városban hamarosan elterjedt az öngyilkosság híre: okáról tizféle verzió is keringett. A rendőrség és a gyógyszeró apa a kérdészködésre csak annyit mond, hogy a fiatal leány elmezavarban követte el rémes tettét.

Vidéki gőzmalmok egyesülése. Debreczenből jelentik: Az itteni István-gőzmalom Részvénytársaság ma tartott közgyűlésén kimondta az egyesülést a Hatvany-Deutsch-féle malomérdekeltséggel Borsod-Miskolci és Debreczeni István-Gőzmalom Részvénytársaság név alatt. A közgyűlés öt óra hosszat tartott.

Házasság. Lovász Károly hírlapíró, a Világ belsőmunkatársa, eljegyezte *Szól Jolánt*. *Bátint Flórián*, m. kir. honvédfőhadnagy, f. hó 27-én vette oltárhoz néhai *Kuzmánovich Sándor* e. és kir. altábornagy és neje, *Regényi Terézia* leányát, Ilonkát, Szabadkán.

Az új egyéves önkéntes iskolák elhelyezése. A városokra, mint az érdekelt családokra sok tekintetben nagyon fontos és jelentős az egyéves önkéntes iskolák elhelyezése. Értesülésünk szerint az október 1-én kezdődő új katonai esztendővel a következő egyéves önkéntes iskolákat fogják felállítani: Minden *gyalogezrednél* és azonkívül *Szerajevóban* és *Raguzában* külön a 15. és 16. hadtest részére 60-60 egyéves önkéntes számára egyéves önkéntes iskolát. A lovaság részére az idén a következő helyeken fogják felállítani az önkéntes iskolákat: *Bécsben*, *Budapestben*, *Pozsonyban*, *Prágában* és *Lembergben*. A tábortüzérség egyéves önkéntes iskolái az 1. 9. és azonkívül a 11. és 14. hadtestben fognak felállítani. A második hadtestben *Bécsen* kívül még *Bécsújhelyen* állítanak fel egy tábortüzérség önkéntes iskolát. A hegyi tüzérség önkéntes iskolái a 14. (innsbrucki) és a 15. (szerajevói) hadtestben lesznek. A vartüzérség önkéntes iskolái *Bécsben*, *Krakkóban*, *Przemyslben*, *Pólában*, *Cattaróban* és *Budapestben*, valamint *Trientben* lesznek, míg az utászönkéntes iskolák *Budapestben*, *Prágában* és *Klosterneuburgban* fognak felállítani. A szekerészönkéntes iskolák *Budapestben*, *Bécsben*, *Grácban*, *Prágában* és *Pozsonyban* fognak felállítani.

Vandalizmus egy temetőben. Pöstyénből jelentik: Ismeretlen tettesek az itteni zsidó temetőben nagy vandalizmust vittek véghez, a sírköveket feldöntöék, szétzúrták és bemocsokolták azokat. A csendőrség nyomozza a tetteseket.

A megváltott mentőigazgató. Felkérteünk a következő sorok közvételére:

A Budapesti Önkéntes Mentő-Egyesület mai rapon tartott igazgatósági ülésén foglalkozott dr. Kovách Aladár igazgató főorvos kérvényével, amelyben ő egy napilap 1911. évi szeptember 28-29-iki keleti számában ellene felhozott vádak folytán a fegyelmi eljárás elrendelését önmaga ellen kéremezzi. Az igazgatóság tekintettel arra, hogy dr. Kovách Aladár ellen ez idő szerinti semminemű eljárás vagy vizsgálat folyamatban nincs, ezen kérvénnyel az egyesület fegyelmi szabályzata értelmében fog eljárni. Az igazgatóság egyben dr. Kovách Aladár kérelmére megengedte, hogy az éhene emelt vádakkal szemben a törvényes lépéseket megtéhesse. Hasonlóképp határozott az igazgatóság Margittay Zoltán segédhivatali főnök kérvénye tárgyában is, amelyben ő ugyancsak a fegyelmi eljárást kéremezte önmaga ellen és engedélyt kért a törvényes lépések megtételére. Az igazgatóság reméli, hogy a megköszönés, amelynek támogatását az egyesület egy nagy mérvben veszi igénybe, az ezen ügyekben fogantatosítandó vizsgálat befejezéséig elélet felfüggeszti. Budapest, 1911. szeptember 28. A Budapesti Önkéntes Mentő-Egyesület igazgatósága.

Halálra éhezettett gyermek. Szegedről jelentik: A csanádmegeyi Kunagótán *Sáfrán Ferenc* gépészkovács Flória nevé, 13 éves leánya meghalt e hó 20-án. A halottkémi vizsgálat megállapította, hogy a halott testét újjnyi vastag piszok és tömegtelen fekély borította. A holttestet felboncolták és kitűnt, hogy a leányka éhen halt, gyomrában nyoma sem volt tápláléknak. Halála előtt 5-3 nap óta nem evett. Megállapították, hogy a lánykát szülei éhenhalatták. Márczius 24-én egy ólba zárták és napjában egyszer adtak enni. Az utolsó időben a ruha teljesen lerongyolódott róla és meztelenül hevert az ólban és az utolsó napokban enni sem adtak neki. Az anyát a szegedi ügyészség tartóztatta, az apa ellen pedig folyik az eljárás.

Küzdelem a drágaság ellen. Nagyváradról jelentik: Nagyvárad város jóléti bizottsága Gerő Áron főkapitány elnök éselvel értekezletet tartott a folyton növekvő drágaság ellen való védekezés ügyében. Az értekezlet elhatározta, hogy kéri fogják a város tanácsát, hatalmazza fel a főkapitányt, hogy beletársa szerint szerezen be olyan élelmi cikkekkel, amelyek árai az ősz, illetve a tél folyamán emelkedni fognak, hogy az élelmi cikkek kelető időben rendelkezésére álljanak a szűkös viszonyok közt élőknek. Elhatározzák továbbá, hogy előterjesztést tesznek a város törvényhatóságának egy lómészárszék felállítására ügyében. A lóhus kimérését városi kezelsébe öhajjtják bevezetni, hogy a szegénysorsu lakosság bizalma annak tisztasága iránt nagyobb legyen.

Gyermekek tolvajbandája. Nagybeeskereken az egyik elemi iskolában a gyermekek egész büszövetkezetet alakítottak. Tizenkét gyermek rendszeres tolvajlást üzött a piacon és mindenfélét öslopkodtak és potom áron cigarettáért vagy cukorkáért eladták egyes kiskereskedőknek. A rendőrség a gyerekeken kívül a kiskereskedők ellen is szigorú vizsgálatot indított.

Agyonlőtték az ablakon át. Nagyszentmiklóson rémes orgyilkosság történt. Tegnap este *Gomilin György* szabót lakása ablakán keresztül orozva lelőtték. A tetteseket a csendőrség nyomozza.

Hazatelepedés az idegenből. Huszoney évi távollét után visszatért Budapestre és itt telepedett meg dr. Sonnenfeld Zsigmond kiváló házankfia. Dr. Sonnenfeld huszoney év előtt Budapestben tanár és elismert műkritikus volt, de egy megtisztelő meghívás folytán családijával együtt Párisba költözött, ahol báró Hirsch jótékony alapítványainak vezérigazgatója lett és ebben a minőségében európai hírnévre tett szert. Huszoney évi elismert külföldi munkálkodása után most dr. Sonnenfeld ismét visszaköltözött hazájába állandó tartózkodásra. Báró Hirsch alapítványainak igazgatótanácsa legutóbb tiszteletbeli vezérigazgatójává és a tanács tagjává választotta meg, minek következtében időről-időre Párisba kell utaznia, hogy e nagy vállalat vezetésében továbbra is tevékeny részt vehessen.

Öngyilkos szerelmes. Eszékéről jelentik: Voloszkában tegnap reménytelen szerelem miatt öngyilkosságot követett el *Petru Adolf*, a kerületi kapitányság gazdasági előadója, tekintélyes eszéki család sarja. Az öngyilkos tetemes vagyonát részben hazafiás, részben jótékony czélokra hagyományozta.

Vasuti baleset. Temesvárról jelentik: A mai déli 1 óra 45 perczkor esedékes budapesti gyorsvonat közel két órát késett, a mi nagy izgalmat keltett. A vonat beérkezésekor kiderült, hogy a nyársapáti állomás közelében egy teherkocsi kisklott és elzárta az uttestet és ezért a gyorsvonat sem folytathatta útját.

Fegyver a gyermek kezében. Nagyváralról jelentik: *Markovics Mihály* kövesegyházi gazdálkodó három éves Viktor nevű fia szülei távollétében levette a szoba faláról apjának töltött revolverét és avval játszadozott. Játék közben ráfogta a fegyvert másfél éves Lőrincz öcsésére. A fegyver hirtelen elsült és a lövedék a kis fiu mellkasát teljesen szétromcsolta. A kis gyermek haloklik.

Elgázolt aggastyán. Ma délelőtt Újpesten a Kemény József-utczában Dohor Károly kocsi kétfogatu teherkocsijával elgázolta Bojtai Sámuel nyolczvanhétéves napszámrost, Életveszélyes sérüléssel bevitték a gróf Károlyi-kórházba.

Talált csecsemő. A Nagytemplom-utca 31. számú ház kapuja alatt ma hajnalban Buthara Márton házmester egy fincsecsemőt talált. Az apróságot bevitték az állami gyermekmenhelyre, az anyját pedig a rendőrség nyomozza.

Felrobbant karbidlámpa. Tegnap este a Kálvária-tér 20. számú ház előtt levő képeslevezőlap árus bódében a karbidlámpa felrobbant és a lámpa előtt ülő Fischof Ilona huszonnolcz éves olarusító sulyos égési sebeket szenvedett. Bevitték a Rókus-kórházba.

Baleset az építkezésnél. Ma reggel a Vasvári Pál-utca 3. számú ház építésénél egy márványlap *Matyys Sándor* huszontöt éves napszámcsra zuhant, aki életveszélyes sérüléseket szenvedett. A mentők a Rókus-kórházba vitték.

Betörés. Tegnap éjjel bemászás útján betörést követtek el ismeretlen tettesek Rohonczy Lőrincz föllbirtokos lakásán a Múzeum-utca 9. szám alatt. A betörők összeszedték az összes ott levő ékszereket 300 korona értékben és megszöktek nyom nélkül. A rendőrség nyomozza a tetteseket.

Életuntak. Ma reggel a Rottenbiller-utca 46. szám alatti kocsmában *Bedes Lőrincz* kocsis föbelötte magát. A Rókus-kórházban ápolják. — A Népszínház-utca 55. számú házban *Steier Mária* huszonnegy éves takarító marólugot ivott. A Dologkórházba vitték.

Mielőtt utazási jegyeit megváltja, bizalommal forduljon a *Világjárás Menetjegyirodához*, (V. Fűrdő-utca 1., bejárat a Dorottya-utca felől). Telefon 152-52.

Halálozás. Szentmihályi Clair Gyula altábornagy, nyug. kassai honvédkerületi parancsnok a Bécs melletti Badenben 70 éves korában szívszélhüdben meghalt. Utóbbi időben szívbaj gyötörte. Özvegye, szül. *Sveiffert Ilona* és két fia, *Clair Ignác* honvédelmi miniszteri titkár és *Clair Aladár* vasúti tisztviselő gyászolják. *Clair Vilmos*, a F. M. K. E. főtitkára nagylátványt vesztette az elhunytban. Pénteken temetik nagy katonai díszsel Badenben, ahonnan a családi sírboltba Budapestre hozzák.

Theodorovics János örnagy, volt 48-as honvéd temetése ma délután ment végbe nagy katonai pompával Temesváron. A temetésen képviselve volt a helyőrség valamennyi fegyverese.

Dr. *Friedrich István* székesfővárosi tanácsjegyző ma délután 43 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Közel negyedszázados hivatalnok pályája alatt mindenkor díszes volt a közigazgatásnak.

x **Royal-Orfeum, Budapest, Erzsébet-körút 31. sz.** Színházi és variété műsor. Kezdeté 8 órakor.
x **Bob** hashajtó a legkellemesebb, 10 fillér.

x **Fodor-féle vívóterem** a Koronaherceg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vívóterme. Különös gond fordítatik a gyermektorna- és vívásra.

x **Czim- és reklámtáblákat**, nemesi címereket készít **Harsányi László**. Budapest, VII., Hungária-körút 155. Telefon 170-12.

x **Akinek fájós foga van**, vagy bármi okból orvos kezelésre szorul, annak legjobban dr. **Batizfalvy I. Z. K.** Egt. tanár, a műtőfogászat és műfogászat szakorvosának Fogorvosi Intézetét ajánlhatjuk. A főváros ezen legelső intézete **Károly-körút 3. sz.** alatt lett legújában áthelyezve, egyenesen a célra átalakított, a legkittünb gépekkel és villanyos készülékekkel ellátott helyiségekbe, melyek lehetővé teszik a fogaknak teljesen fájdalommentes kezelését. A nm. v. közokt. miniszter is elismerő leiratával tüntette ki e maga nemében páratlan intézetet, melynek technikai osztályában, mint számtalan esetben alkalmunk volt meggyőződni, a természetestől meg nem különböztethető műfogóplások eszközöztetnek, melyekkel tökéletesen lehet beszélni és rágni. Természetes, hogy minden művelet dr. Batizfalvy-nak, az ismert szakembernek felügyelete alatt és részben általa is végeztetik, mért is a legteltőbb bizalmat is megérdemli.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(*) **Reinhardt lemond az igazgatásról.** Berlinből jelentik, hogy ottani színházi körökben elterjedt hírek szerint **Reinhardt** Miksa már legközelebb lemond a „Deutsches Theater“ és a „Kammerspiele“ igazgatásáról. A cirkuszi és az operett-előadások érlelték meg főképpen ezt az elhatározást; mert Reinhardt rendezői munkái úgy elfoglalták, hogy színházi számára nem marad ideje.

(*) **Az Operaházban** holnap, pénteken az erőtlenileg hirdett **Bánk-bán** helyett **Arányi Dezső megbetegedése** miatt az évad második ifjúsági előadásul Hoffmann meséit adják, a hármass női főszerepben Sándor Erzsé, Hoffmannban Székelyhid dr., a csodadoktorban Dainoki dr., továbbá Ambrusné (Miklós), Kertész Ödön (inas), Váradi Margit (Antonia anyjának hangja), Hegedüs (Spalanzani), Váradi Sándor (Crespel), Mihályi (Schleml), Ney Bernát (Hermann), Kárpát (Luther) és Somogyi (Nathaniel) fellépésével. Vezényel Szikla Adolf karmester, rendező Alszevgy Kálmán főrendező. Az óleő helyáru ifjúsági előadást 5 órakor kezdik. Szombaton Burrián Károly szász és württembergi kir. kamaracénekes fellépésével Tannhaeuser kerül színre, melyben a czimszereplő Burriánon kívül Vasquezné, V. Krammer, Hajduné, Takáts, Venczell, Déri, Pichler, Kárpát és Ney B. működnek közre. Rendes helyárak, kezdeté 7 órakor.

(*) **Mascagni a bécsi Opera karmestere.** Bécsből írják: **Gregor** igazgató, hír szerint, **Pietro Mascagni** akarja megnyerni a bécsi udvari Opera karmesterfűl. Mascagni dirigálná az olasz operákat. Ha a vele folytatott tárgyalások eredményre vezetnek, úgy már a jövő évadban megkezdendő működését. Mascagni jelenleg a római Teatro Costanzi karmestere.

(*) **„Belond Istók.”** Kacsóh Pongrácz, a „János vitéz“ szerzője, felkérte Gábor Andort, hogy dolgozza fel megzenésítés széljából három felvonásos játékká **Petőfi Bolond Istókját**. Az új darab a Király-színházban fog bemutatásra kerűlni. A Bolond Istók még az idei szezon újdonságai közt szerepel és minden valószínűség szerint január végén kerül színre.

(*) **A Nemzeti Szalon almanachja.** A Nemzeti Szalon igazgatósága, e hó 26-án **Gellért Jenő** elnökletével ülést tartott, amelyen **Déry Béla** igazgató jelentést tett a győri és komáromi kiállítások előkészületeiről, majd **Bende János** titkár bemutatta a Nemzeti Szalon díj-juryjének szabályzatát, mit az igazgatóság a választmány elő fog terjeszteni. Utána dr. **Bányász László**, a Nemzeti Szalon kétszázadik jubiláris kiállítás alkalmából kiadandó almanach szerkesztő-bizottság nevében tájékoztatta az igazgatóságot az almanach szerkesztési munkálatairól, amelyek serényen folynak. A közreműködésre felkért írók és művészek közül újabbán **László Fülöp** jelentette be, hogy a Nemzeti Szalon segély- és nyugdíjalapjának ajándékozza önaranyképét, aminek reprodukciója külön műlapon fog az almanachban megjelenni. A Nemzeti Szalon elhunyt alapítói **Munkácsy**, **Zichy Mihály**, **Székely**, **Lotz** és **Fadrusz** emlékének szentelt „In memoriam“ rovat czimképét **Nagy Sándor** fogja rajzolni, dr. **Téry Gábor**, a Szépművészeti Múzeum igazgatójára pedig **Bruck Lajos** írt czikket. A szerkesztő-bizottság, mely a mai napon **Kacziány Ödön** festőművész vezetésével küldöttségileg tiszteleg az almanach ügyében gróf **Zichy János** kul-

tuszminiszternél, ezuton is kéri azokat a festőművészeket, akik a Nemzeti Szalonban annak femállása óta kiállítottak, hogy életrajzi adataikat legkésőbb október 5-ig küldjék be, mivel később érkező adatok az almanachban nem közölhetők. A segély- és nyugdíjalap javára kiadandó almanach ez évi november hó 1-én fog megjelenni.

REPÜLÉS ÉS LÉGHAJÓZÁS

☉ **Székely Mihály** kitüntetésé. Bécsből jelentik: Hivatalosan is megerősítik, hogy **Székely Mihály** a királyi tábori pilótájává nevezte ki. Ez a kitüntetés azért érte az első magyar aviatikust, mert a komárom-nánai hadgyakorlatokon a felmerítő szolgálatok terén rendkívül hasznos szolgálatokat teljesített. Mint a Komáromot támadó hadtest pilótája, kikérelte a Dunán a Komárom felé közeledő felmentő sereget szállító hajókat, repülőgéperől megállapította ezeknek a seregeknek nagyságát és a közeledő hajók számát, majd később Perbál közelében felfedezett néhány elrejtett ellenséges üteget és erről a vezérkarának, úgy mint **József főhercegnek** és **Schleyer tábornoknak** igen értékes jelentést tett. A hadgyakorlatokon résztvevő összes pilóták magas kitüntetésekben részesültek és a három czivil pilóta, ugymint **Székely Mihály**, **Warchalovszky** és **Flesch**, hadipilótákká neveztek ki. Az esetnek jelentősége főként abban rejlik, hogy **Székely** az első magyar czivil pilóta, aki hivatalosan mint tartalékos katona vett részt a hadgyakorlatokon, másodsor pedig ő az első magyar pilóta, aki tábori pilótává kineveztetett. Ebből az alkalmából a magyar géprepülőök szövetsége jelenti, hogy **Kvasz András** a múlt vasárnapi békéscsabai felszállása után lefűfőn átrepült a Csabától 8 kilométernyire levő Kigyósrá, gróf **Wenckheim Frigyeshez** és a Kastély felett gyönyörű produkciót végzett. Gróf **Wenckheim**, ki végignézte **Kvasz** produkcióját, elragadtatással fejezte ki a látottak felett és **Kvasz** András 1000 koronás jutalomban részesítette. **Kvasz** az első a magyar aviatikusok között, aki magyar konstrukciójú gépen több tura-repülést végzett és ezzel bebizonyította a magyar repülőgépnél is a jóságát.

☉ **A közös hadsereg léghajós-osztálya.** Bécsi jelentés szerint a közös hadsereg rendeleti közlönyének mai száma intézkedéseket közöl a közös hadsereg állandó léghajós szolgálatának ideiglenes szervezete dolgában. A léghajós szolgálatot a léghajós-osztály és a várbeli ballonosztályok teljesítik. A várbeli ballonosztályok szervezete és kötelességei a vártűzország statutuumaiban vannak megállapítva. A léghajós-osztály a parancsnokságra, az instrukcióra és a technikai osztályra oszlik. A léghajós-osztály minden tekintetben a közlekedési csapatdandárság utján a hadügyminisztérium alá tartozik. A léghajósosztály parancsnoka csapatparancsnok hatáskörével bír.

☉ **Egy román aviatikus kísérletei.** Szászvárosból jelentik: **Vlaciú Aurél**, jelenleg Bukarestben élő mérnök október 8-án, vasárnap saját szerkesztű monoplánjával, melyet a romániai kormány támogatásával készített, fölszáll Szászvárosban. **Vlaciú** a Szászváros melletti **Bencene** községben született és Szászvárosban a **Kuun-kollégium** növendéke volt. A fölszállás iránt meggyeszerzte nagy az érdeklődés.

FŐVÁROS.

(*) **Devecis utóda.** A főváros törvényhatósági bizottsága tegnap tartott ülésében **Devecis Ferenc** kir. tanácsos, középítési igazgatót saját kérelmére nyugdíjazta. A tanács ma a középítési igazgatói teendőik ellátására **Jármay János** műszaki tanácsost bízta meg.

(*) **Titkos készülődések a jövő évi községi választásokra.** A főváros vezető köreiből bizalmas tanácskozások folynak, melyeknek az a célja, hogy a státuszrendezésről szóló szabályrendelet kormányhatósági jóvágyaása után a főváros területei újabb beosztassanak. A tanácsai ügyosztályok számát ugyan is az új rendezés az eddigi tízről tizenhatra emeli és mindegyik új ügyosztály megfelelő személyzettel gyarapodik. Kétségtelen, hogy az adminisztráció czélyszerű beosztása az általános közigazgatás menetére előnyös lesz. Ezt az elvet most a kerületekre is ki akarják terjeszteni. Hetek óta tárgyalnak a megoldás módjairól. A kerületi eljárások szervezéséről szóló 1893. évi törvény a fővárosnak módot ad, hogy a közigazgatási kerületeket a szükség mérvének megfelelően szaporíthassa. Ezzel a

joggal a főváros most élni akar. A tanácskozások során meghányták-vetették, hogy az egyes kerületeket — közigazgatásilag miképp alakítsák át. A pesti oldal telnagy kerületeit (V—VI—VII—VIII.) egy eljáróság ma már alig tudja kormányozni. Másrészt az új kerületi beosztással *lehelő leszik a bizottsági tagok számának az arányosítását is.* A titokban folytatott tanácskozások még nem fejeződtek be. Különösen a bizottsági tagok számának az új kerületi beosztás szerint való elhelyezése körül folynak erős viták. Ami természetes is, mert a kisebb kerületek erősen védik régi jogaikat. Amint ezzel a kényes kérdéssel elköszülnek, a tárgyalás anyagát és megállapodásait nyilvánosságra hozzák. Úgy értesülünk, hogy a jövő évi községi választások már az új beosztás szerint fognak végbemenni.

(*) **Nyugdíjazott tanárok.** A tanács **Fillinger Károly** kereskedelmi iskolai igazgatót, **Habóthy Sándor** felsőbb leányiskolai igazgatót, **Szendes Antal**, **Eller Ferenc**, **Vörös Kálmán** elemi iskolai igazgatókat, **Jablonszky János**, dr. **Platthy Károly** főiskolai tanárokat és **Földesi Joachim** polgári iskolai tanárt ma tartott ülésében hivatalból nyugdíjazta.

(*) **A drágaság.** Dr. **Bárczy István** polgármester elnöklésével ma délután folytatták azt az értekezletet, amelyet a polgármester annak a kérdésnek a megbeszélésére hívott össze, hogy mely intézkedések volnának szükségesek az általános drágaság enyhítésére. Az értekezleten **Folkusházy Lajos** tanácsnok ismertette azokat a javaslatokat, amelyeknek sürgős végrehajtásától várni lehet a drágaság enyhülését és azokat a sürgős intézkedéseket, amelyeket a meglevő bajok szanálására keresztül kell vinni. Az értekezlet tárgyalta ezeket a javaslatokat és azokhoz dr. **Vázsonyi Vilmos**, **Márkus József**, dr. **Platthy György** és dr. **Glücksthal Samu** hozzászólása után hozzájárult, de a kérdések tárgyalása a mai ülésen még nem merült ki, hanem a tanácskozást legközelebb újabb folytatják.

(*) **Nyilvános órák a hirdető-oszlopokon.** A tanács a közgyűléstől kapott felhatalmazás alapján legutóbb megalakította a hirdetővállalat működésére felügyelő bizottságot s az ebben való közreműködésre dr. **Bódy Tivadar** tanácsos elnöke mellett **Bayer Antal**, **Czettel Gyula**, **Földváry Imre** és **Lux Mihály** bizottsági tagokat kérte fel. A bizottság jegyzői teendőinek ellátásával dr. **Kemény Géza** tanácsjegyzőt bízta meg. Ez a bizottság ma délelőtt tartotta alakuló ülését, amelyen az elnök dr. **Bódy Tivadar** tanácsos üdvözölte a bizottságot. A bizottság tagjai nevében **Földváry Imre** köszönte meg az üdvözlést. Áttérve a napirendre dr. **Kemény Géza** tanácsjegyző, a bizottság előadója, ismertette a tanácsnak a hirdetésügy rendezéséről szóló szabályrendelet végrehajtása tekintetében eddig tett intézkedéseit és beszámolt az új vállalat megalapítási munkálatairól. **Szánthó István** vállalat igazgató a vállalatnak a lefolyt félévén át elért üzleti eredményeiről mutatót beértesletes adatokat. Ezután megtartották a versenytárgyalást a főváros területén felállítandó 200 darab új hirdető-oszlop szállítására. Az új oszlopokot a megállapított tervek szerint nyilvános órák, továbbá a nagyközönséget tájékoztató közérdekű felirások is lesznek, amely intézkedéssel a főváros régióta érzett hiányt pótol. A beérkezett ajánlatokat átszámítás és felülvizsgálat czéljából kiadták a mérnöki hivatalnak és a számvevőségnek és azok felett a bizottság a jövő hét folyamán fog dönteni.

(*) **Husdrágaság és hushiány.** A főváros tanácsának mai ülésén terjesztette be **Folkusházy Lajos** tanácsos a budapesti állatvásárpénztár részvénylárásaságnak az 1911. üzletév első feléről szóló jelentését, amelyet a székesfőváros közönségével kötött szerződés értelmében a tanácshoz mindenkor be kell terjeszteni. A jelentésből kitűnik, hogy ennek az évnél első felében a budapesti állatvásárra felhajtottak 69.490 darab nagy marhát, 3201 birkát, 59.418 borjút, 18.020 bárányt, 142.064 sertést és 5123 süldőt és malacot. Az eladott állatok összértéke 59.100.437 korona volt. Ebből az összegből a vásárpénztár bizományi közvetítésével 6.704.596 korona értékű állat került fogyasztásra. Az ez évi eredményt összehasonlítva a múlt évnél ugyanerre az időszakra vonatkozó eredményével, kitűnik, hogy az idén 1937 nagymarhával, 14197 birkával, 18822 borjával, 2902 bárányval és 9449 sertéssel volt kevesebb a felhajtott állatok száma, míg a felhajtott süldők és malacok száma 3139-czel szaporodott.

(*) **A Fővárosi Múzeum.** A fővárosi múzeumot felfűfű, amelyben a fővárosra vonatkozó muzeális értékű tárgyakat gyűjűk össze. A Városligetben lévő Fővárosi Múzeum épülete nem szolgálhat megfelelő helyiségeket. A fővárosra vonat-

kozó muzeális gyűjteményt most három részre fogják osztani. Az egyik az ókori gyűjtemények osztálya lesz, amelynek főtagja az Aquincumi Múzeum lesz, a másik a középkorra vonatkozik, különösen a török hódoltság idejére, a harmadik az újabb keletű emléktárgyaknak, az 1838. évi árvíznek, az 1848-iki szabadságharcnak stb. emlékeinek gyűjteményeit foglalja magában. Mivel a múzeum céljainak egyseges, nagy muzeumpalota nem áll rendelkezésére, három különböző helyen helyezik el a gyűjteményeket. Az ókori gyűjtemény megmarad az Aquincumi Múzeumban, a középkori a Halászbástya által képzett helyiségekbe kerül, míg a városi muzeumpalotába az újabbkori tárgyak kerülnek. Szó van arról, hogy a budavári régi városházát, amely épület maga is érdekes középkori építészeti emlék és amelyben most az I. kerületi előjáróság székel, a középkori gyűjtemény befogadására átalakítják.

TANÜGY.

A katolikus tanügyi tanács ülése.

Budapest, szeptember 28.

Az Országos Katolikus Tanügyi Tanács ma délelőtt tartott először ülést új egyházi elnökeknek, dr. Giesswein Sándor prelátnak, országgyűlési képviselőnek az elnöklésével. A tanácskozáson az egyházi és tanügyi kiválóságok mellett az összes katolikus tanítói egyesületek képviselői résztvettek az ország minden részéről. Giesswein Sándor oldalán világi részről lovag Ember Károly előkölt.

Giesswein Sándor nagy hatással ismertette az ő tartalmas, gazdag tanügyi programját.

— A jó irányítás az — mondotta egyebek mellett — tudás is kell és gyakorlat is szükséges. Gróf Apponyi a múlt nyáron a gazdák kezeleményi gyűlésén ezt mondta: „A forradalmak abból származnak, hogy a körülmények által kívánt reformokat kellő időben nem létesítik.” Ez nem csak a politikai életre vonatkozik, hanem a magánéletben a gazdasági és kulturális életre is. Itt is vannak forradalmak, sokszor nagyon is felforgató forradalmak és igen gyakran ezek hozzák magukkal a politikai forradalmakat. A feladathoz képest csekély eszközökkel rendelkezünk, mert a mi jelenlegi közoktatásügyi törvényünk, ha a legutóbbi időben némi üdvös haladást hozott is, mégis akkor szünteti be a gyermek nevelését, amikor arra a legnagyobb szükség van. Én azonban nem vagyok annyira a kényszeriskoláztatás és drill barátja, hogy a szükséges továbbnevelést iskolai formában sürgetném. Sokkal többre becsülném a már kezdődő ifjúságnak az egyesületi életből fakadó szabad oktatást. De épp ebből a célból nem csak a városokban, hanem faluhelyeken is a hivatott népnevelőnek — papnak és tanítónak — az ő erkölcsi és intellektuális tekintélyével és irányításával az ifjúsággal egészen a teljes önállóság idejéig szorosabb kapcsolatban kell maradnia. Nekünk ugyancsak még magukat a szülőket kell nevelnünk. Tényleg az iskolai nevelésnek a családi neveléssel párhuzamosan kellene haladnia.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszédet Kolozsvári Mihály prépost-kanonok, váci egyházmegyei főtanfelügyelő köszönte meg, a tanács részéről is üdvözölték Giessweint, majd megalkotották a szakosztályt. A tanítóképző-szakosztály elnöke Wenzel Ede egri főtanfelügyelő, a nőnevelési szakosztály elnöke Kolozsvári Mihály váci főtanfelügyelő, a népoktatási szakosztály elnöke dr. Acsay Antal egyetemi magántanár, a szociális szakosztály elnöke pedig Giesswein Sándor és Szabó János udvardi főtanító lettek.

Következett ezután az ülés legfontosabb szakfőtagja: az új állami tanítóképzőintézet tanterv alapján a katolikus tanítóképzőintézet tantervnek kidolgozása. Az egyes egyházmegyék szakvéleményei, valamint a Tanács által e célból felkért szakembereknek javaslatai alapján, melyeket dr. Gyömörey Zsigmond, Dreisziger Ferencz, Ember Károly, dr. Bilinsky Lajos, Haller József, Hegedüs János, Öveges Kálmán, Huckl N. Lajos és Döts Károly terjesztettek be, megkezdték a részletes tárgyalást. Ember Károly foglalta össze a beérkezett javaslatakat, majd Giesswein Sándor és többek hozzájárulása után a Tanács alapul elfogadta az állami tantervet, majd megalapították a katolikus nagygyűlés alkalmából tartandó rendkívüli országos bizottsági közgyűlés tárgysorozatát és több indítvány elfogadása után az ülés véget ért.

— Uj kereskedelmi igazgató. A vallás- és közoktatásügyi miniszter kinevezte Ferenczy Lajos szegedi állami felső kereskedelmi iskolai tanárt az alsókubini állami felső kereskedelmi iskola igazgatójává a VII. fizetési osztályba.

— Sub auspiciis regis. A kolozsvári egyetemen ma délelőtt sub auspiciis regis avattak doktorrá két végzett hallgatót, Schilling Gábort és Gyulay Tibort. Az ünnep a király képviselőjében Balogh Jenő államtitkár vett részt. Ott volt ezenkívül Gopcsa László miniszteri tanácsos is. Az államtitkár az ifjakhoz buzdító beszédet tartott.

Balogh államtitkár tiszteletére az egyetemi tanács fényes ebédet adott, amelyen megjelentek az egyetem tanári kara teljes számban, továbbá a notabilitások közül igen sokan. Az első pohárköszöntőt Szádeczky Gyula rektor a királyra mondotta. Szádeczky Lajos prorektor Balogh államtitkárt életette, Kiss Mór udvari tanácsos pedig Zichy János kultuszminiszterre ültette poharát. Balogh államtitkár emelkedett szótára és örömeinek adott kifejezést, hogy az elhalasztott ünnepély ma végre megtartható volt. Meleg szavakban köszöntötte ezután fel a királygyűlési doktorokat. Pálffy egyetemi kör elnök az egyetemi fiatalság nevében az új doktorokat életette, gróf Esterházy Kálmán főispán pedig az új doktorok szüleit életette. Schilling Lajos professzor mint az egyik új dr. atyja hálás szívvvel emlékezett meg fia tanáraitól és a kolozsvári ref. főgimnáziumról, melynek növendékei a legnagyobb kontingensét teszik ki a sub auspiciis doktoroknak. Ezután még igen sok pohárköszöntőt mondtak Balogh államtitkárra, a főispánra stb. Az államtitkár Gopcsa László kíséretében a kulturális intézményeket tekintette meg, holnap pedig az egyetemi intézetek megismerését határozták el.

— A kultuszminiszter a tanfelügyelők értekezletén. Megírtuk, hogy gróf Zichy János kultuszminiszter a tanfelügyelőket október hó 5. napjára értekezletre hívta össze a kultuszminiszteriumba. Az értekezleten gróf Zichy János személyesen fog elnökölni. A miniszterium részéről még többek között dr. Balogh Jenő, dr. Náray-Szabó Sándor államtitkárok, dr. Morán Emil és dr. Neményi Imre miniszteri tanácsosok, dr. Radnay Rezső és dr. Neiszer Antal miniszteri osztálytanácsosok, Körösi Henrik királyi tanácsos, központi királyi tanfelügyelő, Magyar Endre iparoktatási főigazgató és dr. Bathó Elek kincstári jogügyi igazgatósági jogtanácsos is részt vesznek az értekezleten.

— Egy határszéli magyar iskola alapítói. Muraszombatról, a határszéli vendvidék központjáról megkapó híradás érkezik egy magyar középiskola áldozatkész, hazafias alapítói felől. A muraszombati magyarság ott a határszélien réz tervezi ezt az iskolát, végre annyira megért a dolog, hogy ez ügyben Posfay Pongrácz főszolgabíró egybehívására tegnap értekezletet tartott a helyi intelligenciára. Tisztázták, hogy az iskola létesítése anyagilag mulik, amennyiben ha az építés költségeit fedezni tudják, a miniszterium sem zárkózik el a nemzeti szempontokból fontos középiskola létesítése elől. Ekkor történt a példás és szép jelenet, hogy felállt Árvai Henrik muraszombati kereskedő és azt mondta:

— Ha iskolát akarunk, építsünk! Ha pedig építeni akarunk, adjunk pénzt hozzá s ezzel ezer koronát tett le a tanácsszakra. Példáját az értekezleten jelenlévők követték s Czifrák János ügyvéd, Hartner Géza képviselő, Gaiger Vilmos orvos, Smán Lajos, Pintér Miklós és Gaiger Artur ügyvéd 1000—1000 koronát ajánlottak fel az iskola céljaira. A többi jelenlévő is jelentős összegeket tett le a nemes célra, úgy, hogy a gyűlésen 12,500 korona gyűlt egybe az iskolaépítés költségeire. A gyűjtést folytatják a járásban és a vidéken.

— Tanári özvegyek és árvák gyámintézete. Az ország középiskolai tanárainak sorában még az elmúlt évben mozgalom indult meg, amely a tanári özvegyek és árvák számára gyámintézetet akart létesíteni. A mozgalom sikeres volt, a gyámintézet véglegesen október hó 3-án meg is alakul. Az alakuló ülést a VI. kerületi Bulyovszky-utcai állami főreáliskolában tartják meg.

EGYESÜLETEK.

(—) A Magyar Ujságkiadók Országos Szövetsége vasárnap, október hó 15-én, délelőtt 11 órakor tartja rendes évi közgyűlését Budapesten, az Ujságkiadók Otthona dísztermében. (VI. Andrássy-ut 11. I. emelet.) A közgyűlés tárgysorozata a következő: Elnöki megnyitó. A titkár évi jelentése. A pénztári jelentés; zárószóadás és költségvetés bemutatása. A megüresedett három vidéki választmányi tagság betöltése. Indítványok.

(—) Az Orsz. Középiskolai Tanáregyesületnek budapesti köre folyó hó 29-én, pénteken délután hat órakor tartja tisztújító közgyűlését, a m. kir. Természettudományi Egyesületnek Esterházy-utcai helyiségében.

KÖZIGAZGATÁS.

A segédjegyzők és községi alkalmazottak

Budapest, szeptember 28.

Azok előtt, akik nem ismerősek a községi viszonyokkal, szinte talán hihetetlennek tűnik fel, hogy ahhoz a hivatali osztályhoz amelyet e cikkünk címmel visel, Magyarországon huszezer ember tartozik.

Huszezen vannak ők, akik a községi jegyzők mellett egyedül számottevő munkásai a községi közigazgatásnak. Huszezen vannak, tanult, a gyakorlati közigazgatás mezején nevelkedett, annak minden ágában jártas férfiak, huszezen vannak, akik a legnagyobb erőmegfeszítéssel dolgoznak, hogy a községnek a közigazgatás, az államnak a községekkel szemben táplált igényeit kelégtessék, huszezen vannak, akik, mint a jegyző hűséges és kitartó munkatársai, hozzájárulnak ahhoz, hogy a községi közigazgatás a reá váró feladatokat megoldani képes legyen, huszezen vannak, akik agyuk minden atomját, energiájukat minden parányi részét, szívüket minden melegét a községi igazgatás érdekeinek szentelik és huszezen vannak azok, akik mindezek fejében mostohái az államnak, a vármegyének és a községnek, mostohái mindazoknak, akikért egész életük munkásságát feláldozzák, akikért nehéz és sötét harcban komor felleggel borítja be az élet sivársága, kegyetlensége, reménytelensége, ifjúságuk meg-megesillanó derűjét.

Az 1886. évi XXII. törvényezikk ugyancsak nem is intézkedik a segédjegyzőkről és községi alkalmazottakról s ma, a községi törvény megalkotása óta 25 év múlva, még az a kérdés sincs teljesen tisztázva, hogy mily eljárás követendő a segédjegyzők és községi alkalmazottak hivatali alkalmazása tekintetében. Ott is, ahol ezen állások választás útján töltenek be, a legnagyobb bizonytalanság uralkodik, hogy voltaképpen mely szervek jogosultak a jelölés és melyek a választás jogának gyakorlására.

Az állam még azzal sem gondolt eddig, honnan lesznek segédjegyzőkké az emberek. Igaz, hogy kiképzésükre állított fel tanfolyamokat, igaz, hogy elrendelte, hogy tanfolyamra az léphet, aki egy évi gyakorlatot tud igazolni, mely évet jegyzői iradában töltötte, de az már senkinek eszébe nem jutott, hogy gyakorlonki állásokat szervezzen.

A segédjegyzők, a községi alkalmazottak sorsa igazán megdöbbentően szomorú és fájdalmas. Szégyenfoltja a modern Magyarországnak. Szégyenfoltja, hogy van huszezer tanult, intelligens, munkás fő, amelyre szükség van, amely nélkül a közigazgatás gépezete egy pillanatig nem volna képes működni és nincs semmi törvényes intézkedés, amely helyzetüket szabályozná, jogviszonyaikat minden irányban rendezné és garanciákat nyújtana arra nézve, hogy becsületes, közhasznú tevékenységük rájuk nézve is meghozza a boldogulás bizonyosságát.

Azért, hogy a szellemi proletárok száma ijestően növekedik, nem egyedül az államhatalmat okoljuk, mely elvégre a szellemi munka terén való tultermelést nem képes elhelyezni, de a segédjegyzők és községi alkalmazottak jelenlegi helyzetének minden nyomoruságáért, minden kétségbeesésért kegyetlen valóságáért a végrehajtó hatalmat vádoljuk, mert erre a huszezer emberre szükség van, ez hivatalában ül és dolgozik a közérdek, a községi, a törvényhatósági, az állami legfontosabb érdekek kielégítéséért, tehát joggal megvárhatja, hogy ne a züllés, ne a kétségbeesés legyen sorsa, mint azoké, akik a tultermelés következtében elhelyezkedni nem tudnak.

Mi az államtól gavallérságot nem várunk, nem is kérünk, mert hiszen az állam fogalma azt merőben kizárja, de joggal követelhetők, hogy akiknek munkásságát elfogadják, azokkal szemben is eleget tegyen kötelességének, akiknek összes idejét leköti, egész tevékenységét igénybe veszi, azokról gondoskodjék, hogy megélni tudjanak s az aggkorral beálló munkaképtelenség ne kényszerítse őket egy becsületben eltöltött, közhasznú tevékenység

után arra, hogy kezükbe koldusbotot vegyenek. Ha az államtól gavallériára nem is számíthatunk, de becsületének kell lennie és nem járhat úgy el, mint egy uszorás munkáltató, aki agyvelejét, vérét kiszívja a munkásnak s ha már nem használhatja, kidobja, mint a kifacsart citromot! Az államnak, hogy polgárai benne bízzanak és higgyenek, becsületének kell lennie és e becsület függ attól, hogy a segédjegyzők és községi alkalmazottak mai türethetetlen helyzetén segítsen.

Segítsen és pedig mielőbb, de nem úgy, ahogy segítségéhez eddig szoktatott bennünket. Félrendszabályokkal, toldozás-foldozással és tessék-lássék politikájával, hanem nyuljon radikális kézzel a bajok fészkebe s orvosolja azokat gyökerében.

Gondoskodjék arról, hogy gyakornoki állások szerveztessenek, gondoskodjék arról, hogy a segédjegyzők és községi alkalmazottak addig is, míg a mai választási rendszer uralkodik, amely az előmenetelt a legbuzgóbb működés mellett sem biztosítja, saját statusuk kebelében előléptessenek automatic, gondoskodjék arról, hogy mindezek jogviszonya, statusa rendeztessék, helyzetük bizonytalansága megszűnjék és részükre nyugdíj biztosíttassék.

Gondoskodjék arról, hogy a segédjegyzők és községi alkalmazottak oly fizetés élvezetbe jussanak, amely fizetés a megélhetésre elegendő. Gondoskodjék arról hogy akik ügyeit ellátják, akik éjtnapot egygyé téve a közérdeket szolgálják, emberhez illő módon meg is élhessenek, mert az állam méltóságához, prestigehez nem illik munkásának kiszármányolása. Gondoskodjék az állam sürgősen, mert akinek idejét oly teljes egészében lekötö, hogy az más foglalkozást nem üzhet, hanem minden erejével a közügyet kell szolgálnia, annak joga is van megkövetelni, hogy közszolgálatát megélhetését biztosítsa!

A segédjegyzők és községi alkalmazottak ügyeire még visszatérünk, mert ezt a fontos kérdést nem engedjük megoldatlanul maradni.

A soproni katonai lövőtér. Soproni jelentés szerint az a katasztrófa, ami néhány hete előfordult a soproni katonai gyakorlótéren, amikor egyik harczerű gyakorlat alkalmából egy nőt agyonlőttek, még mindig foglalkoztatja a soproni katonai és polgári hatóságokat. A soproni térparancsnokság utasítást kapott a pozsonyi V. hadtestparancsnokságtól, hogy bizottságot küldjön ki a katonai lövőtérre és állapítsa meg, hogy a tér a polgárság veszélyeztetése nélkül alkalmazható-e katonai harczerű lövőgyakorlatok folytatására. A térparancsnokság megkereste a soproni polgármestert a polgári bizottság összeállítása végett. A legközelebbi napok valamelyikén tartják meg a vizsgálatot, hogy a Brand-major környéke megfelelő lövőtérnek.

Ujonnai alakult községek. A belügyminiszter Trencsén vármegye közönségéhez egyidejűleg kibocsátott 103.554/IVA./1909. számú rendeletével Markófalva, Felsőrétfalu, Lányos, Középvadas, Lapus és Kisrudas községek községi önállóságát megszüntette és 1. Markófalva községnek Szedernye községgel; 2. Felsőrétfalu községnek Nagydivény; 3. Lányos községnek Kisdivény; 4. Középvadas községnek Felsővadas; 5. Pázsitos községnek Lapus; 6. végül Kisrudas községnek Nagyrudas községgel egyesítését rendelte el. Az ujonnai alakult, illetőleg Markófalva és Szedernye egyesített községek nevét „Szedernye”; Felsőrétfalu és Nagydivény egyesített községek nevét „Nagydivény”; Lányos és Kisdivény egyesített községek nevét „Kisdivény”; Középvadas és Felsővadas egyesített községek nevét „Felsővadas”; Pázsitos és Lapus egyesített községek nevét „Pázsitos”; végül Kisrudas és Nagyrudas egyesített községek nevét „Rudas” néven állapította meg ideiglenesen.

Kiszolgált altisztek és megyei irnokok. Bihar-megyében a közigazgatást fennakadás fenyegeti: ugyanis az irnokok egymásután lemondanak. Mille János vármegyei irnok és az élesdi főszolgabíró irnoka egyszerre mondtak le s mindkettő az igazolványos kiszolgált altisztek miatt, akiknek egy kormányrendelet szerint előjoguk van azokra az állásokra, amelyekre az irnokok előléphetnének. De az altisztek miatt sohasem kerülhet rájuk a sor s ezért sorban otthagyják az állásaikat. Ebben az ügyben az alispán már régebben felírt egy ízben a belügyminiszterhez, de arra mindeztideig nem érkezett válasz. A vármegye el van készülve hogy nem fog kapni állandó embereket az igazolványos altisztek miatt, akik minden állást elfoglalnak és kiszorítják onnan a régi polgári hivatalnokokat. Az alispán elhatározta, hogy meg fogja sürgetni a felíratot a belügyminiszterhez.

TÖRVÉNYSZÉK.

Ítélet a Zucker-ügyben.

— Zuckeréket felmentették, vádlójukat pedig letartóztatták. —

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, szeptember 28.

A Zucker-féle gyújtogatási ügy tárgyalásának mai utolsó napja szenzációt hozott. A bíróság Zucker Henriket s a többi vádlottakat az ellenük emelt vád alól felmentette és egyben Hammer Samu ellen, — akinek vallomása alapján helyezték Zuckerékat vád alá — elrendelte hamis vád címén a vizsgálatot és a vizsgálati fogságot. Hammer Samut azonnal le is tartóztatták.

Az elhangzott beszédek között különösen kitűnt dr. Vázsonyi Vilmosnak magas eloquenciával és mély logikával előadott szép szárnyalású védőbeszéde, amelyvel védenéznek, Szántó Józsefnek felmentést szerezett.

A tárgyalás utolsó napjáról a következő tudósításunk szól:

Jeszenszky Gergely vallja, hogy a második tüzeset után nála járt Zucker és tanácsot kért tőle, hogy mit tegyen, mert gyújtogatás történt nála. Detektívet is kért a tanutól. De ő azt mondta, hogy tanácsot nem adhat, menjen a detektívtestülethez, ott majd kap detektívet.

Palágyi Kálmán államrendőrségi főfelügyelő előadja, hogy Zucker Korodi rendőrkapitány társaságában járt nála és tanácsot kért tőle, hogy a további tüzesetek ellen hogyan védekezzenek. Zucker főveléte azt az eszmét, hogy talán detektívek kirendelésével lehetne a dolgot segíteni. A tanu azt mondta, hogy miután a tüzrendészeti bizottság ott járt és bizonyos szabályokat és feltételeket írt elő, tartsa be Zucker azokat a feltételeket, akkor nem lesz szükség detektívre.

Ezek után Balás Elemér királyi ügyész mondta el védőbeszédét:

— A vádlottaknak a vádlottak padjára jutását részint néhány vádlott társának oly vallomása idézte elő, amely vallomások önmaguk vádolása mellett a vádlott társaikat is vádolták, részint oly tanuvallomások, amelyek terhelően szólnak egyik-másik vádlottra, megerősítették a vádlott társak ama bizonyítékait, amelyek önmagukat és társaikat is vádolták. A fő tárgyaláson az egész vonalon vallomásvisszavonások folytak le előttünk, amelyek nem indokoltak. Hammer beismerte, hogy Zucker áruát az udvaron, a rak-tárban, nappal, éjszaka, minden tüzeset után állandóan tördelte. Ha ez a tény áll előttünk, akkor lehetetlen elzárkóznunk annak megállapításától, hogy ez csak Zucker tudtával történhetett. Hiszen Hammernek különben semmi haszna sem lehetett belőle, mert ő a biztosító-társaságtól semmit sem kap érte. Meg kell a logika szabályai szerint állapítanunk, hogy mikor egy alkalmazott ily munkára szánja el magát, az az ő főnökkének tudta nélkül lehetetlen, hogy történjen. Ezzel pedig Zuckernek más célja nem lehetett, mint a biztosítás utján való vagyonszerzés. Erre vonatkozólag hivatkozom a három vádlott-társnak e részben egyértelműleg tett és Zuckerre terhelő vallomására.

Beszéde végén mind a négy vádlott ellen fentartotta vádját és pedig Zucker ellen mint tettes, Hammer, Szántó és Fischgrund ellen mint bűnségéd ellen a biztosítási csalás büntette miatt és kérte megbüntetésüket.

Utána Zucker védője, dr. Bródy Ernő szó-lalt fel:

— A nyomozás és vizsgálat egyoldalú irányban haladt. A gyanu ok nélkül kezdetben Zucker ellen irányult. Hammer Samu terhelő vallomása alapján a rendőrség rögtön le is tartóztatta. Kihallgathatták volna Zuckert először tanutént is, lehetett volna belőle később vádlott. A fő tárgyaláson megállapítást nyert, hogy Zucker tisztességes, becsületes kereskedő, akinek a legnagyobb ügykereskedése van az osztrák-magyar monarchiában. Ezután részletesen czáfolta a védő Hammer Samu terhelő vallomását. A vád ugy a tényállás, mint a jog szempontjából tarthatatlan. Ilyen körülmények között nyugodtan kérhetem Zucker felmentését. Egy év óta nagy anyagi kárt szenvedett, ezt helyre hozhatja, de becsületét és szabadságát adja vissza neki a bíróság.

Tíz percz szünet után Hammer Samu védője, dr. Visontai Soma terjesztette elő a védelmet.

— A vád ugy tünteti fel Hammert. — ugymond — mint aki a gazdájának felbujtására követte el a vádbeli cselekményt. Ezt könnyű állítani annyival is inkább, mert Hammer üzleti al-

kalmazott volt, aki kenyéradójának parancsát existenciájának veszélyeztetése nélkül meg nem tagadhatta. Hammer egy csomó üveget összetört és az üvegeserepeket félrerakta. A félrerakott üvegtörmelékét először a tűzoltóság ismerte fel, azután Garai Károly, de nem írta a jegyzékbe, nem liquidálta. Ez a kosár törött üvegeserép nem volt alkalmas eszköz a megtévesztésre. Ez okozati összefüggésbe sohasem került a liquidációval. Ezenkívül már csak azért sem képez e cselekmény biztosítási kárt, mert nem a tűz okozta. Beszédje végén Hammer Samu felmentését kérte.

Dr. Vázsonyi Vilmos, Szántó Géza védője mondotta el ezután védőbeszédét:

— Aokban a tüzekben, amelyek a Nagymező-utczában egymásután kiütöttek, elhamvadt a valóság is. Elolvadt azoknak a rejtélyeknek a csuca. Hogy ez így van, arról nem tehetünk. A szerecsétlen véletlenek összetalálkozásából származik. Mert hiszen, mikor megindult a nyomozás, az első természetes feltevés abban volt, hogy ha kigyuladt egy magyar kereskedő boltja, ugy valószínű, hogy ez a kereskedő csinálta a tüzet. Ez a gondolata minden közszolgának az országban, ehez nyomozó talentum nem kell. Hogy azután hatszor egymásután gyul ki a tűz és hatszor egymásután mindig a kereskedő csinálja, arra már nem jön rá minden közszolga, ehez már reaktivili nyomozó talentum kell. Célom nem a vádolás, hanem védenézem megmentése, mely teljes összefüggésben van a többi vádlottal. Ezt az emberileg érthető fanatikus meggyőződést azért emelem ki, mert a Hammer most visszavont vallomásának és a vizsgálóbíró előtt tett vallomásának a megértéséért szükséges volt ezt felemlíteni.

Lehetnek haragosai Zuckernek, akik rá akarták terelni a gyújtogatás vádját. Mindez a józan észnek és lélektan szempontjából sokkal érthetőbb felfogás, mint az az utczán heverő bizonyítás, felfogás, hogy a tulajdonosnak kell az üzletét felgyújtani, pláne hatszor. Ezen lehetetlen nyomon indulván el a nyomozás, ez ránehezedett az első kihallgatástól Hammerre, folyton azt hallotta, hogy Zucker a bűnös, folyton azt hallotta, hogy Zucker keresik. Ily módon keverte be Zucker rokonait a vallomásával. Angelusz és dr. Mándoky, akik kölcsönösen egymásra kenték a kitanítást és befolyásolást, nagyon helyes jogász felfogással, mert ha ők beismerték volna a tényállást, akkor hamis vádat koholtak volna. Nem is lett volna megeskethető ez alapon Mándoky, mert neki mentessége lett volna ez alapon, hogy önmagát nem tartozik büntetendő cselekménnyel vádolni.

Angeluszról objektíve bizonyítva van, hogy ellensége Zuckernek, mert a feljelentések áradatát tette Zucker ellenc. Angelusz tanította be Hammer, hogy Zucker a bűnös, ezt szuggerálta be. Mándoky kitanította, mi a bűnségéd büntetése, megadta neki egyenesen az utmutatást arra, hogy a vizsgálóbíró előtt miféle vallomást tegyen. Tudta már, hogyan kell neki ártatlan embereket belekeverni az ügybe, hogy ő maga szabadulhasson. Hammer vallomását folyton tödítja, jönnek a részletek, növekszik a kár.

— Hammer vallomásának tüzetes vizsgálatánál felderíthettük annak valótlanságát. Hammer a boví árak számát nagyította, ezt megzafolták a szakértők. Az árak elvitelére vonatkozó előadása sem felel meg a valóságnak, mert ez a biztosító-társaság tudtával történt. Objektíve valótlannak bizonyult Hammer vallomásának azon része is, hogy a harmadik tűz után tört volna, mert kiderült, hogy akkor rendőrök felügyeltek. Hammer nem beszélhetett az első tűz után Zuckerrel, mert ez, amint a tanuk igazolták, mással volt elfoglalva.

Hammer azt is állította, hogy Fischgrund és Szántó is tudomással bírtak a törésről. Ha a tűz után Hammer rögtön kezdte a törést, akkor nem volt szükség Fischgrund örködésére, mert a törést többen láthatták. Szántó csak azért keverte be Hammert, mert Zucker rokona. Vallomása valószínűségét akarta ezzel emelni.

Szántó feljegyzéseket készített Hammerrel. A feljegyzéseket a szakértők csak utbaigazításnak tekintették és újabb kimutatást csináltak. Ezek a feljegyzések nem fogadtattak el alapul, a szakértőket ezeket figyelmen kívül hagyták. A lámpaernyők eltörését a szakértők és tűzoltók inkább mint kuriózumot említették fel és nem pedig, mint a család eszközt. Ez nem volt alkalmas a megtévesztésre.

Hammernek nem lehetett az a célja, hogy a törött lámpaernyők odatételével Zucker kárját növelje. Hammernek nem is volt érdeke, hogy a cselekményt Zucker érdekében elkövessse, mert neki és Szántónak jó állása volt.

A lélektan és logika világot vet a vádra. Zucker pár száz koronáért nem szolgáltatja majd ki magát egész személyzetének. Szántó tisztességes, szerény, egyszerű családapa, aki nem is állhattott össze Hammerrel a bűncselekmény elkövésére.

Ismétlem, amit tegnap mondtam, hogy amit lélektanilag és logikailag örültség, az nem lehet

jogászilag bölcsesség. Ezen az alapon kérem védelemem felmentését.

Végül dr. Gál Jenő, Fischgrund Dávid védője szólalt föl.

Ugy indult meg ez a pör, hogy a vád évtizedes fegyházak után harsogott s ime ma a hangja nem egyéb, mint egy kosárnyi törött üveg csörömpölésének a visszhangja. Fischgrund Dávid ebben az ügyben annyit szerepelt, mint a vádbeli esekelmény elkövetésénél. Valamiképp nem követett el semmi büntetendő esekelményt, épp úgy nem esett róla egy szó sem a napok óta tartó főtárgyaláson. És az ügyész ur mégis vádat emel ellene, amelynek minden erősege az a Hammer, aki maga is úgy nyilatkozott mindenféle és mindenfajta vallomásaiban, hogy Fischgrundról nem tud semmit.

Miután az ügyész nem kívánt reflektálni a védők beszédeire, az elnök megkérdezte a vádlottakat, kívának-e még valamit védelmükre előadni. Mind a négy vádlott kijelentette, hogy nincs semmi előadni valója.

A bíróság ezután ítéletheatalra vonult vissza. Negyedórai tanácskozás után hozta meg a bíróság ítéletét.

A bíróság Zucker Henriket, Hammer Samut, Szántó Gézárt és Fischgrund Dávidot az ellenük emelt biztosítási csalás vádjá alól a Bp. 326. szakasza 2. és 3. pontja alapján *felmentette*.

Az ítéletet a közönség megjelentezte.

Balás Elemér királyi ügyész *megnyugodott az ítéletben és a következő indítványt tette:*

—Három embert, Zucker Henriket, Fischgrund Dávidot, Szántó Gézárt fogságba helyezték. Most már jogerős ítélettel megállapított hamis vád alapján. Akinek némi érzéke van az igazság iránt, annak *igazságérzéke föllázad* az ellen, hogy olyan ember, mint Hammer Sámuel, aki bosszuvágytól és kapzsiságtól vezettetve, ártatlan embereket juttatott lőrtönbe, hogy az ilyen fölemelt fejű, mint *felmentett ember távozhassék az igazság csarnokából*. Indítványozom, hogy Hammer Samu ellen hamis vád büntetése címén *rendeltesék el a vizsgálati fogság*. Ugyancsak kéri hamis vád címén Fischgrund Dávid ellen is a *vizsgálatot*.

Az ügyész szavai után a bíróság határozathozatalra vonult vissza. A bíróság tíz perces tanácskozás után újra megjelent és kihirdette a határozatát az ügyész indítványairól. A bíróság Hammer Sámuel és Fischgrund Dávid ellen hamis vád miatt *elrendelte a vizsgálatot* és Hammer ellen egyúttal *elrendelte a vizsgálati fogságot is*. A bírói határozat következtében Hammer Samut *azonnal letartóztatták*.

§ Eskütétel a Kurján. A Kuria Günther Antal elnöklésével teljes ülést tartott, amelyen Rohrer Miklós, volt pozsonyi táblaelnök, akit legutóbb kuriai tanácselnökké neveztek ki, letette az esküt. Az elnök meglepetéssel üdvözölte Rohrer Miklóst, ki a harmadik polgári tanácsban fog elnökölni.

§ A bíróság köréből. Dr. Gráf Vilmos kir. ítélőtáblai bíró, a budapesti V. ker. kir. járásbíróság vezetője nyári szabadságáról visszatelepült, hivatala vezetését újból átvette.

§ A „Jogállam” ünnepi füzet. Október 15-én, és 19-én országos jogászyűlés lesz Budapesten. Ebből az alkalomból dr. Edvi Illés Károly, dr. Baumgarten Nándor és dr. Gyomai Zsigmond ügyvédek szerkesztésében a „Jogállam” ünnepi kiadásban jelenik meg. A tartalmas füzet a jogászyűlés tárgyalásainak legkiemelkedőbb kérdéseire szolgáltat becésez anyagot. Bevezető cikket irt dr. Nagy Ferenc ny. államtitkár. Utána három európai hírnevű külföldi jogtudós értekezését közli a lap. A cikkeket dr. Klein Ferenc volt osztrák igazságügyi miniszter, Lotnár berni egyetemi tanár és dr. Mayer Félix berlini kamarai tanácsos irták. Aktuális cikket irt Grecsák Károly és dr. Baracs Marcell. A füzet ára 2 korona 40 fillér. Megrendelhető a „Jogállam” kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker., Havas-uteza 7.

§ Bírói internátusok. Az igazságügyminiszter értesítette az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület igazgatóságát, hogy a kormány állandó, évi 20.000 korona segélyt szavazott meg az egyesület internátusának czéljára azzal a kikötéssel, hogy az internátus abban a városban állíttassék fel, mely a harmadik egyetemnek megkapja. Az egyesület a vidéki internátuson kívül még egy fővárosi internátust is épít a kisváthegyi családi ház telepén, amelynek előmunkálatai már folynak. Az egyesület pozsonyi közgyűlésén az igazgatóság indítványozni fogja, hogy az egyesület a kormány támogatásáért szavazzon köszönetet gróf Klauen-Hédervary Károly miniszterelnöknek, Luxács László és Székely Ferenc minisztereknek, Török János államtitkárnak és Sólyom Andor miniszteri tanácsosnak.

§ Weisz Manfrédékát elítélték. A ráczkevei főszolgabíróóság ítéletet hozott abban a vétkes gondatlansági ügyben, mely a Weisz Manfréd csepeli ékszergyárában történt, hol egy százhusz méter mézess vastömeg három munkást halálra zartott s többleket súlyosan megbesbesített. A főszolgabíróóság, mint elsőfokú íparhatóság megállapította, hogy az igazgatóság vétkes gondatlansága okozta a szennecséllenséget, amennyiben előre bejelentették a munkások, hogy az emelőlánc, melyen az oriasi vastömegot fel kellett huzni, szakadozott a felvonást mégis elrendelték. A rettenetes következményü mulasztásér a főszolgabíró két-ezerhatszáz koronára és a költségek megfizetésére ítélte a gyár tulajdonosát, aki az ítéletet megfellebbezte. A gyár chát nem akar ízelni, nem akarja a szerencsétlen sebesültek ápolási költségeit viselni s a halálra ronsolt emberek családjaikat és a munkaképletlenné lett munkásokat segíteni.

§ Gyógyszerész és járásbíró. Máramaroszigeti jelentés szerint a Székely-ügyben ma folytatták a tárgyalást. Az írásszakértők nem jöttek meg Budapestre és így felolvasták Weber György és Prenostin Sándor írásszakértők véleményét, akik Székelyének mondják Lamm Wolf-feljelentést, továbbá Szontagh Emil ellenőrző szakértő véleményét olvasták fel, aki gondos tanulmányozás és vizsgálat után a leghatározottabban kijelenti, hogy az írás nem Székelyé. Ezzel a bizonyítás véget ért. Dr. Illés Andor ügyész Székelyt feljelentési viselkedésben szenvedőnek mondja és az összetett bizonyítékok alapján kéri Székely elítélését. Lengyel Zoltán védő a tényállás és az igazságnak megfelelően kéri Székely fölmentését. A bíróság délután 5 órakor hirdette ki az ítéletet és Székelyt kétrendbeli hivatalból üldözendő rágalmazásban bűnösnek mondotta ki és ezer korona pénzbüntetésre ítélte azon indokolással, hogy a följelentést Székely szemlelmi termékének látja bebizonyítottának.

§ A csanádapáczai mérgezés. Szegedről táviralozzák: Az itteni esküdtbíróóság Hevessy Kálmán elnöklésével ma kezdte meg a csanádapáczai mérgezési pör főtárgyalását. Csanádapáczán a télen Szabó-Zalai Antal dugszagú pataszirtokos meghalt és százezrek maradtak utána. Kiderült, hogy fia Mihály és menyője, Baranyai Rozália arzénikummal ölték meg. A fiu Harangozó Ferenc napszámosnak 2000 koronát ígért, ha apját lelövi s puskát is adott neki. Harangozó nem vállalta a bűn elkövetését, de amikor az öreg Szabó meghalt, állandóan zsarolta Mihályt, amiből czivakodás keletkezett köztük és a titok kiderült. Szabó-Zalai Mihály azzal az ürügygyel, hogy lovait hizlalni akarja, száz gramm arzénikumot szerzett és apját megmérgezte. A tárgyalás előreláthatólag öt napig tart. Az érdeklődés igen nagy. Délelőtt a gyűkös fiut hallgatták ki, aki atyjának brutálisait cselelte.

A csanádapáczai mérgezési pörben ma délután Szabó Zalai Mihály vádlottat és feleségét hallgatták ki. Mindketten azt vallják, hogy apjukat szerették és nem volt okuk, hogy megmérgezzék. Nem lehetetlen, hogy az öreg tévedésből vagy öngyilkossági szándékából vett be mérget. A tárgyalás folyik.

SPORT.

Budapesti őszi lóversenyek.

— Negyedik nap. —

Ma teljes bizonyosságot kaptunk arról, hogy Fürgé legjobb talpon levő flyer háromévesünk. Csak nyakhosszal győzött ugyan, azonban ez a győzelem oly bizonyos volt, hogy ehhez nem fért kétség starttól fogva a czélig egy pillanatra sem. Ahogy vár-tuk, Poker volt legközelebb a Falb-kanczához, azonban a kétéves csak hosszabb távon juttathatta volna érvényre tudását, de így is magasra kell értékelnünk futását, ha tekintetbe vesszük, hogy Fürgé-hez oly közel tudott végezni. Bankár gyenge harmadik lett, de ezen nem is csodálkozunk, hisz tudott dolog, hogy a Falb-mén tavasszal van formája tetőpontján s már most is egy tavaszi értékesebb handicapre futott. A két Springer-ló: Mafői és Radoteur teljesen formán kívül van.

Hatalmas mezőny indult a Kétévesek őszi nagy handicapjében. Magali és Auwinkel közt oszlott meg a bizalom, de voltak hívei Pannoniának, Bony-nak és Munkás-nak is. Győztes a fogadott Auwinkel lett Bony előtt, a harmadik helyet pedig az elhanyagolt Szaragzén foglalta le.

Izgalmas finishsel ért véget a Kétévesek handicapja, ahol a régóta emlegetett Rafael oly osztatlan bizalomnak örvendett, hogy ellene alig játszóztak más lovat. A Falb-ivadék Janek erős keze alatt elég szépen futott, de a győzelemben osztozkodnia kellett az általunk jelölt Ferké-vel. Az utóbbinak a kvótája — daczára a Holtversenynek — tizenötszörös pénz volt. Elég jól szerepelt a versenyben Character is.

Jelöltjeink közül még Ferkén kívül Akác, Fürgé és Piroška arattak győzelmet.

Részletes eredmény a következő:

I. Eladók verseny. Díj 2000 korona. Táv 2500 méter. 1. Geist G. 46 stpk Akác 54 kg (Smutny), 2. Lanzendorf 54 és fél kg (Pesehka), 3. Arno 59 kg (Korb). Futott még: Titi II. Tot.: 10:87, 40:74, 58. Könyvfogadások: 2 Lanzendorf, Titi II., 2 és fél Arno, 3 Akác.

II. Nyeretlenek verseny. Díj 3000 korona. Táv 1500 méter. 1. Mr. Madden 36 pk Senta 56 és fél kg (Pretzner), 2. Nena Sahib 58 kg (Korb), 3. Radium 58 kg (Janek). Futottak még: Jelen, Mortimer II., Rózsaszál, Jó Pész. Biztosan fél hosszal nyerve, két és fél hosszal harmadik. Tot.: 10:33, 40:52, 108, 48. Könyvfogadások: 1 és fél Radium, 2 és fél Senta, 3 Rózsaszál, 6 Mortimer II., 10 a többi.

III. Kétévesek őszi nagy handicapja. Díj 10.000 korona. Táv 1500 méter. 1. Dreher A., pm Auwinkel 50 kg (Varga), 2. Bony 55 kg (Gulyás), 3. Szaragzén 47 és fél kg (Guttman). Futottak még: Barna legény, Vignette, Visz, Dank! . . . Sage, Munkás, Nándor, Oh dear, Magali, Pannonia, Gnat, Duty. Könnyen két hosszal nyerve, fejhosszal harmadik. Tot.: 10:68, 40:112, 102, 263. Könyvfogadások: 5 Auwinkel, Magali, 7 Bony, Munkás, 6 Pannonia, 8 Vignette, Visz, Nándor, Dank! . . . Sage, 10 a többi.

IV. Őszi kísérleti verseny. Díj 10.000 korona. Táv 1100 méter. 1. Mautner V. 36 pk Fürgé 61 kg (Korb), 2. Poker 51 kg (Hewitt), 3. Bankár 62 és fél kg (Pretzner). Futottak még: Radoteur, Mai foi. Könnyen nyakhosszal nyerve három hosszal harmadik. Tot.: 10:26, 40:58, 64. Könyvfogadások: 1 és egyenyed Fürgé, 2 és egyenyed Poker, 3 Bankár, 5 Mai foi, 10 Radoteur.

V. Kétévesek handicapja. Díj 6000 korona. Táv 1000 méter. 1. Lov. Landau H. sm Rafael 53 és fél kg (Janek), 1. Zombory E. urnó pm. Ferké 52 és fél kg (Winkfield), 3. Character 55 és fél kg (Shaw). Futottak még: Roda-Roda, Fabel, Katapila, Rahl, Csecebaba, Enniskillen, Grazia Tanto, Libuska, Aleza, Du, Romola, Bezzentő, Pinty, Magyar, Baby II., Anyucai. Holtverseny, három hosszal harmadik. Tot.: 10:16--147, 40:72--168, 98. Könyvfogadások: 2 Rafael, 5 Character, 6 Bezzentő, 7 Romola, 8 Enniskillen, Katapila, 10 Rahl, Fabel, 12 Csecebaba, Libuska, Aleza, 16 Roda-Roda, Ferké, Grazia Tanto, Du, 20 a többi.

VI. Monori díj. Díj 3000 korona. Táv 1100 méter. 1. Schlesinger B. 46 sk Piroška 50 és fél kg (Pretzner), 2. Ambrosine 50 és fél kg (Gulyás), 3. Romulus 48 és fél kg (Schuster). Futottak még: Dinna Forgive, Csalanna. Fél hosszal nyerve, két és fél hosszal harmadik. Tot.: 10:30, 40:60, 64. Könyvfogadások: 2 Piroška, Romulus, 3 Ambrosine, 5 a többi.

( ) FTC—Galata Serai FC 7:1. Közel kétezer ember jelenlétében mutatkozott be ma délután az üllői-uti pályán a legjobb török labdarugó-csapat, a Galata Serai Football Club. A mérkőzést a Ferencvárosi Torna Club óriási fölénnyel nyerte meg, mert a törökök magas passzjátékkal dolgoztak és a zöld-fehérek védelme ezt könnyen szerelte le, míg a FTC lapos passzjátékát és támadásait a törökök védelme nem tudta feltartóztatni. A kapus, középfedezet és jobbösszekötő váltak ki a törököknél jó játékkal, míg a FTC-nél Schlosser, Korodi és Szeitler volt kitünő formában. Az első félidőben változatos játék után a FTC Szeitler és Korodi révén két gólt ér el, amit a törökök középcsatárjának ügyes kiszökése követ és a magyar halban a törökök egyetlen gólja. Halftime után a zöld-fehérek döntő fölénnyel jutnak és bár a Galata Serai védelme elsinte ellenáll a támadásoknak, de a huszadik percben Schlosser lövése védhetetlenül a török hálóba jut. Ezután Korodi és Szeitler rugják a második félidő további négy gólját. Bíró: Sugár.

( ) Szövetségi döntőmérkőzés. A Ferencvárosi Torna Club és a Budapesti Atlétikai Klub II. csapata szombat délután tartják meg a szövetségi díjért a mérkőzésüket Sugár bírásodása mellett. Az első csapatok bajnoki mérkőzésüket vasárnap délután négy órakor tartják szintén Sugár bírásodásával. Előzőleg a Magyar Testgyakorlók Köre játszik a „33” Football Clubbal a bajnokságot.

( ) A bajnokság állása. Az 1911/12-es bajnokság első őszi fordulójának negyedik hetében még a bajnokság állása egyáltalában nem alakult ki. A múlt évben szépen szereplő csapataink közül különösen a Törökvés esett vissza, aki eddigi három mérkőzését elvesztette. A Ferencvárosi Torna Club van az első helyen, míg a második helyet a Nemzeti Sport Club foglalja el 4 ponttal. Az FTC-én kívül a BAK és a BTC veretlen má

csak, de a középsőnek egy, az utóbbinak pedig két eldöntetlen mérkőzése van.

I. osztályu bajnokság.

	pontsz.	adott	kapott	hátr.
	goalok	mérkőz.		
1. Ferencv. Torna Club	6	13	3	6
2. Nemzeti Sport Club	4	5	3	6
3. Budapesti Torna Club	4	4	3	6
4. Terézvárosi Torna Club	4	6	6	6
5. Budapesti Athlet. Club	3	7	4	7
6. Magyar Athletikai Club	3	5	9	5
7. „33” Football Club	2	2	3	7
8. Magyar Testgyak. Köre	1	3	4	7
9. III. ker. TVE.	1	2	8	6
10. Törekvés	0	2	5	6

KÖZGAZDASÁG.

A Rimamurány-Salgó-Tarjáni Vasmű R.-T. merlege.

— 10,599.412.97 korona tiszta nyereség. —
Budapest, szeptember 28.

Az egymásra torló szeszácziós nemzetközi események szinte eltereltek a figyelmet a helyi piac mai nagy eseményéről, a Rimamurány-Salgó-Tarjáni Vasmű R.-T. mai mérlegmegállapító üléséről. Pedig ez minden figyelmet megérdemelt, mert a megállapított szeszácziós rekordmérték egyenesen szeszácziós-számba ment. A társaság a múlt évi 8,557.693.44 koronával szemben 9,351.178.14 korona nyereséget mutat ki, ami az 1909—10 évi 1,248.234.83 korona nyereségáthozattal együtt 10,599.412.97 koronára emelkedik. Oly óriási eredmény ez, melyet a mi aránylag kicsi terjedelmű vasiparunk mellett bámulatosnak kell tartanunk. Ez az eredmény azonban bizonyítja azt, hogy a Rimamurányban a mi vasiparunknak is egy európai súlyú vállalata van, melynek nagy koncepcziója vezetése nemcsak a vállalat kitűnő jövedelmezőségét biztosítja, hanem tekintélyt szerez a magyar vasiparnak külföldön is.

A kimutatott hatalmas nyereség természetesen arra képesíti a társaság igazgatóságát, hogy a múlt évi 32 koronás osztalék helyett az idén — amint azt az „Egyetértés” már régebben jelezte is — 35 koronás osztalékot fizessen. Azonban ez az osztalék egyáltalában nem meríti ki a Rimamurányi alaptőkéjének kamatozási képességét, mert hiszen az igazgatóság ismert, óvatos üzletpolitikája a mérleg megállapításánál is érvényesül. A nyereség felosztására vonatkozólag ugyanis az igazgatóság azt javasolja, hogy az alapszabályszerű és rendkívüli leírások és tartalékolások céljaira a múlt évi 1,810.931.65 koronával szemben az idén 2,062.426.70 korona fordítsassék. A fennmaradó 8,536.986 korona 27 fillér öszegből az alapszabályszerű jutalékok és a rendes tartalék-alap szaporítására fordított öszegzek levonása, továbbá 600.000 koronának a külön tartalék-alaphoz való ceatolása, a tiszti nyugdíj-alapnak 100.000 koronával és a munkás-társuladának 75.000 koronával való javadalmazása után a régi 32,000.000 korona részvénytőkét képező minden 200 korona névértékű részvény után — amint már fentebb is jeleztük — 17½ százalékos osztalékkul 55 korona fizetessék ki a tavalyi 16 százalékos = 32 koronával szemben, a fennmaradó 1,287.336 korona 10 fillér pedig új számlára vezetessék elő.

A mérlegről a tőzsde már előre tájékozódva volt s azt már egyrészt beszámoltatta is. Mindazonáltal a kitűnő üzleteredmény hatása alatt a részvények ma 681 koronáig emelkedtek.

A Hernádvölgyi mérlege.

Ma állapította meg mérlegét a Hernádvölgyi Magyar Vasipar R.-T. igazgatósága is. A június 30-án lezárt mérlegben a kifizetett passzív kamatok és megejtett leírások lovanása után 3,016.295 korona 95 fillér mutatkozik a tavalyi 2,698.647 korona 93 fillérrel szemben. Az igazgatóság határozatilag kimondotta, hogy a közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a 12,000.000 koronányi részvénytőke után 1,680.000 kor. fizetessék ki 14 %-os osztalék-

ként a tavalyi 13 %-al szemben, rendkívüli leírásokra és adótartalékokra 900.000 korona fordítsassék a tavalyi 800.000 helyett, a tartalék-alap, úgy mint tavaly, 300.000 koronával javadalmazassék és a jutalékokra fordítandó összeg levonása, valamint a munkás-társuladák 50.000 koronával való javadalmazása után fennmaradó 109.847 korona 81 fillér új számlára vezetessék elő.

Az Industria Bank R.-T. tranzakciója. Az Industria bank részvénytársaság — amint értesülünk — beolvad egyik kitűnően vezetett és elsőrendű eredményekkel működő fővárosi közpénztárba. Az Industria bank r. t. 1909-ben alakult 300.000 korona alaptőkével.

Az altruista bank új igazgatója. Ma megírtuk, hogy dr. Horánszky Lajost kinevezték az új agrár-bank igazgatójává és a jogügyi osztály vezetőjévé. Most arról értesülünk, hogy nem Horánszky Lajost, hanem dr. Horánszky Dezsőt nevezték ki. Előléptetések a Rimamurányinál. A Rimamurány Salgótarjáni Vasmű R.-T. mai mérlegmegállapító ülésében dr. Bíró Pál cégvezetőt kereskedelmi igazgatóvá, Neustadt Rezső cégvezetőt pedig igazgatói címmele irodafőnökké nevezte ki. Mindketten régi érdemes tisztviselői a társaságnak. Előléptetésük általános rokonszenvvel találkozott. Dr. Bíró Pált kiváló tudása és nagy szorgalma már régen ismertté tette az igazgatóság előtt s a társaság nem egy nagy műveletében jutott neki előkelő szerep. Nagy értékű és egyre szélesebb körre terjedő tevékenységének új czime és hatásköre még előkelőbb teret juttat, aminek hatását bizonyára rövid idő múlva érezni fogja a társaság ügyvitelére is. Szimpatikus modora általános népszerűséget szerzett neki a társaság klienturájában is, hol előléptetése élénk visszhangra fog találni.

A „Hermes” közgyűlése. A „Hermes” Magyar Általános Váltóüzlet-Részvénytársaság ma tartotta meg Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklésével ezévi rendes közgyűlést. Az igazgatóság javaslatát, mely szerint a 458.328 K 44 fillért kitevő tiszta nyereségből részvényenként husz korona fizetessék ki osztalék fejében, a közgyűlés elfogadta s hozzájárult az igazgatóság amaz előterjesztéséhez is, hogy a tartalék-alap százezer koronával javadalmazassék, amivel a tartalék-alap kerek kétfélmillió koronát fog elérni. Az igazgatóságba új tagokul Epstein Egont és dr. Helvey Tivadart választották meg: a felügyelő-bizottság eddigi tagjait újra megválasztották. A közgyűlés után az igazgatóság alakuló ülést tartott, amelyen elnökké Ullmann Adolfot, alelnökké pedig Trebitsch Ignácot választották meg. A Hermesnek a közel négy évtizeden át fennállott Felix Epstein-féle bank- és váltóüzlet átvételével kapcsolatosan Bécsben létesített fiókja október 1-én kezd meg működését.

Háborús hírek a tőzsdén. A tegnapi szilárd irányzat nem volt állandó. Ma olyan magán-táviratok érkeztek, amelyek azt jelentették, hogy az oroszok már partraszállottak Tripoliszban. Ehhez a hírhez még az amerikai tőzsdékről érkezett lanyha jegyzéshírek is járultak. A közönség részben pesszimizálisan ítélte meg a helyzetet s eladói megbízatásokat adott. A felszaporodott árukinálat teljesen elnyomta a kezdetben mutatkozó keresletet, miáltal az árnívó fokozatosan -- 2—4 koronával — csökkent. A déli tőzsde lefolyása is igen vontatott volt. Berlinből az amerikai jegyzésekkel kapcsolatban gyenge jelentést közöltek, ami még több árut hajtott a piacra. Az irány ennek hatása alatt tovább gyengült, de utóbb barátságosabb hangulat kerekedett felül. A nagybizományosok zöme a tripoliszi kérdés békés elintézésében feltétlenül bízik, még a legújabb radikális fordulat dacára is és a börze iránt megnyilvánuló rokonszenvének akként ad kifejezést, hogy időnkint nagyobb létszámú vásárolja és vásároltatja a határidős papirokat. A déli tőzsde zárata felé ezért ismét javulásnak indultak az értékek, de már későn, mert a déli forgalom lecsöngésével az emelkedés megakadt. A készáru-piacon szilárd megnyitás után a Cukor 100, a Ganz 50 koronával, a többi csak szerényebb mértékben hanyatlott a Borsod-Miskolci mázom kivételével, mely 15 koronával javult. A járadék-piacon a 4 százalékos magyar koronajáradék néhány fillérrel olcsóbban volt kapható. A mai árhullámzást, összehasonlítva a tegnapiakkal, a következő táblázatunk mutatja:

Volt ugyanis

	sept. 26.	sept. 27.	sept. 28.
Magyar hitei	820.—	837.50	833.—
Osztrák hitel	635.50	641.50	633.—
Magyar Bank	718.—	724.—	720.—
Felzámog Hitelbank	480.—	486.—	483.—
Rimamurányi	669.—	674.—	681.—
Közuti	793.—	800.—	793.50
Városi	404.—	410.—	408.—

Bécsben az izgalom, mely tegnap a newyorki tőzsdén erőt vett arra a hirre, hogy az amerikai kormány új intézkedésekre készül a trüsztek ellen, annál kedvezőtlenebbül befolyásolta a mai elűtőzsdén az irányzatot, mert a tripoliszi kérdésre vonatkozólag is kedvezőtlen hírek érkeztek. Ilyen körülmények között a tegnap elért árjavulások egy része, helyi realizációk folytán veszendőbe ment. Általánoságban azonban a forgalom nyugodtan fejlődött, mert a spekuláció új hirtet várt az Olaszország és Törökország között folyamatban levő tárgyalásokról. Később az irányzat magánvásárlásokra ismét szilárdult és a vezető értékek veszteségük egy részét behozták. A déli tőzsdén alacsonyabb berimni jegyzések és az a hír, hogy a porta Olaszországnak Tripoliszra vonatkozó követeléseit teljesíthetőnek tartja, álmennéleg könnyű árcsökkenést idézett elő. Zárlat csendes.

Berlinben a tegnapi newyorki tőzsde lehangolást okozó lefolyása az Iron Age szaklapnak az amerikai vaspiacziók között kedvezőtlen jelentése és a politikai hírek az árfolyamokra a megnyitáskor elgyöngítő hatással voltak, főleg miután a spekuláció igen tartózkodó volt. Erősebben azonban csak bányáértékek, villamossági és egyes közlekedési értékek szenvedtek, utóbbiak közül varsó—bécsi vasút részvényei, amelyek 3 százalékos veszteséget szenvedtek. Jól voltak tartva a gőzhajós-részvények. Járadékok közül török sorsjegyek valójában jobbak voltak, míg a 3 százalékos orosz államkölcson és 1902. évi oroszok szintén estek. A további folyamatban a piac a mérsékelt árfolyamokra való tekintettel némi vásárlási kedvet mutatott, aminek következtében egyes bányáértékek javultak, a német vaspiaczióról szóló kedvező jelentések hatása alatt is. Általában azonban a forgalom nagyfokú kedvtelenség jellegét viselte magán. Az utőtőzsdén a Párisból érkezett gyöngébb jelentésekre csökkenő mozgalom fokozódott. A készáru-piaci értékei jól voltak tartva. Napipénz 3%, utőmőpénz 6%—6¼%, magánkamatláb 4¼%.

A Kereskedelmi Bank új fiókja. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank holnap nyitja meg VII. Rákóczi-ut 84. szám alatt, az ezen vidéken lakó közönség kényelmére Erzsébetvárosi fiókostályát. A Kereskedelmi Bank ezen fiókostályának főnökévé Abonyi Viktor főtitviselőt nevezte ki.

Meghosszabbították a cukorkartelt. Ismeretes az a sok huza-vona, mely a cukorkartel meghosszabbítása körül folyt. A nehézségeket végleg elsimítani nem is sikerült, azonban az összes gyáarak megegyeztek abban, hogy a kartelt ideiglenesen egy évre meghosszabbítják 1912. szeptember 30-áig. Ezt a megállapodást a Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesülete báró Hatvany Deutscht Sándor elnöklete alatt tegnap jóvá is hagyta. Eredetileg az volt a szándék, hogy az eladási egyezményt az Ausztriában elfogadott megállapodásoknak megfelelően 1917 szeptember 30-ig fogják meghosszabbítani, de a magyar cukorgyárosok kényszerítve voltak erről a szándékról lemondani, mert a hazai cukorgyáraknak egész sora új követelésekkel állott elő, amelyek kivihetetleneknek mutatkoztak. A teljes ülés elhatározására továbbá az a körülmény is befolyással volt, hogy az új cukorgyári alapításoknak jelentékeny száma a belföldi eladási szervezet alapviszonyait annyira befolyásolja, hogy az elhárítandó nehézségek ma még át sem tekinthetők. Az egy esztendőre szóló meghosszabbítás ennek következtében provizoriomot jelent és a még annak az évnak a vége előtt az eddigi és az új gyáarak között megindítandó tárgyalásoknak eredménye lesz elhatározó abban a tekintetben, hogy a belföldi eladásra vonatkozó egyezmények az Ausztriában létesített megállapodásokkal összhangzásba lesznek-e hozhatók.

Tallózás a cégjegyzékből. Kovaföld ipari és téglagyár részvénytársaság cég alatt 200.000 korona alaptőkével új vállalat alakult, melynek célja kovaföldnek kitermelése, feldolgozása és felhasználása téglagyártásra. — Ugyancsak új vállalatot jegyezt be a cég hivatal Magyar szörűzem és lőszórfontógyár részvénytársaság cég alatt 800.000 korona alaptőkével. A vállalat tárgya mincennemű állati szörnek beszerzése, feldolgozása, továbbá gyapotkártolás. — Új építkezési vállalat a Magyar Általános Építő Részvénytársaság is, melynek egy millió korona az alaptőkéje. — Radial malomépítkezési részvénytársaság cég alatt 150.000 korona alaptőkével olyan vállalat alakult, mely malomberendezési tárgyak gyártásával malomfelszerelési cikkek készítésével, feldolgozásával és eladásával kíván foglalkozni. — Bejegyezte továbbá a cégjegyzék Kislakás részvénytársaság cég alatt olyan vállalatot, melynek lakások kibérlése, felépíttetése, bérbeadása, házak vétele a programja. S ezt a dus programot 120.000 korona alaptőkével akarja megvalósítani. — A Turul czízygyár részvénytársaság új igazgatósági tagját, Engel Pált, az Angol-Oszták Bank budapesti főkelepelnek igazgatóját a cégjegyzék most jegyezte be.

A szatmári gazda-nagygyűlés. Ma reggel kezdődött Szatmárott a Magyar Gazdaszövetség nagygyűlése, amely az ott napirendre kerülő aktuális gazdaságpolitikai kérdések révén majdnem az egész ország nagy érdeklődését keltette fel. A gyűlésen az északkeleti vármegyéből majdnem negyedszáz gazda jelent meg. A gyűlés 10 órakor vette kezdetét. Darányi Ignác megnyitván a gyűlést, megtartotta megnyitó beszédét, melyben utalva az osztrák követelésekre, hangsúlyozta, hogy a magyar gazdaközönség az általános drágaság enyhítésére közreműködni akar, de soha sem fog megkérdőjelezni a magyar mezőgazdaság föllaldozásával. Már pedig az osztrák kormány vámpolitikai követeléseinek a sikere, a magyar állattenyésztés megfojtását jelentené. *Nem a Balkánról és Argentínából kell húst behozni, hanem a mi állattenyésztésünket fejleszteni.* Elítélőleg nyilatkozik arról az eshetőségről, hogy a magyar kormány rést enged tenni mezőgazdaságunk vámvédelmében. Mi Ausztriának fizetünk iparcikkéikért, de Ausztria sajnálja pénzét a mi terményeinkért. Ha Ausztria észre nem tér, a magyar gazdák fölszólítják a magyar kormányt, hogy már most kezdje meg az előkészületeket az önálló vámterületnek 1917-ben való föllállítására. A kormány veszedelmes lejtőre jutott komoly, kényszerítő ok nélkül. Foglalkozik ezután a miniszterelnöknek a huszárparaszti küldöttségnek adott válaszával. Szomorú ez a válasz, mert a miniszterelnök nem érzi át, hogy tulajdonképpen mi volt a kiegyezés és a balkáni kontingens eredeti intenciója. Ha a miniszterelnök nyilatkozatai ebben a kérdésben a kormány végleges álláspontját képviselnék, akkor kétségbe kellene esnünk a helyzet fejleményei elől. A bécsi lapok ebből ugyanis azt magyarázzák, hogy a kormány rendeleti uton akarja megengedni a szarvasmarhabehozatalt, ha ez való, ugy ez az alkotmány és az alkotmányos garanciák súlyos megsértését jelentené. Ilyen konzekvenciák mellett kár volna a kereskedelmi szerződéseket a törvényhozás elé vinni. Ha a kormány mögött olyan nagy és szilárd többség áll, az ne legyen a gyengeség, hanem az erő forrása. A bécsi tárgyalásokról csak a paizsszal, vagy a paizon lehet visszatérni. Gróf Károlyi Mihály az aktuális gazdaságpolitikai helyzetben jelentkező sérelmeket sorolta fel, megvilágítván a gazdákat érdeklő kérdéseket. Előadása képesen határozati javaslatot is tartalmazott elő, mely a gazdák kívánásaival foglalkozik. A nagygyűlés a határozati javaslatot egyhangulag elfogadta. Gróf Mailáth József előadása következett erre, aki utalva a városok és falvak feszült viszonyára, szociálpolitikai alapon igazolta, milyen erős oszlopai a falvak a nemzeti gazdaságnak. Kimutatta a városokban való vándorlás káros hatásait, amelyekkel szemben azt ajánlotta, hogy ugy a kormány, mint a társadalmi tényezőknek arra kell törekedni, hogy a falusi nép jóléte s ezzel a társadalmi béke biztosítva legyen. Mezőssy Béla nagy tetszés közben beszélt a gazdák parlamenti érdekeiről. A gazdáknak nagyobb figyelmet kell arra fordítani, hogy a parlament álljon a mezőgazdaság érdekei mellett s ne engedje az osztrák tulkapások áldozatául odadobni a már

már nekilendült magyar állattenyésztést. A temperamentumos beszéd, mely az agrárprogram parlamenti érvényesítésére mutatott rá, páratlan lelkesedést idézett elő. Meskó Pál beszéde a földművelői szövetezeketéről hasonló hatást keltett. Jékely László a legelők javításának a szükségességéről szölt, mire a gyűlés véget ért.

A czukorgyárosok a MÁV tarifaemelésé ellen. A Magyar Czukorgyárosok Egyesülete mai ülésén foglalkozott az államvasutak részéről tervezett újabb és jelentékeny tarifaemeléssel, amelyvel szemben az egyesület állást foglal, továbbá a mesterséges édesítő szerekre vonatkozó monopoliumpolitikával, a szennyvizekre vonatkozó önkormányzati foglalkozással, amelyekre vonatkozólag a teljes ülés egyhangulag elfogadta az elnökség részéről eléje terjesztett javaslatokat.

Az adóprés ellen. Az ország ipari és kereskedelmi érdekképviseletei sorra szólalnak föl azok ellen az óriási adóemelések ellen, amelyekkel az idén sújtották a kereskedőket és iparosokat. Így a temesvári kereskedelmi és iparkamara ma délután lovag Vest Ede udvari tanácsos elnöke alatt közgyűlést tartott, melynek legnevezetesebb tárgya a városi adókövető bizottság által megejtett adókirovás volt. A kamara szokatlanul teréyes hangon állást foglalt az adókirovás ellen és különösen a III. oszt. kereseti adóknál állapított megóriási emelkedést. Így a belvárosban 147 százalékos tesz ki a pénzügyigazgatóság által javaslatba hozott és az adókövetőbizottság által kimondott adóemelés. De a többi városrészekben is 40 százalékos adóemelésről beszéltek. A kamara elhatározta, hogy az indokolatlan adóemelés ellen átír az adófölszámítási bizottsághoz, kérve az adóösszegek leszállítását. A kamara továbbá elhatározta, hogy egy Temesvárott felállított felső építészeti ipariskola érdekében kérvényt intéz a kereskedelmi minisztériumhoz. A városi tanoncziskolának 1000 korona évi segélyt szavazott meg a kamara. Végül elhatározta, hogy a kormányhoz intézendő feliratban megsürgeti az ipartörvény revízióját.

A szüreti kilátások. A magy. kir. földművelésügyi miniszterhez a szőlészeti és borászati felügyelők által beérkezett jelentések alapján a következőkben ismertetjük a szüreti kilátásokat: A szőlők előrehaladt fejlődése és a több helyen már megkezdődött szüretelési munkálatok a szőlő, illetve must terméskilátásai felé irányítják a gazdák figyelmét. Ez okból szükségesnek látszott az erre vonatkozó adatokat összegyűjteni s az alábbiakban közléstenni. 1. *Budapesti kerület.* (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye felsőrésze, Fejér vármegye). A szőlők fejlődése általában jó. Szekszárdi kerület (Tolna- és Somogy vármegye). A szőlő érése annyira előrehaladt, hogy a fehér bor fajta szőlők szüretje megkezdődött. A termés mennyiségileg csak közepes lesz. 3. *Pécsi kerület.* (Baranya vármegye). Átlagban közepes várható. 4. *Topolcai kerület.* (Zala vármegye). Közepes mennyiségű, de jó minőségű termés várható. 5. *Pápai kerület.* (Veszprém, Győr és Komárom vármegye). Mennyiségre közepes, minőségre jó termésre van kilátás. 6. *Soproni kerület.* (Sopron és Vas vármegye). Mennyiségileg közép, minőségileg jó termésre van kilátás. 7. *Pozsonyi kerület.* (Pozsony és Moson vármegye). Igen jó minőségű, de közepes mennyiségű termés várható. 8. *Balassagyarmati kerület.* (Nógrád, Nyitra, Bars, Esztergom és Hont vármegye). Ha rothadás nem áll be, igen jó minőségű közepes termésre van kilátás. 9. *Egri kerület.* (Heves és Jász-Nagykun-Szolnok vármegye). Ugy mennyiségre, mint minőségre jó termésre van kilátás. 10. *Miskolci kerület.* (Borsod, Gömör és Kishont vm.) Mennyiségre gyenge közepes, minőségre jó termésre várható. 11. *Tarcsai kerület.* (Zemplén és Abauj-Torna vm.) Jó minőségű közepes termés várható. 12. *Teregszászi kerület.* (Bereg, Ung és Szabolcs vármegye). Közepes mennyiségű, de igen jó minőségű várható. 13. *Szatmári kerület.* (Szatmár és Ugocsa vármegye). Középtermés, de jó minőség várható. 14. *Szilágyoslyói kerület.* (Szilágy vármegye). A bortermés kilátások 25%-kal csökkentek, a minőség azonban kedvezőleg hat a szárazság. 15. *Bihardíszegi kerület.* (Bihar és Hajdu vármegye). Egyes korszégekben bő, általánosságban azonban közepes termésre van kilátás. 16. *Ménási kerület.* (Arad vármegye). Ös hiánya miatt a fűtők nem elég teltek, csak közepes termésre várható. 17. *Fehértompai kerület.* (Temes és Krassó-Szörény vármegye). A bor minősége igen jónak ígérkezik. 18. *Kecskeméti kerület.* (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alsó része, Csongrád, Békés és Csanád vármegye). Gyenge közepes és kiváló minőség remélhető. 19. *Szabadkai kerület.* (Bácsbodrog és Torontál vármegye). A minőség elég jó, a mennyiség közepes. 20. *Nagynyéki kerület.* (Alsófehér, Szeben és Hunyad vármegye). Alsófehér vármegye

gyében közepes, Hunyad és Szeben vármegyében gyenge lesz a termés, a minőség azonban kitűnő. 21. *Dicsőszentmártoni kerület.* (Kisküküllő és Nagy-küküllő vármegye). A szőlő rendszeresen fejlődik. Mennyiségre közepes, minőségre jó termésre van kilátás. 22. *Marosvásárhelyi kerület.* (Marostorda, Tordaaranyos, Kolozs, Szolnokdoboka, Beszterce-Naszód vármegye). Középtermés várható.

Magyar talpa Délafrikában. A délafrikai vasutak igazgatósága elhatározta, hogy próbaképpen átvessz egy ezer darab magyar talpát. Ha a próbaszállítmány beválik, Délafrikában jelentékeny mennyiségű magyar talpát lehet elhelyezni.

Az osztálysorsjáték mai húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

Hatvan ezer koronát nyert: 21320,	
Ötven ezer koronát nyert: 19640,	
Huszonezer koronát nyert: 92110,	
Tíz ezer koronát nyert: 94608,	
Ötezer koronát nyert: 65713,	
Kétezer koronát nyertek: 6107 12695 12695 15220	
16371 23312 27556 32002 32176 32866 34494 34064	
37116 37833 46030 48223 50496 54441 58147 69960	
76798 80552 84034 95435 97662 97664.	
Ezer koronát nyertek: 7337 7368 10246 14699	
15320 18634 19017 19029 19287 19317 23379 26902	
28280 35518 37874 38090 41405 41563 53625 53647	
61874 65987 73927 80424 80679 81122 81322 82988	
83407 84568 85086 8973190854 92040 92707 92960	
99801 102162.	
Ötszáz koronát nyertek: 2661 6658 9270 9303 11155	
11902 13824 15571 15676 21394 21561 24118 25589	
26192 26706 27780 32674 34816 34844 36119 35265	
36554 39230 41663 42173 46148 47051 47650 48616	
49796 50087 50540 51659 52250 54910 54230 55414	
56961 57130 58163 58595 59354 65039 65880 69229	
74580 75784 77405 77515 80944 81912 83128 83242	
86181 86325 87141 87447 87741 88410 90750 92295	
93288 92913 94420 94761 98252 98570 101660 101895	
102600 105204 105550 105677 106325 109220. A többi kihuzott sorsjegyek kétszáz koronát nyertek.	

Török szerencsés örök! Az osztálysorsjáték mai húzásán az 50.000 koronás főnyereményt a 19640 számú sorsjegy 4 nyolcad részével ismét a Török A. és Társai Bankhoz r. t. (Budapest, Szervita-tér 3.) szerencsés vevői nyertek.

Most kezdődtek meg a VI. osztályú főhúzások és a Bankó részvénytársaság (Andrássy-ut 60.) már is két 5000 koronás főnyereményt és a mai napon pedig egy 94.608 számú sorsjegyre a 10.000 koronás főnyereményt fizetheti ki szerencsés vevőinek, Bankó sorsjegye Bankó!

Koburg Fülöp herceg vasművei. Egyes lapok azt a hírt közölték, hogy Koburg Fülöp herceg garamburzenzei vasművei és Dobsina melletti bányái eladók. Ezzel szemben a valóság az, hogy a Ferdinánd szász-koburg herceg hitbizományhoz tartozó garamburzenzei vasművek, a strazsenai égetőművek és a Dobsina melletti bányák eladásáról volt ugyan szó, de ma már nem aktuális az eladás. Kiténik ez abból is, hogy a vasművek a Ferdinánd herceg-féle hitbizományhoz tartoznak, holott a hírek szerint a Kohary-féle hitbizománynak Fülöp szász-koburg-góthai herceg fia, Lipót herceg által való átvételéről van szó. A két hitbizomány igazgatásában szándékolt változásról szöle hír pusztá kombináció.

Nagybirtokváltás. Gróf Vay Ádám megvette Kállay Adrienne és Lónyay Ferenc szarbolesmegyei 3200 hold nagyságú birtokaikat 2.400.000 koronáért. — Dr. Döri József nagykanizsai ügyvéd a napokban 260.000 korona árért megvette Bessenyei Géza földbirtokos 378 holdas birtokát a vasmegyei Öndödon.

Gyapjuárverés. A Magyar Általános Hitelbank gyapjuárveréseinek mai második napján árverésen gyengébb választék és a vevők csökkent érdeklődése következtében a hangulat gyengült anélkül azonban, hogy a tegnapi aralap változott volna. Magas finomságú bárnygyapju iránt, mint rendszeren, most is nagy érdeklődés nyilvánult és a fizetett árak teljesen azonosak a tavalyiakkal. Az árverésre került 2952 zsák gyapjuból 1000 zsák kelt el.

Nyiltter.

rovatban közölték, nem vállal felölísszöget a szerkesztőség.

Az automobil-sport legnagyobb veszedelme

nem a baleset lehetősége, hanem a komoly meghülés valószínűsége. Különösen hölgyek vannak ennek a veszedelemnek kitéve, ezért kellene, hogy minden automobil-utazásra vigyenek magukkal egy doboz valódi Fáy-féle úsvány-pasztillát. A pasztillák megvédik a száj és a nyelv nyákhártyáit az éles levegő és a por hatásától és gyorsan megszüntetik a már meglevő ingert. Egy doboz ára 1 kor 25 fillér, de jól vigyázzon, nehogy hamisítványt adjanak.

Főképviselet Magyarországra és Ausztriára: W. Th. Guntzert, cs. és kir. udv. szállító, Wien IV/1, Grosse Neugasse 17.

TOKAJI BOR

a BOROK KIRÁLYA!

Legpompásabb élvezeti cikk,
a leghathatósabb gyógybor!

Feltétlenül HERCZEG
WINDISCHGRAETZ LAJOS
eredeti vártöltésű legyen.

Kapható mindenütt!!

Pinczészet: Sárospatak—Tokaj.

FORGALMI IRODA: Budapest, VI., Teréz-
körút 25., i. emelet.

TŐZSDÉK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE

Gabonátőzsde.

Budapest, szeptember 28.

A készáru-piaczon ma kifejezetten lanyha volt az irányzat. Kielégítő kínálattal szemben a malmok nagyon tartózkodók voltak, kovese vásároltak és rossz árakat ígértek. Emiatt és mivel másrészt az árúbiratosok sem erőltették a dolgot, korlátozott maradt a forgalom, amelyek folyamán mindössze 20.000 q buza kelt el 7 és fél—10 fillérrel a tegnapiaknál olcsóbb áron. A legdrágább eladási ár 12.17 és fél korona volt 81 kilós tiszavidéki buzáért, a legolcsóbb pedig 11.35 korona 76 kilós román ó-buzáért. Egyéb gabonaneműek közül a rozs 7 és fél fillérrel, a zab 5—10 fillérrel olcsóbb, a tengeri szilárd, az árpa lanyha. Forgalomba került: 3800 q rozs 9.77 és fél—9.82 és fél koronás áron, 300 q zab 9.45—9.60 koronás áron és 200 q tengeri 9 koronás áron. A határidőpiaczon a mai üzlet kedvtelenül és a tegnapi zárlatnál csekélységgel alacsonyabb jegyzésekkel indult meg. Kezdetben nagyon kevés vételkedv mutatkozott és mivel ezzel szemben a kínálat egyre fokozódott, ennek folytán lanyhult az irányzat és mérsékelten visszashorultak az árfolyamok. Később kissé javult a helyzet. A spekuláció visszavásárlásokat eszközölt, mire aztán barátságosabb hangulat mellett a mai árvészesség teljesen kipótoltatott. Az októberi buza 3 fillérrel a tegnapi zárlaton alul, 11.68 koronán indult, csekély forgalom mellett lassan 11.14-ig tovább gyöngült, később aztán 11.72-ig emelkedett és zárlatkor 11.71 koronán maradt. Az októberi zab 3 fillérrel a tegnapi zárlaton alul, 9.29 koronán indult, előbb lassan 9.32-ig javult, aztán sürgős kínálatra gyorsan 9.24-ig esőkent, majd ismét 9.28-ig javult és zárlatkor így is maradt. A tegnapi zárlathoz viszonyítva, végeredményképen ma az októberi buza árfolyama teljesen változatlan maradt, az áprilisi buza 2 fillérrel, az októberi zab 4 fillérrel, a májusi tengeri 3 fillérrel gyöngült, el- lenben az októberi rozs 1 fillérrel, az áprilisi rozs 2 fillérrel javult.

Kötöttet:

Buza. Tiszavidéki: 800 q 81 k 24.35 K, 800 q 81 k 24.35 K, 350 q 80 k 24.30 K, 900 q 80 k 24.30 K, 100 q 80 k 24.20 K, 6000 q 80 k 24.10 K.
Fejérmegyei: 1000 q 79.5 k 24.05 K.
Pestvidéki: 600 q 81 k 24.10 K, 150 q 80 k 24.10 K, 100 q 79.5 k 24.10 K, 300 q 79 k 24.10 K.
Kalocsai: 1130 q 79 k 23.60 K.
Bánási: 5000 q 79 k 23.80 K.
Bácskai: 2900 q 78.4 k 24.10 K.
Romániai: 3000 q 76 k 22.70 K, 1200 q 76 k 22.70 K.

Rozs: 120 q 19.06 K, 2000 q 19.60 K, 1300 q 19.60 K kpf pp, 150 q 19.60 K, 500 q 19.55 K, kpf pp.

Zab: 100 q 19.20 K, 100 q 19.10 K, 100 q 18.90 K.

Tengeri: 150 q 18.— K kpf.

A készáru jegyzése a mai tőzsdén a követ.

Kezdő volt:

Buza	kilós	ára 100 kg.	kilós	ára 100 kg.
Tiszavidéki, új	75	—	79	23.40—23.70
"	76	—	80	23.50—23.85
"	77	—	81	23.75—24.—
"	78	—	82	—
Fejérmegyei, új	75	—	79	23.20—23.45
"	76	—	80	23.35—23.65
"	77	—	81	23.45—23.85
"	78	—	82	—
Pestvidéki, új	75	—	79	23.30—23.55
"	76	—	80	23.45—23.80
"	77	—	81	23.55—23.95
"	78	—	82	—
Bánási, új	75	—	79	23.35—23.65
"	76	—	80	23.50—23.80
"	77	—	81	23.60—23.95
"	78	—	82	—
Bácskai, új	75	—	79	23.40—23.70
"	76	—	80	23.50—23.85
"	77	—	81	23.65—24.05
"	78	—	82	—
Rozs I. rendű új	—	—	—	19.75—19.95
középmínőségű új	—	—	—	19.40—19.65
Arpa takarmány I. rendű	—	—	—	18.10—18.50
II.	—	—	—	17.70—18.—
Zab I. rendű	—	—	—	19.30—19.70
II.	—	—	—	18.90—19.10
Tengeri belföldi új	—	—	—	17.70—17.90
Köles	—	—	—	—

A határidőpiaczon kötöttet:

Délelőtt:

Előfordult kötések (50 kg.-kint) 1911-re:

Buza 1912 áprilisra	12.01—01—12
Buza októberre	11.68—70—64—72—71
Rozs áprilisra	10.48—40—44—38—45—44
Rozs októberre	10.06—04—04
Zab áprilisra	9.57—59—56—57
Zab októberre	9.29—32—24—28
Tengeri 1912 májusra	8.35—34—38—34—35

1 óra 30 perczkor zárulnak:

Buza áprilisra	12.—12.01
Buza októberre	11.71—11.72
Rozs októberre	10.04—10.05
Zab októberre	9.28—9.29
Zab áprilisra	9.57—9.58
Tengeri 1912 májusra	8.35—8.36

Budapesti gabonaforgalom.

1911. szeptember 26-tól 1911. szeptember 27-ig.

Erkezett Elszállított

	méter	mázsa
Buza	58493	8483
Rozs	5574	—
Arpa	11950	5795
Zab	19308	13154
Tengeri	—	1250
Liszt	1559	19748
Körpa	—	3168

Értéktőzsde.

A mai eseményekről közgazdasági rovatunkban számolunk be.

Az előző tőzsdén kötöttet: Osztrák hitelrészvény 640—641.50, Magyar hitelrészvény 834—835.75, Osztrák-magyar államvasut 729—730.75, Déli vasut részvény 115.75—116.25, Jelzálogbankrészvény 484.50, Lészámítoló bankrészvény 567.50—569, Rimamurányi részvény 679—681.25, Közúti vasut részvény 795.50—799.50, Városi vasut részvény 408.50—410, Hazai bankrészvény 307.50, Magyar bankrészvény 721—722.50, Budapesti bankrészvény 463, Északi község részvény 398—399, Általános község 817—818, Salgótarjáni részvény 673—676, Ganz-féle részvény 4170—4195, Magyar ezükrészvény 3150—3198, Magyar gázizzó részvény 940—950, Magyar vasúti forgalmi részvény 460, Nászei tanninrészvény 622—626.

A déli tőzsdén kötöttet: Osztrák hitelrészvény 640—641.50, Magyar hitelrészvény 832.50—835, Osztrák-magyar államvasut részvény 79—730.50, Déli vasut részvény 113—114, Jelzálog bankrészvény 484, Lészámítoló bankrészvény 568—568.50, Rimamurányi részvény 681—682.50, Közúti vasut részvény 794—798, Városi vasut részvény 408.50—409.50, Magyar bankrészvény 720—723.

Az utóézsde iránya gyenge volt. Az értékek árai bécsi eladás nyomán lemorzsolódtak. A forgalom csekély maradt. Kötöttet: Osztr. hitelrészvény 640.75—739.25, Magyar Hitel 833, Jelzálogbank 483.50, Rimamurányi 682.50—681, Közúti villamos 792.50.

Bécsi gabonátőzsde.

Bécs, szeptember 28. (Saját tudósítónktól.) A folyók hajózhatósága, az alacsonyabb külföldi árjegyzések kapcsolatban a kedvező időjárással tették, hogy az irányzat lanyha volt, buza 10, rozs 5 fillérrel hanyatlott és egyáltalán nagyon csekély volt a forgalom.

Jegyzetett buza: Tiszavidéki 12.40—12.65, bánati 12.15—12.15.50, mosoni és győri 11.95—12.20, felsőmagyarországi 11.95—12.20, déli vasuti 11.90—12.10, alsó-ausztriai 12.10—12.30, bácskai 12.15—12.55.

Rozs: Felsőmagyarországi 10.40—10.60, csepeli 10.30—10.50, pestmegyei 10.45—10.65, déli vasuti 10.40—10.55, különféle magyarországi 10.30—10.50, ausztriai 10.65—10.85.

Arpa: Morvaországi 9.70—10.40, marchfeldi 9.20—9.75, bécsvidéki 9.30—9.70, felsőmagyarországi 8.90—9.85, csepeli 8.80—8.95, északmagyarországi 8.60—9.50, déli vasuti 8.70—9.50, takarmány 8.70—9, malta 9—9.25 K.

Magyar tengeri 9.25—9.75, Cinquantin 9.90—10.40.

Magyar zab válogatott 10.10—10.35, elsőrendű 10—10.15, közepes 9.75—10.05.

Bécsi értéktőzsde.

A mai eseményekről közgazdasági rovatunkban számolunk be.

10 óra 45 perczkor: Osztrák hitel 640, Magyar hitel 834, Laenderbank 59, Unionbank 613, Államvasut 728.50, Déli vasut 114, Alpesi 809.50, Rimamurányi 678, Skoda 653, Török sorsjegy 234, Török dohányrészvény 311, Keleti vasut 707, 3 százalékos déli vasut 267.25.

1 óra 30 perczkor: Osztrák hitel 640.75, Magyar hitel 834, Anglobank 323.50, Bankverein 538, Osztrák földhitelintézet 1281, Laenderbank 539.50, Unionbank 615, Államvasut 730, Déli vasut 113.50, Dunagőzhajózási 1143, Alpesi 809.50, Prágai vasut 2730, Rimamurányi 682.50, Török sorsjegy 235.50, Skoda 652, Török dohányrészvény 311, 3 százalékos déli vasuti elsőbbség 268 K.

Bécs, szeptember 28. (Magyar értékek zárlata), 4 száza lóko arany-járadék 110.25, Tiszal és szegedi kölesön sorsjegy —, Magyar hitelbank részvény 833.—, Magyar leszámítoló és váltó részvény —, Rimamurányi 679.—, Magyar ezükrépar 3130.—, Adria hajózási részvénytársaság —, Magyar koronajáradék 90.35, 4 százalékos magyar földteherm. kötvény —, Nagy. nyerem-köles. sorsjegy —, Kassa-Oderbergi Vasutészv. —, Magyar jelzálogbank —, Magy. kereskedelmi bank —.

Bécs, szeptember 28. (Osztrák értékek zárlata), 4.2 száza-ékos papír-járadék 91.65, 4 százalékos osztrák arany járadék 115.30, 1860-as sorsjegy —, Osztrák hitel sorsjegy —, Angol-osztrák bankrészvény 322.75, Bécsi Bankverein 536.— Osztrák-magyar bank 1980.—, Déli vasut 112.60, Dunagőzhajózási r.-t. 1140.—, Dohány részv. 309.—, Cs. k. arany (vert) 11.39, Német bankv. 118.05, Osztr. Lloyd 157.50 4.2 száz. ezüst jár. 91.65 94.85, Osztr. koronajáradék 91.65, 1864-es sorsj. 603.—, Osztrák hitelintézet részvény 639.50, Union-Band 614.—, Osztrák Laenderbank —, Osztrák-magyar államvasu 728.50, Elbevölgyi vasut —, Alpesi részvény 807.50 20 frankos 19.19, Londoni váltóár 241.60, Lípótkohó 596.— Török sorsjegy 235.50.

Külföldi értéktőzsde.

A mai eseményekről közgazdasági rovatunkban számolunk be.

Berlin, szeptember 28. Zárlat. (Saját tudósítónktól) Zárlatkor jegyeztetik: 4.2 százalékos papír-járadék —, 4 százalékos osztrák aranyjádék 97.80 osztrák hitelrészvény 200.— Déli vasut 20.60 orosz bankjegyek 216.25, 4 százalékos új orosz kölesön —, Discontó Commandit 184.30, Dinamittruszt 176.87, Harpeni 173.80 Unifikált török járadék 89.20, 4.2 százalékos ezüst jár 91.40, 4 százalékos magyar aranyjádék 92.40, Magya koronajáradék 89.80, Osztrák-magyar államvasut 155.— Bécsi váltóár 846.50, Olasz járadék —, Alt. villamosági Edison 262.90, Gelsenkirchener 188.—, Laurakohó 158.—

Frankfurt, szeptember 28. Zárlat. 4.20/c papír-járadék 94.10, 4 száz-os osztr. ar.-jár. 97.60, Magy. ar.-jár. —, Osztr. hitelint. részv. 200.50 Osztrák-magyar államvasut 155.25 Északnyugati vasut —, Bustiehr radi vasut —, Londoni váltóár 204.55, Bécsi Bank verein 135.80 Villamos részvény —, 3 százalékos-magyar aranykölesön —, 4.2 százalékos ezüstjádék 94.10, Osztrák koronajádék 91.25, Magyar korona-járadék 89.90 Osztrák-magyar bank 142.—, Déli vasut részvény 20.75 Elbevölgyi vasut —, Bécsi váltóár 846.25, Párisi váltóár 813.50, Union bankrészv. —.

Hamburg, szeptember 28. (Zárlat.) 4.2 százalékos ezüst járadék 94.10, 1860. sorsjegy —, Déli vasut 20.50 4 százalékos aranyjádék 97.—, Osztrák hitelrészvény 200.50 Osztrák-magyar államvasut —, Olasz járadék —, 4 százalékos Magyar aranyjádék 92.50

London, szeptember 28. Angol consol 77.—.

Páris, szeptember 28. (Zárlat.) 3 százalékos francia járadék 93.95, Osztr. aranyjádék 99.90 Magyar arany járadék 95.—, 5 százalékos bolgár kötvény 1896. évről 505.— 3/4 százalékos Olasz járadék 99.55, Déli vasuti elsőbbségi kötv. 280.—, 5 százalékos marokkói járadék 521.— 4 százalékos 1890. román köles 96.—, 4 százalékos amort. románjár. 1905. 93.50, 5 százalékos orosz járadék 104.10 4 és fél százalékos 1909. orosz járadék 99.80 4 százalékos spanyol jár. 92.30 4 százalékos unifikált török jár. 86.95 Török sorsjegy 196.50 Török dohányrészvény 225.—, Osztrák földhitelintézet 1353, Osztrák Laenderbank 595.— Magyar jelzálogbank —, Banque de Paris 17.10 Banque Ottomano 655.—, Osztrák-magyar államvasut —, Déli vasut —, Meridionalvasut 588.—, Hartman gépgyár 633.— Rio Tinto 15.42, Sucrerie d'Egypte 79.—, Tula 484.—, Urikányi község 174.—, Chartered 7.75, De Beers 441.50 East Rand 85.—, Jagersfontein 182.50, Trans. Land Comp. 45.—, Váltó Amsterdamra (rövid) 207.37, Váltó német piacokra (rövid) 122.87, Váltó Bécsre (rövid) 104.—, Váltó Belgiumra (rövid) 1/4, Olasz arany-váltó rövid 1/8, Váltó Svájcra (rövid) 1/2, Csekk Londonra 251.40, Magánkamatláb 8.50.

Üzleti tudósítások.

Budapesti szeszjegyzés.

Table with columns: Milyen időre?, Nyers, Finomított. Rows include Azonnali szállításra, Október-decemberre, Irányzat: Készlethiány miatt igen szilárd.

Buzakorpa.

Table with columns: Finom korpa azonnali szállításra, Durva korpa azonnali szállításra. Rows include 1911. szept.-decz.re, 1911. szept.-decz.re.

Zsiradékok.

Table with columns: Disznózsír budapesti, Szalonna. Rows include Városi 4 drbos, 3.

Vásárcsarnok.

— hivatalos jelentés. —

Szeptember 28. Baromfi. Égő: Csirke rántani való (1 pár) 1.60—2.20 korona, sütni való hazai Ia. 2.80—3.20 korona, IIa. 2.40—2.60 korona, szerb 2.50—3.10 korona.

Vad és vadhus. Szarvas, egészben (1 kilogramm) 0.80—1 korona. Oz egészben (1 kilogramm) 1.60—1.80 korona.

Tojás. Fries tojás 8 korona, alföldi tojás (1440 darab) 96—102 korona, erdélyi tojás 96—102 korona, apadt tojás 84—90 korona.

Zöldség. Sárgarépa Ia. (100 kötet) 4.40—16 korona, IIa. (100 kötet) 1.26—4 korona, petrezselyem Ia. (100 kötet) 4.40—16 K, IIa. 1.20—4 K.

Kőbányai sertéspiac.

Árjegyzés. Szeptember 28. Hizott sertésárak: Magyar elsőrendű: Piatal nehéz (páronkint 320 kgron felül) 162—163 fillér.

Sertéskonzumvásári jelentés.

(A székesszéki állattársar és közvágóhid igazgatóságától.) Szept. 28. Előző napi eladatlan maradvány 339 drb sertés, 85 drb süldő.

Árjegyzés. Zsírértés. Fialat nehéz 300 klg. felül életsúlylevonással 160—170 fillér. Fialat közep 220—300 klg.-ig életsúlylevonással 160—170 fillér.

Budapesti vágómarhavásár.

Szept. 28. Vágómarhák. Felhajtott magyar bika 187 drb, magyar ökör 928 drb, magyar tehén 537 drb, magyar bivaly 81 drb.

Heti lóvásár.

Szeptember 28. A székesszéki Tattersall telepen ma megtartott heti lóvásárra felhajtottak 264 elsőosztályú, 642 másodosztályú, összesen 906 lovat.

Bécsi szurómarhavásár.

Szeptember 28. A mai vásárra fölhozta: 4187 drb borjút, 3112 drb fiatal sertést, 1898 levégött sertést, 398 drb levégött juhot, 4 drb bárányt.

Eladási árak kilogrammonként: Levégött borjú 92—140 fillér, elsőrendű 142—158 fillér, legelője 160—164 fillér.

Felolós szerkesztő:

PURJESZ LAJOS.

Kiadó-tulajdonos:

A Magyar Újságkiadó Részvénytársaság

Igazgató: ERDŐS ARMAND.

Main financial table titled 'Budapesti értéktőzsde'. Columns include: Mai záró ár, Pénz, Áru, Osztr. az utolsó üz. évre, Részvények száma, Behajtás részv.-kint, Mai záró ár-folyam, Pénz, Áru, Osztr. az utolsó üz. évre, Részvények száma, Behajtás részv.-kint, Mai záró ár-folyam, Pénz, Áru.

KÜLÖNFÉLÉK.

Őszi hold.

Nekünk megint esőndes nap jut, —
Elgondoljuk, hogy mi — volt;
S önmagunknak mondogatjuk:
Megint itt az őszi hold.

Es az őszi holdsugáron
Még az este éjre vál;
Agyunk csupa csoda-álmom —
Régi vágyakat citál.

— Önmagunk elé citálva,
Óh! most visszajár a múlt;
Mikor a sok vén fa árnya,
Lenn az utra ráborult.

Lenn az uton lopva, pajzán
Jött s ment fény és felhomály,
S felhomályos kapuk alján,
Csókos ajkkal vár a lány.

Várt . . . vagy talán sohasem várt,
Csak képzelmünk láza volt.
Es az régen messze elszállt . . .
Emlékeztünk, őszi hold. —

Harsányi László.

(Az amerikai aszfalt-tavak.) Az aszfalt Dél-Amerikában számos helyen természetes állapotban fordul elő és már Columbus is ismerte, aki a Trinidad szigeten talált aszfalt-szurokkal bekente hajóit. Az aszfaltnak ez alkalmi felhasználásától az aszfalt-tavak természetű ipari kiaknázásáig számos év telt el és csak a múlt század vége felé történtek az első lépések ebben az irányban. Trinidad sziget híres aszfalt-tava, a „Pitch Lake”, 50—60 hektár területű és 50 méter mély. Egy-két puha helyet kivéve, a tó felszíne olyan kemény, hogy a legnagyobb melegben is veszély nélkül lehet rajta járni. Az aszfaltmassza mind a mellett illandó mozgásban van, ami leginkább abból tűnik ki, hogy azok a helyek, ahonnan az aszfaltot elszedik, rövid idő alatt megint kitöltődnek. Valamikor az aszfalt túláradt a tó partjain és akkor a tenger felé valóságos aszfaltfolyam keletkezett. Ez az aszfaltfolyam még ma is meg van és mélyen a tengerbe nyulik. A folyamnak egy ágából kocsintat csináltak a tótól a partig. Az aszfaltot csákánnyal vágják ki és lebegő vasuton a tenger-

partra szállítják, ahol hajókra rakják. A szurok barna és fekete színű és sok hólyagot tartalmaz, amelyekben víz és levegő van. A víznek, valamint egyéb ásványi anyagoknak eltávolítása céljából a nyers aszfaltot finomítják, azaz magas hőfokra hevítik és megolvasztják, ami azonban rendszeren már a rendelkezési helyeken történik. Az emiatt megtisztult aszfaltnak „Trinidad épuré” a neve. Eddig már egy millió tonnánál nagyobb mennyiségű aszfaltot szedtek ki a tóból és ennek következtében felszíne körülbelül egy méterrel süllyedt a kiaknázás megkezdése óta. Sokkal nagyobb kiterjedésű aszfalt-tó van Venezuelában, Guayqueu városa közelében. Ez a tó két részből áll. Az egyik 50, a másik 300 hektár terjedelmű. Mindkét részben több aszfaltforrás bugyog, amelyből forró és félig folyékony aszfalt tör elő. A tó, a források kivételével, csak néhány méter mély és sok helyütt füvel van benőve. Valószínűleg ismételt nagy égések keletkeztek és a tó felszínére rakódott hamurétegen aztán lassu vegetáció támadt. Itt is vágják az aszfaltot és vasuton szállítják a mintegy 15 kilométer távoli tengerpartra, ahol hajókba rakják. A venezuelai aszfalt nem olyan kemény, mint a trinidad, de sokkal tisztább.

(Repülők láza.) A repülés technikájának modern fejlődésével kapcsolatban egyre gyakrabban emlegetik azt az újabb főlött betegséget, amelyet repülők lázának kereszteltek el. A repülők lázán természetesen nem azokat a belső érzelmeket kell érteni, amelyek a vállalkozó szellemű emberek egész tömegét főlottartóhatatlanul az aviatikával való foglalkozás felé sodorják, hanem inkább azokat a külső fizikai tüneteket, amelyek a gyakorlati aviatikus fizikumában mutatkoznak a repülések előtt, alatt és után. Az orvosok természetesen már a repülés lázának első, szörványos eseteiben foglalkozni kezdtek az újfajta kór tüneteivel és a megfelelő gyógyítókezelés kérdésével. Tanulmányaikat főképp a repülőgépgyárak által rendezett nagy repülőversenyek idején folytatták, amikor természetesen legelőbb alkalmuk nyílt a sajátos betegség fölismerésére. Maulinier és Cruchet francia orvosok a bordeauxi repülőbázis idején tanulmányozták az idevonatkozó eseteket és tapasztalataik eredményét most tették közzé az egyik orvosi szaklapban. A tudósok olyképen végezték vizsgálataikat, hogy az egyes aviatikusokat ki-kérdézték közérzésük állapotáról, majd egyenként lemérték az illetők hőmérsékét és vérkeringését, úgy a fölszállás előtt, mint a repülés befejezése után. A vizsgálati adatok szerint az aviatiku-

sok legtöbbször már a fölszállás előtt és a repülés elején bizonyos légző-nehezesség, szívdobogás, muló rosszullet, fölrántás, fölfájás, a vesék fokozottabb működése és a testhőmérséklet nagymértékű esikkenése volt észlelhető. Ezek a tünetek nagyjában egyeznek a turisták hegyi lázának tüneteivel, azzal a különbséggel, hogy már sokkal kisebb magasságban, általában 700—800, sőt ujonczoknál 400—500 méter magasságban feltűnő mértékben mutatkoznak szoktak. A leszállásnál hasonlóak a tünetek, de még fokozottabb mértékben és pedig annál erősebben, minél közelebb jutott az illető a földhöz. Ilyenkor a föltünetek: fölfájás, az arcz táizeése és leküzdhetetlen álmoság, amely az öberségre irányzott legerősebb akarat mellett is a szemet lecsukódásra készteti. A leszállás után a fölzugás, a fölfájás és az álmoság még fokozódik és ehhez széddülés, az izmok bizonyos mértékű, időleges benu-lása és a kéz és láb nagy merevsége társul. Ezenkívül az érverés és a vértolulás jóval erősebb, mint a fölszállásnál. Ezek a tünetek általában azzal magyarázhatók, hogy a magassági helyzet gyors változtatása folytán (4—5—6—7 perc alatt 1000, valamint 20—30 perc alatt 2000—3000 méternyi különbség) a szervezetnek nem jut elég ideje ahhoz hogy a változó légnyomás viszonyaihoz alkalmazkodjék. A tudósok szerint tehát a repülés láza az aeromotorikus visszahatásban rejlik, amelyet a lég-ürben való gyors mozgás idéz elő, miéért is ellensúlyozására az aviatikus testének a külbehatás iránt való nagyobb védelmével lehet legcélszerűbben védekezni.

(Amerikai végrendelet.) Joel I. Montagne, a mittiwni III. State Savings Bank elnöke végrendeletet tett a minap, melyben meghagyja, hogy Charles neví fiának tartózkodni kell a kártyától és az italtól egész 60 éves koráig és ekkor megkapja azon félmillió dollárt, mely atyja örökségéből képezi. Addig csupán kamatait élvezheti. Ha a fiatalember nem tartja be a végrendelet intézkedését, elesik az örökségtől és Mattown város les a örökös.

(A bélyegek száma.) Az egész világon 20.000 fajta bélyeget adtak ki, mióta 70 évvel ezelőtt Angliában az első kerültek a közönség elé. Kezdetben 310 állam adott ki bélyeget, de ezek közül 69 állam rövidesen beszüntette ezt, főként azért, mert nagyobb politikai közösségekbe olvadtak. Egy francia folyóirat szerint 1900-tól 1908-ig 31 új állam keletkezett, legalább abban az értelemben, hogy ezek is önállóan adnak ki bélyeget.

REJTÉLYES ÜGY.

— ANGOL REGÉNY. —

Írta: BILLY MARSH.

52

— Tudod biztosan? — sugta Sarah hevesen. — Igen, biztosan tudod, hisz különben nem mondanád. Beszélgethetünk hát tovább. Nem az én házasságomról, az el van temetve, annak vége. Ha annyit mondok, hogy néhány évig szenvedésben és szomorúságban volt részem, amit megérdemeltem, és ismét más években nyugodtan folyt a dolgom, — eleget mondtam életemről. Az a baj, melyben most vagyok és amely hozzád vezetett, messzebb vezet vissza, mint azokhoz az évekhez, melyekről most beszélünk. Visszavezet egész addig a napig, József bátya, mikor utóljára láttuk egymást.

— Tizenhat évig! — kiáltott az öreg ember csodálkozva. — Visszavezet a multba!

— Igen, olyan messzire. Bátyám, emlékszel még rá, hol éltem akkor és mi történt velem, mikor . . .

— . . . Mikor titokban ide jöttél? Mikor arra kértél, hogy rejtsek el? Ugyanazon a héten halt meg urnód, aki ott Cornwallban a régi kastélyban lakott. Hogy féltél akkor! Sápadt voltál, folyton remegtél éppen így, mint most.

— Hogy néznek rám az emberek! Mindig azt hiszik, hogy valami nincsen rendben nálam és szánnak érte.

Kissé ingerült hangon mondta ezt. Aztán egy hajtásra kiürítette a esése tartalmát és az üres esészét az öreg elé toltta.

— Szomjas vagyok! — szolt. — Adj még teát, József bátyám.

— Már hideg, — szolt az öreg. — Várj, mindiárt hozok forró vizet.

— Nem, — szolt Sarah és visszatartotta.

— Add csak hidegen, úgy is szeretem. Ne

bocsáss be senkit, nem tudok beszélni, ha valaki bejöhet.

— Féltél, hogy üldöznek, emlékszel rá, Sarah? Öregszem, de emlékezőtehetségem fiatal marad. Féltél uradtól, hogy szolgálakat küld utánad. Titokban mentél el, egy szót sem szoltál senkinek róla. Olyan hallgatag voltál akkor még velem szemben is.

— Azt azonban elmondtam, — kezdte újból Sarah olyan halkán suttogva, hogy az öreg éppen úgy hallhatta, — azt azonban elmondtam, hogy urnóm a halálos ágyán egy titkot bizott rám egy levélbe zárva, melyet át kellett volna adnom férjének. Elmondtam neked, hogy a levelet eldugtam, mert nem tudtam magamat rászánni arra, hogy átadjam, és hogy inkább százszor meghaltam volna, minthogy kikérdezzenek afelől, hogy mit tudok. Ennyit mondtam el, úgy emlékszem. Mondtam egyebet is? Elmondtam, hogy urnóm megesketett a bibliára? . . . Bátyám van itt gyertya a szobában? Meg kell gyújtani anélkül, hogy valakit ide behívniánk.

— Van gyertya a szekrényemben, — felelt József bátya. — De nézz csak az ablakra Sarah. Még csak szürkül, még nincs sötét.

— Kint ugyan még nem, de itt már igen.

— Hol itt?

— Igen, abban a sarokban. Gyujtsunk világot. Nem szeretem a sötétséget, mikor úgy meggzul a sarokban és lassan kuszik tovább a falak mentén.

József bátya fürkészve nézett körül a szobában és csendesen mosolygott, mialatt két gyertyát vett ki a szekrényből és meggyújtotta.

— Olyan vagy, mint valami gyermek — szolt tréfálva s összevonta az ablak függönyeit. — Félz a sötétségtől?

Sarah mintha nem is hallotta volna. Tekintete odatapadt a szoba sarkába, melyre az előbb mutatott.

Mikor József bátya leült melléje, karjára tette kezét és így szolt:

— Bátyám! Hiszel abban, hogy a ha-

lottak visszajöhetnek a másvilágról s hogy láthatják, mit eszelekesnek az élők?

Az öreg meghökken.

— Sarah — szolt — miért beszélz így? Miért kérdezed ezt tőlem.

— Vannak magányos óráid, mikor hirtelen megijedsz és nem tudod, hogy miért — folytatta Sarah még mindig a sarokra függesztve szemét. — Mikor a rémület áthat rajtad? Érezted már, hogyan szállja meg a borzongás a hajad gyökerét és hogyan kuszik le lassan a hátadon? Én éreztem ezt még nyáron is. A szabadban voltam — egyedül a széles pusztán, forróságban; a déli fényben . . . és úgy éreztem, mintha jéges ujjak érintenének . . . nedves, hideg, lassan esező ujjak. Az új testamentumban az áll, hogy a halottak egyszer elhagyták sirjaikat és elmentek a szent városba. A halottak? Irtózatos, hogy a halottak felbredhessenek.

József bátya kedélye egyszerre megrémült ezekre a sötét és merész gondolatokra. Sarah azonban folytatta:

— Urnóm halálos ágyán feküdt, fel lábával már a sirban, mikor megesketett a bibliára. Azt akarta hogy esküdjem meg arra is, hogy nem viszem magammal a levelet, hanem átadom férjének. De a halál váratlanul betoppant, még mielőtt erre megesketett volna. Azzal fenyegetett meg a halálos verejtékkel és a halálos sápadtsággal arczán, hogy kísérteni fog a másvilágról, ha meghiusítom szándékát . . . és én meghiusítottam!

Elhallgatott; elvette kezét az öreg karjáról és sajtáságos kézmozdulatot tett a szobának azon része felé, melyre szeme még mindig odaszegződött.

— Nyugodj, nyugodj! — suttogta. — El még uram? Nyugodj, míg a vizbefultak fel-támadnak. Mondd meg neki a titkot, ha a tenger visszaadja halottait.

— Sarah, Sarah! Mi bajod?! Megijesztesz! — kiáltott az öreg felugorva.

(Folyt. köv.)

Kivonat a hivatalos lapból

Szeptember 28.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Ferenczy Lajos szegedi állami felső kereskedelmi iskolai r. tanárt az alsókubini állami felső kereskedelmi iskola igazgatójává a VII. fizetési osztályba;

a földművelésügyi miniszter az állami ménesbirtokok és a gödöllői koronauradalom gazdasági tisztviselőinek létszámában Neogrady Árpád I. oszt. gazdasági intézőt a VII. fizetési osztályba ugyancsak I. oszt. gazdasági intézővé, Szabó Jenő II. oszt. gazdasági intézőt a VIII. fizetési osztályba ugyancsak II. oszt. gazdasági intézővé, Füllessy Jenő gazdasági ellenőrt a IX. fizetési osztályba gazdasági segédintézővé, Forster István gazdasági segédintézőt a X. fizetési osztályba gazdasági ellenőrré, Sági Dezso gazdasági gyakornokot a XI. fizetési osztályba gazdasági segédintézővé és végül Samarjai Tibor okleveles gazda, gazdasági magánygyakornokot segélydíjas gazdasági gyakornokká, Darabonth Barna okleveles gépészmérnököt, a herkulesfürdői villamos áramfejlesztő-telep üzemének vezetésével megbízott mérnököt a X. fizetési osztályba fűrdőmérnöké, Nyárády György okleveles gazdasági akadémikus tanszemélyzetének létszámába ideiglenes minőségű gazdasági gyakornokká;

a Bosznia és Hercegovina ügyeinek vezetésével megbízott es. és kir. közös pénzügyminiszter Kovacevic Gjokot, szerajevói főreáliskolai tanárt, a VIII. fizetési osztályba;

az igazságügyminiszter Margul János nagylaki járásbírói telegknyvi betétszerkesztő szakdíjnokot a vajdahunyadi és László Sándor kovásznai járásbírói telegknyvi átalakító díjnokot a kovásznai járásbíróshoz irnokokká;

a pénzügyminiszter Tamásik János igazolványos altisztet a XI. fizetési osztályba ideiglenes minőségű pénzügyi irodatisztá a nagyszabeni pénzügyigazgató-sághoz;

a kassai pénzügyigazgatóság Migály Ferencz kassai lakost a kassai fővármihalhoz segélydíjas vámgyakornokká nevezte ki.

Áthelyezés. A marosvásárhelyi főügyész Demeter József brassói törvényszéki fogházörmeztért a marosvásárhelyi törvényszéki fogházhoz helyezte át.

Kirendelések. Az igazságügyminiszter a szekszárdi törvényszék területére vizsgálóbíróvá Joób Imre törvényszéki bírót, állandó helyettesévé pedig dr. Szilágyi Ernő törvényszéki bírót, Podolay Jusztin nagykiszai törvényszéki jegyzőt a nagykiszai ügyészség területébe ügyészségi megbízottá rendelte ki.

Pályázatok. Boldoron és Tamáshidán postamesteri, Dunadombon postai ügynöki állásra október hó 13-ig; a budapesti egyetemen szolga állásra 6 hét alatt; a budapestvidéki pénzügyigazgatóságnál szemlési állásra 2 hét alatt; a székelyudvarhelyi és a budapestvidéki pénzügyigazgatóságnál pénzügyi számtisztai állásra; a segesvári pénzügyigazgatóságnál pénzügyi gyakornoki állásra 2 hét alatt lehet beadni a pályázatokat.

VIZÁLLÁS.

szept. 28. szept. 27. szept. 28. szept. 27.

Table with columns for location (Inn, Duna, Morva, Vág, Rába, Dráva, Mura, Száva, Szamos) and water level measurements in meters for various stations.

EGYETÉRTÉS

politikai napilap.

Kiadóhivatali igazgató: PAJOR MÁTYÁS.

IDŐJÁRÁS.

Az elmúlt nap időjárásának áttekintése

Az időjárás helyzet átalakulóban van, amennyiben az északi minimum Közép-Európa felé terjeszkedett és a nyugati maximumot kissé visszaszorította.

Európában az idő enyhe és az északi részen sok helyütt esős és szeles. Egyebütt az idő száraz jellegét megtartotta.

Hazánkban tegnap túlnyomóan derült, száraz és enyhe idő uralkodott, az éjjel azonban a hőmérséklet kissé csökkent; így Botfalun a minimummértő 0 C. fokot mutatott; a tegnapi maximum pedig 25 C. fok volt Piumében és Ungváron.

Prognózis a következő huszonnégy órára:

Később változókonny idő várható elvételre esővel. (Sürgönyprognózis: Enyhe, később változókonny, elvételre csapadék.)

Weather forecast table with columns: Állomás, Légnyomás mm. 700 +, A hőmérséklet Celsius szerint, Szélirány és erője, Felhőzet, Csapadék mm., Hőmérséklet max. min.

SZÍNHÁZAK.

Péntek, 1911. szeptember 29-én.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Előszór:

Édes a bűn.

Színmű 3 felvonásban. Irta: Henry Lavelan. Fordította: Adorjan Andor.

Személyek:

- Madame Lortay Csillag T.
Lortay Dezso
Lise Bernin Aczél L.
Tréguir Somlay
D'Aprin Kürthy
Jeanne Frémy V. Molnár R.

Kezdeté 1/8 órakor

VIGSZÍNHÁZ

A hölgyek öröme.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta: Henneguin Maurice. Fordította: Heltai Jenő.

Személyek:

- Blaise Csontos
Pacodier Tapolczay
Plantural Szerény
Mario Angó Vendrey
Kancz Mézáros G.
Georgette Pálly E.
Prosper Bárdi G.
Chales Sarkadi
Finette Bárdi
Horbettes bárónő Molnár A.
Mariette Varra A.
Blanche Makay M.
Justine Csáky I.
Rió grófné Balázs G.
Gálffy A.

Kezdeté 1/8 órakor

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

(BUDAI SZÍNHŐR)

A kuruzsló.

Színmű 3 felvonásban. Irta: Földes Imre.

Kezdeté 1/8 órakor.

M. KIR. OPERAHÁZ

Ifjúsági előadás.

Hoffmann meséi.

Fantaszlikus dalmű 3 felvonásban, elő és utójátékkal. Zenéjét szerelte: Offenbach Jakab. Szövegét írta: Barbier Gyula. Fordították: Dr. Váradi Antal, Fáy J. Béla és Radó Antal

Személyek:

- Olympia
Giulietta
Antonia
Coppellius
Daperluto
Miracle
Cochenille
Pittichinaccio
Ferenc
Hoffmann
Miklós

Kezdeté 6 órakor.

KIRÁLY SZÍNHÁZ.

A kis gróf.

Operett 3 felvonásban. Irta: Martos Ferencz. Zenéjét szerelte: dr. Rényi Aladár.

Személyek:

- Agárdi Guidó gróf Szirmai
László, fia Király
Howard Dorothy Lonczay A.
Rózi Gerő I.
Csibrákné Rátkay
Zápolya, igazgató Rátkay
Kállai, önkéntes Simai
Rozgonyi, riporter Balázs
Schwarz, bankhiv. Dévényi
Itató, színész Németh
Egressi, színész Latabár
Kocsanya, nevelő Boross
Tarján, Krasznainé
Manuála Soós M.
Mimi Bethlen G.
Thomson Raskó

Kezdeté 1/8 órakor.

Fővárosi Orfeum. VI., Nagymező-utca 17. sz. Waldmann Irme igazg. Ma és minden este Rialon. Freksa Frigyesnek a Sumurun szerző-jének szenszácziós némajátéka, REBLA a legnevetettebb zsonglőr. Varjas Antal és a többi elsőrendű attrakció. Az előadás kezdete 8 órakor. Jegyelővétel 10-1 és 3-6-ig a nappali pénztárnál.

Friedmann-Orfeum. SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 4-49. Új műsori Kezdeté 8 órakor. Új műsori A lengyel bibliatársulat felléptével: Der Irthum am Chanuka Abend és LITTMANN PEPI új szólókkal. Új német bohózat! Új magyar bohózat! Fritz Mayer Kerekes Jenő Deresztő, a nyolc éves csodaénekes. A télikeriben 25 gyönyörű művésznő fellépte! Jegyek kaphatók d. e. 10-1-ig, d. u. 3-5-ig a pénztárnál. Vasárnap délután fél négy órakor nagy előadás LITTMANN PEPIVEL, 2 és 1 koronás helyárakkal.

XVIII. ÉVFOLYAM. Beiratások naponta 9-6-ig. SOMOGYI MÓR zongoraművész államilag képesített okt. zongoratanár igazg. alatt álló Zenekonservatorium (akadémiai előkészítő-tanfolyamokkal) oklevél Budapest, Erzsébet-körút 44. TELEFON 63-45. Esti tanfolyam 7-10-ig. Államilag diplomált tanárok.

Heti műsor:

Table with columns: Szeptember hó, Nemzeti Színház, M. kir. Operaház, Vigszínház, Magyar Színház, Király Színház, Fővárosi nyári Színház (Budai Színhő), Fővárosi Városi Színház, Uránia. Rows for 30 Szombat and 1 Vasárnap.

SZÍNHÁZAK.

Péntek, 1911. szeptember 29-én.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Nagy diákok.

Számú 4 felvonásban. Irákt.: Pierre Weber és Serge Bassot.

Személyek:

Pierre	Fényes A.
Jean Brasier	Törzs
Suret	Tarnay
Lormier	Sebestyén
Id. Brasier	Papp
Oszályfőnök	Hajnal
Bizon	Huszár
Chamboula	Dohi
Cincinatus	Gere
Ribon	Pethő
Brasierné	Halmi M.
Helén	Báthory G.
Melle	Dobos M.

Kezdeté 1/8 órákor

BEKETOW CIRKUSZ.

A Magyar Színház vendégjátéka

Odüssze király.

Sophokész tragédiája. Fordította: Csiky Gergely. Adaptozta: Vajda László.

Személyek:

Odüssze király	Kürthy
Jokaszté	V. Szegedy E.
Kreon	Pártos
Iréné	Vágo
Korintus király	Róthy
Fásztor	Körmendy

Kezdeté 1/8 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.

A tenger fenék titkaiból.

Ira: Abonyi Sándor. Kezdeté 1/8 órákor.

APOLLO-PROJEKTOR

Szépművészeti utca 1-2. Telefon 62-39.

1911. szeptember 26-tól október 2-ig a teljes új felhívású magyar légió. (1. Gróf Pejácsevich irinyi pusztai menése. 2. A Szent István-díj lefutása 1911-ben). Színház előtt (tréfa). Nátárlás (dráma). Fémzállás vizsgáló gyártása (ipari felvétel). Arthéma Dupin kalandja (komédia). Lisszabon (játék). Emil (komédia). Diadal (dráma). Legközelebbi műsorváltozás hétfőn, október 2-án. Az első előadás hétköznapokon d. u. 1/8 órákor, vasár- és ünnepnapokon 4 órákor kezdődik.

Fővárosi Városigazgató Színháza.

Kornai Berta felléptével

Tannhäuser

vagy:

Verekedés a Wartburgban. Operaprodia. Szövegét írta: Nestroy János. Zenéjét Wagner nyoman írta: Binder Károly. Fordította: dr. Komor Gyula.

Személyek:

Erzsébet	Kornai B.
Tannhäuser	Szabolcs
Vénusz	Szöllősy R.
Hermann	Szörög
Wolfram	Fekete
Walter	Csáky
Isidor	Gábor
Pásztor	Szalay
Aida	Radó N.
Norma	Körmendy I.
Desdemona	Heltay O.
Otnello	Török
Tell Vilmos	Nagy

Kezdeté 1/8 órákor.

ROYAL-ORFEUM VII. Erzsébet-körút 31. Telefon 110-22.

Ma pénteken, szeptember 29-én bemutató előadás.

A kék róka.

Zerkowits Béla operettje. Játsszák: Szalontay Ferike, Mezey Ilonka, Viola Giza, Máthé Sándor, Doktor János és Dezsöffy László és a szeptemberi világvárosi attrakciók bucsuja.

A téli kertben Royal-Cabaret belépődíj 1 óráig 1 korona, 1 óra után nincs belépődíj. Kukó Vince és zenekara. Bal-mabille. Keringő verseny. Táncz hajnalig. A legvidámabb budapesti hely.

Vasárnap, október 1-én d. u. 4 1/2 órákor mérsékelt helyáru nagy családi előadás, az összes attrakciók fellépése.

OMNIA

A főváros legnagyobb és legdivatibb mozgókép-palotája. Beléptel: József-körút 31. sz. Telefon 120-40

Kétféle jellem (dráma). Egy táncosnő püro (bohózat) és az érdekes új műsor Kezdeté d. u. 6 1/2 órákor, vasárnap 4 órákor.

FOLIES CAPRICE

Téli helyiségei Révay-utca 18. szám. Igazgató: Keleti Henrik. Főrendező: Rott Sándor. Telefon: 14-22. Előadás kezdete 1/8 órákor.

MA!

A KONKURENSEK

Satyrtól.

„DER GUTE TRIC.“

Hirschfeld-ül. Továbbá:

PRINZ LUIZA

modern szoubrette.

SZÓKE SZAKÁL, ROTT SÁNDOR, TREBITSCH, RICZA GIZA, PERRY and PERRY, SPRINGER.

Jegyek elővételben kaphatók: Folies Caprice Révay-utca 18. d. e. 9-11-ig és d. u. 3-6-ig. Hirsch nagyterem Andrassy-ut 19. és Soproni nagyteremben Rákóczi-ut 1. 12 óra után az 1-8 emeleti „Casino de Parisban” teljesen új műsor a világ legelső tánc-atrakciók felléptével.

ROYAL-ORFEUM ERZSÉBET-KÖRUT 31 110-22 : TELEFON : 110-22

Ma pénteken, szeptember 29-én bemutató előadás.

A kék róka

Zerkowits Béla operettje.

Játsszák: Szalontay Ferike, Mezey Ilonka, Viola Giza, Máthé Sándor, Doktor János és Dezsöffy László és a szeptemberi világvárosi attrakciók bucsuja

A téli kertben ROYAL-CABARET, belépődíj 1 óráig 1 kor., 1 óra után nincs belépődíj Kukó Vince és zenekara hajnalig muzsikál. Bal-mabille. Keringő verseny. A legvidámabb budapesti hely.

Vasárnap, október 1-én délután 3 1/2 órákor mérsékelt helyáru nagy családi előadás, az összes októberi új attrakciók fellépése.

Drágább lett a dohány!

Kapható Török József győgytárban Király-utca 7. Dr. Minálnál Múzeum-körút 7. Detsinyi Károlynál Fürdő-utca 10. Neruda Nándornál Kossuth Lejos-utca 7. és minden gyógy-szertárban, drogeriában és jobb szakkereskedésben. — Viszony- eladónak árkedvezmény. Főbizományos: IFJ. WEISZ és TSA I., Fehérvári-ut 11. Telefon 163-37

FŐNÖKÖK

eszel eddig hiába várták arra, hogy könnyű legyen jussanak írógépez.

HA FIZETNEK

havoata 20-30 koronát, kapnak egy előrandú, Máthé-írású, visszaváltós, tabulátoros, összedobillanós, auto-matikus sorváltós, csupa acézből és vasból gyártott, rendkívül tartós, univerzál-kiváratás

Ujlaki-írógépezet.

Nem írnak alá váltót és folytonosan halmozódó terad munkálatokban könnyen

BOLDOGULNAK.

Bármely rendszerű használt írógépezet legmodernebb Ujlaki írógépezetre

BECSERÉLÜNK.

Díjmentes bemutatás ország-szerte. Arjegyzék ingyen és bérmentve.

UJLAKI BÉLA Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 28. sz. Telefon 122-60.

Vidéki hivatalnokok, kik könnyű melletk keresetre reffektálnak, közöljék címüket. Vidéki képviselők kerestőnek.

Kiváltunk

ZÁLOGBAN

levő arany- és ezüstékszereket, sorsjegyeket s azokra magasabb kölcsönt nyújtunk.

MANNHEIM SIMON ÉS FIA

Budapest, IV., Párisi-u. 5.
..... (Főpostával szemben) .....

ROYAL-ORFEUM

ERZSÉBET-KÖRUT 31
110-22 : TELEFON : 110-22

Vasárnap, október 1-én délután 3 1/2 órákor mérsékelt helyáru nagy családi előadás.

Fellépnek: A New-yorki betörők, komikus nagy néma-játék. Reuter Bros. híres gladiátorok. Gilda Vicenzo, xylophon művész. Norman Telma, a rejtélyes móka-ember. Prince of Wales csoport, angol fiúk és lányok. Julien & Gabby, apasztáncok, azonkívül

A szenes asszony   A kis baronessz
új bohózat.   nagy operett,
és az összes többi attrakció.

STEINHARDT MULATO

Rákóczi-ut 63. sz.   Telefon 54-23.

Ma és mindennap.   9 órákor   Kezdeté 9 1/4 órákor.

Az erényes Zsuzsika.

11 órákor: 11 órákor:

KAUK, KAUK!

Bohózatok.

STEINHARDT és HUNYADI új kuplé-műsorral. Ejszél után a remek téli kertben reggeli 5 óráig cigányzene, cabarett és táncz. Belépődíj nélkül. Jegyek: d. e. 10-11-ig, d. u. 3-6-ig a mulatóban és egész nap a Hirsch-féle nagyteremben Andrassy-ut 19 és a Hungaria-fürdő pénztáránál válthatók.

Legszebb   Legjobb   Legolcsóbb

Paplan Paplan Paplan

ágynemű, kárpitos áru, réz- és vasbutorgyár

Polgári és urasági lakosztályok teljes berendezése. Szálloda, kórház és intézetek felszerelése. — Nagy raktár szőnyeg, pokrócz, flanel, gyapjú és teveszór takarókból, szövet-, plüss- és csipkefüggönyök stb. nagy választékban.

Gichner János Budapest, VII., Erzsébet-körút 20.

800 ábrával ellátott nagy képes árjegyzéket kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldöm.

GUMMI-HALHÓLYAG ÓVSZER Valódi angol és francia különlegességek. **tucatonként 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14 K. 3 tucatonál 20% engedmény.**

NAKIRA törv. védett, valódi indiai paragummi férájtólólegesség tucatszám 12. — korona, 3 tucatzál 20% engedmény. **• UTERUS-SPRAI** feltétlen megbízható női fogszéplő különlegesség 14 kor. **• PESSAR-OCL.** orvosilag rendelve 3, 5, 8, 11 kor. darabja. — 3 darabnál 20% engedmény.

IRRIGATOR 3 K és feljebb. Képes árjegyzéket rendkívül érdekes tartalommal kbl. 1000 ábrával ingyen bérmentve és díjscréten küldünk. **BIDET 10, 16, 20, 24 Kor.**

VII., RAKÓCZI-UT 32. A Rókussal szemben. MAGYAR ORVOSI MŰSZERTÁR VII., RAKÓCZI-UT 32. A Rókussal szemben.

Pontos címre és a vörös keresztre ügyeljünk.

Egy szerencsés véletlen

millió vagyonhoz juttathatja, ha alant olvasható feltételek mellett sorsjegyeket vásárol nálunk. Oly módozatot ajánlunk Önnek, ahol 1. havi részletek fizetése által **tőkét gyűjt**; 2. értékben emelkedő, **bármikor eladható** értékpapirokat szerez meg és 3. ezen sorsjegyek megvásárlásával évente **számos huzásban nagy nyereményekre játszik** és a nyeremény szabályok értelmében minden sorsjegynek legalább egyszer ki kell huzatnia.

A Pesti Hazai Takarékpénztár sorsjegyek

évente 3 huzása van: február 5., június 5., október 5.

Evi nyeremények:

1 főnyeremény	400000
1 " "	300000
1 " "	200000
1 nyeremény	40000
2 " a	25000 50000
1 " "	20000
2 " a	8000 16000
3 " "	5000 15000
6 " "	3000 18000
9 " "	2000 18000
17 " "	1000 17000
58 " "	500 29000
88 " "	400 35000
260 " "	200 52000

Játszik még 65 évig.

300.000 K nyertek nálunk részlet-íven eladott HAZAI sorsjeggyel.

Ha 48 havi 5 kor. 30 fill. részletfizetésre

- 1 darab Pesti Hazai Takarékpénztári sorsjegyet
- 2 " Erzsébet királyné szanatórium sorsjegyet
- 1 " Józsv sorsjegyet

vásárol nálunk, évenként 8 huzásban kb.

1,400.000 korona

nyereményre játszik.

Mind a négy sorsjeggyért összesen 48 hónapig havonként 5 kor. 30 fillért kell fizetnie és ha **postautalványon az első 5 korona 30 fillér** részletet megküldi, azonnal megkapja a sorsjegyek számaival ellátott részletlevelet. **Igy már az első részlet megfizetésével a sorsjegyekre eső minden nyeremény önt illeti.** Pénzét nem veszítheti el, mert

- 1. 48 hónap alatt a 4 sorsjegyre eső nyeremények az Ön tulajdonát képezik.
- 2. 48 hónap elteltével 4 sorsjegyet kap, melyet a napi árfolyamon készpénzért eladhat.
- 3. ha a sorsjegyeket megtartja 58, illetve 65 évig, számtalan huzásban nagy nyereményekre játszik és ezen idő alatt minden sorsjegyet okvetlenül nyer, Huzás után sorsolási jegyzéket küldünk.

Huzás október 5, főnyeremény 400.000 K

Központi Váltóüzlet Részv.-Társaság

Budapest, V., Szabadság-tér 3.

Az Erzsébet kir. szanatórium

sorsjegyek évente 3 huzása van:

március 1. július 1. november 1.

Evi nyeremények:

1 főnyeremény	40000
1 " "	25000
1 " "	15000
3 nyeremény á	2000 6000
3 " "	1000 3000
6 " "	500 3000
15 " "	100 1500
30 " "	50 1500

Játszik még 58 évig.

A Józsv sorsjegyek

évente 2 huzása van:

május 15, november 15.

Evi nyeremények:

1 főnyeremény	30000
1 " "	20000
4 nyeremény á	2000 8000
4 " "	1000 4000
10 " "	200 2000
40 " "	50 2000
40 " "	40 1600

Játszik még 37 évig.

50.000 K-át nyertek nálunk részlet-íven eladott HAZAI sorsjeggyel.

Jogászoknak nélkülözhetetlen.

A magyar kir. Curia Felülvizsgáló Tanácsa által a sommás eljárásról szóló törvény (1893. XVIII. t.-e.) alapján hozott

HATÁROZATOK GYŰJTEMÉNYE.

Összeállította **GOTTL ÁGOST** kir. curiai tanácselnök.

XIV. kötet (1908, 1909) 2928-2952. sz. határozatok.

Tartalmazza az 1908 július 3-tól 1909 június 28-ig terjedő időtartamon át hozott határozatok gyűjteményét.

Ára vászonkötésben 9 K.

Kiadja a **FRANKLIN-TÁRSULAT.**

Kapható:

LAMPEL K. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál Budapest, Andrásy-út 21. valamint minden könyvkereskedésben.

A ki a Szatmári Gazdasági Egyesület kiállítására utazik, az iparcsarnokban okvetlen keresse fel Kovács István nagybányai szíjgyártó kiállítását.

Mindenemü férfi és női **NEMI BETEGSÉGEK** ugyanis vén-, hűr-, idegbajok, hajakór (siphilis) és férfilyngoség (impotentia) alapos gyógyítására legjobban ajánljuk **Dr. KAJDACSY** rendelő intézetét **BUDAPEST, VIII., József-körút 2. sz.** Rendel 10 órtól 4-ig és este 7-8-ig. Levél útján is biztos gyógyulást találunk azok, kik személyesen meg nem lehetnek vagy távol a fővárostól laknak. Gyógyszerek utasítással kívánatra küldetnek.

A magyar népművészet egyellen nagyszabású munkája!

A MAGYAR NÉP MŰVÉSZETE

Számos szakértő és művész közreműködésével

Irtá **MALONYAY DEZSŐ**

III. KÖTET

A BALATONVIDÉKI MAGYAR PÁSZTORNÉP MŰVÉSZETE

Számos képpel, műmelléklettel és színes táblával

Ára díszes bekötésben 22 K

Kiadja a **Franklin-Társulat**

Kapható:

LAMPEL R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál

Budapest, VI., Andrásy-út 21. sz.

és minden könyvkereskedésben

„ILONA” teavajat

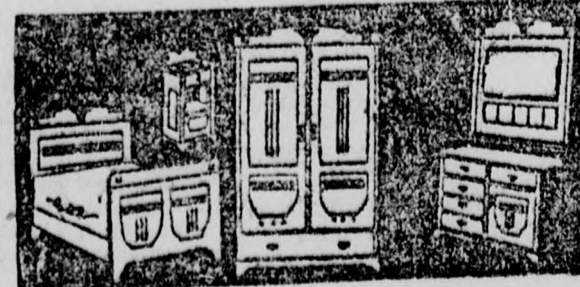
— (édes tejszínből készült legfinomabb csomogóvaj) — fürdőtelepekre legelőszőbb napl árban szállítunk kívánt adagokban.

Szántó Samu és Szántó Adolf Budapest, VII., István-ut 57. Telefon 56-48.

Iskolakönyvek

Tanítók, szülők, akiknek szükségük van tankönyvokra, forduljanak bizalommal **Singer és Wolfner** cég könyvkereskedéséhez VI., **Andrásy-út 10. sz.**, ahol az ország összes iskoláiban használatban levő tankönyvek kivétel nélkül kaphatók. A cég szívesen küld jegyzéket az egyes iskolákban használt tankönyvekről mindazoknak, akik hozzá fordulnak.

Hirdetések kelvételnek e lap kiadóhivatalában.

Újrendszerű butor-hitel.

Azon kollemes helyzetben vagyunk, hogy a tisztelt butorvásárlóközönségnek a legnagyobb kedvezményt nyújthatjuk.

Hitel esetén készpénzáratat számítunk, esupán a tartozás után **6%** kamat fizetendő.

A kamat negyedévenként fizetendő és pedig mindig **csak a hátralékos, csökkenő tartozás után.**

Törlesztés: minden 100.— korona után **havi 3.—** korona vagy minden 100.— korona után **1/4 évi 9.—** korona.

Nagy választék asztalos-, kárpitos-, vas- és rézbutorokban, továbbá szőnyegek, függönyök, ág- és asztalterítőben **BALÁZS és TÁRSA BUTORÁRUHÁZA BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRUT 43. (Saját ház.)**

E hirdetési rovatban minden szó egyszerű beiktatása közönséges petit betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fill.-rel fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK

E hirdetési rovatban minden szó egyszerű beiktatása közönséges petit betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fill.-rel fizetendő.

Pénzszekrények,
Pénzszekrények, használtak és újak, rendkívül olcsó áron kaphatók a budapesti pénzszekrényraktárban, Budapest, V. Bálvány-utca 6-C.

Férjhezmenendő úrhölgyek
előjegyezve tizennyolc-évtől feljebb, hozomány-összeg a legkülönbözőbb fokozatokban, 10,000, 30,000, 60,000, 120,000 és magasabb összegig. Bővebbet Faragó Jenő elsőrangú házassági irodája, Rákóczi-ut 86. I. em. 1. (Diszkrét, lépcsőházi bejárat.)

Akar Ön szellemes lenni? Akar a társaságban tekintélyhez jutni? Akarja, hogy kellemes társalgónak tartásák? Olvassa el a „Társalgás Művészete“ („Ellenállhatatlanság titka“) rendkívül érdekes könyvet. Megtudja ebből, mint viselkedjék, hogy férfit, nőt, alattvalót, feljebbvalót egyaránt meghódítson. Korrekt utmutatója lesz az élet minden helyzetében! Tartalomjegyzékét ingyen küldi Deák, Budapest, Rákóczi-ut 86.

Pénzszekrényeket
tűz- és betörésmenészeket ajánl Budapesti Pénzszekrénygyár, Mintaraktár V., Szechenyi-utca 7. Gyár IX., Rákos-utca 4. szám. Telefon 116-40. 11361

Asztalosok
új jövedelmi forrását leíró képes nagy árjegyzéket kívánatra ingyen küld a „Kegyelet“ szerkesztősége Budapest, Nagymező-utca E. 46.

Gyorsírás és gyorsgépirás
A Gyakorló Gyorsíró Társaság megnagyobbított modern-higiénikus új helyiségeiben (Andrássy-ut 12.) tartja gép- és gyorsírási magyar és német szakfolyamait. Gabelsberger-Markovits rendszer. Legalaposabb kiképzés különféle rendszerű írógépeken. Tandíj igen mérsékelt. Végzett növendékeinket díjtalanul állásba segítjük. Telefon 18-09. Glogowski és Társa (Remington írógép) VI., Andrássy-ut 12.

Pénzt
akar Ön azonnal butorra, zongorára, varrógépekre, kerékpárokra és mindenemű kereskedelmi árukra, akkor forduljon bizalommal csak a régi Tauber céghez, Baross-tér 17. sz. Telefon: 149-00. Fióküzlet: Klauzál-tér 2. Telefon 78-97. 29387

Koporsó asztalosok
részére mindennemű koporsók díszítései, összes temetkezési cikkek képes árjegyzékét kívánatra ingyen küldi a Budapesti Ravatalgyár Részvénytárs. Nagymező-utca E. 46. sz.

25 koronaért
készülnek saját műhelyemben mérték után remek szabásban, finom kivitelben divatos férfihölgyök vagy felöltők finom szöveteiből. Lichtman Sándor férjiszabómester, Budapest Rottenbiller-utca 4/A. sz. Vidékre postátominták bérmentve, helyben szabászatot kívánatra házhoz küldöm. 29592

Juniperus
(nemes borovicska) 4 Hteres posta-tartály bérmentve K 10.50. Barta József konzervgyára Felka (Szepesmegye). 29315

Szabók részére
mindennemű zsinór, gomb és szabó-kellék képes nagy árjegyzékét kívánatra ingyen küldi a Budapesti Paszománygyár Részvénytárs, Nagymező-utca 46.

Egymásba nyíló
utcai két nagy szoba, külön bejárat, összes komforttal, gázvilágítással esetleg irodának azonnal kiadó. Akácfa-utca 10., II. em., 2.

Modern komplett
tranzmisszió telepek: Tengelyek, szíjkerékek, kötélskorongok, fogaskerékek, lendkerékek, szíjak, álló, függő- és fali csap ágyak, Söllers-félek és gyűrűkésűk, Kuplungok, fali-szekerények hit gyűrűk, stb. Használt és új állapotban nagyon olcsón kaphatók Abeles Emilnél, Budapest, V., Váci-ut 88. Telefon 132-14.

Veres áfonya
befőtt, szépségi, 5 kilós postakosár K 7. Barta József konzervgyára Felka (Szepesmegye). 29317

Parlamentari
gyorsírók által vezetett magyar-német gyorsíró iskola. Gépirás és magyar-német levelezés-oktatás. A teljes kiképzés díja havi 10 kor. Kereskedelmi akadémiái tanárok által oktatott szaktantárgyak. Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület miniszteri jóváhagyással szervezett tanfolyama, nyilvánossági joggal. Alapította Markovics Iván 1863-ban. Biztos állás-közvetítés. — Közérvényű egyesületi oklevelek. Nyitva szept. 1-től jul. 1-ig. Havonként új tanfolyamok. Tájékoztatót küld a Gabelsberger szakiskola. (Csak Hegedűs Sándor-n. 7. saját épületben; előbb a szemközti Liszt Ferenc-tér 10.) Címre vigyázzunk! — Az egyesület ezen kizárólagos szakiskolája írógépezékektől s más hirdetésünktől utánzó újabb tanfolyamoktól független. — Telefon 64-68.

Soha nem létezett
rendkívül kedvező fizetési feltételek mellett szállítunk helyben és vidékre teljes lakberendezéseket, valamint egyes butor- darabokat részletfizetésre.
Modern lakberendezési vállalat:
Budapest, IV. kor., Gerliczy-utca 7. sz.
0 iszes butor-album 1 kor.

Rekeátság
biztos és kellemes orvos-sága a Réthy-féle czukorka. 60 fillérét mindennél kapható.

Zálogcédulákat
veszek. Elzálogosított briliánsokat, gyöngyöket, aranyat, ezüstöt és ékszereket 100.000 koronáig költségmentesen kiváltak és teljes értékét kifizetem.
Singer Jakab
ékszerkereskedő
BUDAPEST,
Király-utca 91. sz.
Izabella-utca sarkán.

Rizike
gomba, válogatott, 5 kilós hordókban, ezekben K 8.—, sósleiben kor. 7.—.
Barta József konzervgyára Felka (Szepesmegye). 29319

Üresedésben
levő számos különféle állásjelentetett be, melyek teljes immel olvashatók az Országos Pályázati Közlönyben. Ingyen mutatványszám. IX., Üllői-ut 55. (ezelőtt József-körút 88. szám.)

Mézédes
csemegeszőlő mázsánként 36.—, postakosáránként 2.20. zöldpaprikát, körtét, almát, szilvát 2.40 K-ért. Gyümölcskivétel, Csongrád-ról. 11388

10%-kal olcsóbb,
mint bárhol, legolcsóbb, legjobb és legnagyobb butorruház, 320 szobabutor a leggyorsabb kivitelig választékra készen áll jótállás mellett. Varga Mihály és Társa, Erzsébet-tér 8., I. em.

Csak 6 K-ért
küldök 4/2 kilót terő 26 darab finom enyhe
toilette-szappant,
mely a sajtóvilágnál némileg előrelépő, a közhasznú, gyöngyvirág, moschus, pacsuli illattal. Igen ritka alkalmi vétel elárúsítóknak, szállodáknak, fürdőknek és háztartások számára. Szétküldés készpénz ellenében, vagy utánvétellel (egy 70 fill. több). Szétküldi
VAJDA E.,
Első felsőmagyarországi toilette-szappan gyára, Vág-Ujhely 879.

50 kor.
hetibér
vagy 50-60% juta'ek
bárkinak, aki az én világhírű alumínium cézgtábláim és áruim üzemet átveszi, köztük újdonságok és versenytárs nélküli tömeg-cikkek. Eredeti rendelők levelekkel igazolhatom, hogy sok képviselőm több mint 30 korona napi keresetre tett szert. Felvilágosítás díjtalan. A képviselőt úgy fő-mint mel-lék foglalkozásként gyakorolható. Tudakozódásra elég egy levelező lap.
Anton Hruby
Müglitz, (Morvaország).
(Levelezés németül).

Kárpitos nyergesek
részére mindennemű kellek képes nagy árjegyzékét kívánatra ingyen küldi a Budapesti Paszománygyár Részvénytárs. Nagymező-utca E. 46. sz.

Gyermeket
kb. 8-10 éveset vidékre teljes ellátással tisztességes gyermektelen család igen olcsón elfogad. Címe megtudható: Budapest, VI., Gyár-utca 1., I. em. 5. Kirmann.

Diszertkedvelők
Kérjenek árjegyzéket az Első magyar dísznyofaiskolától. Tulajdonosa: Copony Ede Körmenten. 120 fajta tülevélű fák, lombfák, sorkák, díszeser-jék kaphatók. 6119

Fürdőkádak
magy. kir. szab. fűtéssel jégszekrények, foteuil és gyermekkádk kaphatók

Wiesel Adolf
Váci-körút 47. Podmaniczky-utca sarok. Telefon 91-20. 28793

„Hungária“
beszélő-gépek
tölcsérszerűek is kizárólag eredeti első-rangu gyártmány, részletfizetésre is olcsón kaphatók,
Deményi és Társa
Budapest, VI., Teréz-körút 4.
Kérjen árjegyzéket.

Készpénzért
vagy hitelképes egyvénnek kedvező feltételek mellett szállítok teljes lakberendezéseket vagy egyes darabokat és biztosíthatom, hogy ilyen
olcsón
sehol nem kap modern háló, i-bédlő, uri és szalon szobákat stb. Gyözödjön meg, tekintse meg zeufelt raktárait, itt jutányosan
vehet
a leggyorsabb kivitelig minden fajta
BUTORT
Nagy Imre
lakberendezési vállalkozó cég
BUDAPEST,
Váci-körút 9. szám
(Bejárat Szerencsen-utca 1., I. em.) Árjegyzék ingyen. Album 1 K.

Kézimunka
hímzősokhoz, butorhoz függönyökhöz, lakásberendezéshez, zsinórok, rojtok, bojtok, képes nagy árjegyzékét kívánatra ingyen küldi: Budapesti Paszománygyár, Nagymező-utca E. 46. szám.

Zálogcédulákat
veszek. Elzálogosított briliánsokat, gyöngyöket, aranyat, ezüstöt, platinát és ékszereket 100.000 kor. költségmentesen kiváltak és teljes értékét kifizetem. Ugyanitt aranyánczok olcsón kaphatók.
SCHILLER IZIDOR
ékszerkereskedő
Budapest, Sip utca 8.
Telefon 54-74.

Lefkóvics Adolf
Saját gyártmányú fürdőkádak 14 kor.-tól feljebb; fűthető kádak 60 kor.-tól feljebb. Elválalok mindenféle kutszivattyúk és házi vízvezeték-berendezéseket legolcsóbb áron.
LEFKOVICS ADOLF
Budapest, VII., Wesselényi-u. 51/E. Telefon 113-46. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Villatetek
öle 3 korona 10 évi lefizetésre. Telefon 117-00.

Butorhitel
legújabb rendszer szerint. Azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy mindenféle butorokat készpénzárak mellett, meghatározott időre, részletre eladhatunk, minthogy a kellemetlen bankeljárásokat mellőzhetjük és csupán 5 százalékos kamatot a mindig eszökkenő összeg után számítunk fei. Butorválaszték a leggyorsabb kivitelig jótállás mellett. Bővebbet Liszt István IV., Kristóf-tér 8., I. em. Butorraktár.

Tankönyveket és Segédkönyveket
vegyen
Magyarország legrégibb és legnagyobb tankönyvkereskedésében
LAMPEL R.
könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság
Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
Itt kapható
az elemi-, polgári-, középfelsőbb leány-, kereskedelmi- és magániskolákban, a szakiskolákban használtban levő minden tankönyv és segédkönyv a legújabb kiadásban.
Postai megrendelések a beérkezés napján szonnal elintéztetnek.
A kiadásunkban megjelent összes tankönyvek árjegyzékét kívánatra készpénzgel megküldjük.
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-k.
Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

Nemi betegek
Férfiak, nők
trippertől csak a valódi és világhírű Larioin Capsulától (dr. Klein) gyógyulhatnak meg a legbiztosabban. — Több mint 100 orvosi bizonyítvány tanuskozik a gyógyszer kiváló hatásáról. Kapható utánvét mellett kizárólag a készítőnél 2 K f.-ért. Ildos Antal gyógyszerárban, SZABADKA. Budapesti főraktáros: Nyilassy Gusztáv gyógyszerész Bpest, Fehérvári-ut. Utánzatoktól óvakodjunk.

BUTOR
30% megtakarítás!
Régi Butorszalon
Budapest, Ferenciek-tere 3 lémelet. Vétel és eladás használt és új polgári, urasági lakberendezéseknek, mahagoni és palisander butorok, uri szobák, angol börgarnitúrak és teljesen berendezett mintaszobák, keleti szőnyegek, csillarak.
Telefon 82-13. 28599

Ajtók, Abiakok,
vasredőnyök, használtak és újak, bármily méretben és alakban, igen olcsón kaphatók

Wiener A. utódánál
BUDAPEST, ÜLLŐI-UT 123.
Telefon: 62-80.
Alapított 1886-ban

Zálogcédulát,
briliántot, gyöngyöt, ékszert, aranyat, ezüstöt és régiséget veszek. Alt-Wien porcellánt, régi bronz esontárgyakat, szobrokat és olajfestményeket veszek Kertész ékszerész és régiségkereskedő, Király-utca 85. Telefon 95-45 Meghívásra jövök

Singer varrógépek
Kerékpárok, gramofonok, hanglemezek legolcsóbban kaphatók

Haban József
Budapest, Almássy-tér 14.
javításokat olcsón készit. Képes árjegyzéket ingyen küld

+Soványág+
Az egyedüli eredménytől kísért háziaszer a dr. William Hartley tanár amerikai erőlap-pora. Soványak tartós, szép telt testidomokat nyernek. — Hölgyek remek keblet hat hét alatt 20 kilo gyarapodásért jótállást. Verszegényesség, gyöngeség, idegesség elter és gyomorbetegségeknak nélkülözhetetlen tápszere. Kiténtetve: Chicago, Berlin, London, Hamburgban. Köszönő levelek minden országból. Dobozonként 1 ffr 10 kor. Használati utasítással. Főraktár Balázs Mór E. Budapest, VII., István-ut 11. II/1. Telefon 156-80.

BUTOR
30% megtakarítás!
Régi Butorszalon
Budapest, Ferenciek-tere 3 lémelet. Vétel és eladás használt és új polgári, urasági lakberendezéseknek, mahagoni és palisander butorok, uri szobák, angol börgarnitúrak és teljesen berendezett mintaszobák, keleti szőnyegek, csillarak.
Telefon 82-13. 28599